

ДОКЛАД ЗА ПРОВЕДЕНО
ПРЕДСТАВИТЕЛНО СОЦИОЛОГИЧЕСКО
ИЗСЛЕДВАНЕ ВЪРХУ
НАГЛАСИТЕ ЗА БЪДЕЩОТО РАЗВИТИЕ
НА СОФИЯ И КРАЙГРАДСКИТЕ
ТЕРИТОРИИ

тестване на целите и мерките към "Визия за
развитие на София и крайградските
територии"

СЪДЪРЖАНИЕ:

I.	ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО.....	4
II.	РЕЗЮМЕ.....	5
III.	ОБХВАТ.....	9
IV.	МЕТОД НА РАБОТА.....	10
V.	ЦЕЛ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ.....	12
VI.	ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ.....	13
	Сравнение на нагласите и нивата на подкрепа за различните посоки за развитие.....	13
	Сравнение на нагласите и нивата на подкрепа за различните действия.....	14
	Визията за развитието на София и крайградските територии на най-младите.....	19
VII.	ДЕТАЙЛНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ПО ОТДЕЛНИТЕ НАПРАВЛЕНИЯ.....	24
	ГРАДСКА СРЕДА.....	24
	Мултифункционален град.....	24
	Качествена градска среда.....	25
	Компактен и концентриран град.....	27
	ИКОНОМИКА.....	29
	Устойчив и иновативен туризъм.....	29
	Високопродуктивна икономика.....	31
	Център за иновации.....	34
	Кръгова икономика.....	36
	ОКОЛНА СРЕДА.....	39
	Жива среда.....	39
	Чиста среда.....	41
	Устойчив ресурсен и енергиен баланс.....	44
	Адаптивен град.....	46
	ТРАНСПОРТ.....	48
	Активно придвижване.....	48
	Глобална и регионална свързаност.....	49
	Популярен масов транспорт.....	51
	Мобилността като услуга.....	54
	ИДЕНТИЧНОСТ И КУЛТУРА.....	56
	Развит културен център.....	56
	Позитивен имидж.....	59
	Автентичен и многопластов град.....	61

ХОРА.....	63
Сближаване и общност	63
Образование, насочено към бъдещето.....	66
Здравословен живот и здрави хора	69
УПРАВЛЕНИЕ	74
Децентрализирано и демократизирано управление	74
Общината е стратег	76
Автоматизиран административен процес	77
VIII. ГРАЖДАНСКА АКТИВНОСТ	78
IX. НАГЛАСИ НА ГРАЖДАНИТЕ ЗА ПРОМЯНА НА НАВИЦИТЕ. ПОТЕНЦИАЛНИ СТИМУЛИ.....	83
X. ДЕМОГРАФСКИ ПРОФИЛ НА УЧАСТНИЦИТЕ.....	91
XI. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ	96

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Представителност: за населението на възраст 15 и повече години в София и крайградските територии

Период на провеждане: 2–25 август 2019 г.

Обем на извадката: 1250 лица

Метод на регистрация на информацията: пряко стандартизирано интервю по домовете на анкетираните лица

Изпълнител: Глобал Метрикс

РЕЗЮМЕ

Резултатите от изследването показват много висока подкрепа за всички посоки за развитие, изработени по време на дискусиите и консултациите със заинтересованите страни в рамките на инициативата Визия за София. Средната подкрепа за тестваните 210 действия и посоки за развитие е 7,98 (по скала от 1 до 10), а най-ниската 4.97, което показва, че дори и действия с по-малка популярност, които се приемат противоречиво от софиянци, също имат подкрепа сред определени групи жители на столицата.

С най-висока степен на подкрепа са намеси, които засягат здравето или имат пряко отражение върху здравния статус на населението. Средната подкрепа на тази област е 8,66, като подкрепата за нито едно от посочените действия в тази тема не пада под 8,20. Сред най-популярните действия в това направление са: осигуряване на по-добри условия за работа на медицинските лица и стимули за професионалното им развитие, обновяване на сградния фонд на здравните заведения, привличане и задържане на млади специалисти в здравните заведения, засаждане на растителни видове, които облекчават лъченията и помагат за пречистване на средата – въздух, радиация, други видове лъчения, шум, осветеност, насърчаване здравословното хранене и чистата храна, повишаване на качеството на храната, изграждане на интегрирани зони за спорт и отдих за цялото семейство на всички територии на общината, достъпни за всички и редовно поддържани. Високата приоритетност на тези действия показва и очакването на гражданите за бързо подобряване на качеството на живот и създаване на благоприятна за здравето среда, в това число и публични здравни услуги, които отговарят на високи стандарти.

Със същата висока подкрепа са и намесите, които поставят акцент върху щадящо ресурсите и средата икономическо развитие. Средната подкрепа за тях е 8,49. Основни приоритети за развитие в тази област според гражданите са: използване на възобновяеми източници за производство на енергия (вятърна енергия, слънчева енергия, т.н.), създаване на нови горски масиви в околградските територии, внедряване на мерки за енергийна ефективност на всички съществуващи сгради, използване на дъждовните води (за санитарни нужди, за поливане, за индустриални дейности и др.).

С висока подкрепа и приоритетност са действията, в посока запазване на живата природа в града. Със средна подкрепа от 8,4 те показват висока степен на съгласие, че е необходимо внимание към зелените системи и естествената среда на града. Сред най-приоритетните действия в тази област според гражданите са: запазване на съществуващото улично озеленяване и създаване на ново по съществуващи или новоизградени улици, изграждане на нови градски паркове, контрол над бездомните домашни животни, възстановяване и опазване на естествените корита на реките,

осъществяване на инициативи за опазване на биологичното разнообразие (напр. залесяване, поставяне на хранилки).

Естетиката и качеството на градската среда е също във фокуса на внимание на софиянци, нареждайки се сред най-важните според тях приоритетни области. Със средна оценка от 8,37 външния вид на града е сред първите 4 големи/общини посоки за развитие. Най-важни според жителите на столицата в това поле са: редовна поддръжка и обогатяване на елементите на градската среда (пейки, чешми, гр.), създаване на комфортна и безопасна пешеходна мрежа, озеленяване на публичните пространства, провеждане на информационни кампании за отговорностите на собствениците към външния вид и поддръжката на сградите.

Чистата среда е също сред водещите приоритети на гражданите (средна оценка 8,34) и обхваща почти всички аспекти – води, въздух, улици, шум и гр. Сред най-важните за гражданите в тази област са: осигуряване на достъп до чиста питейна вода на всички граждани и осигуряване на алтернативни източници за питейни води, обновяване на най-старите водопроводи, създаване на ефективни механизми за предотвратяване на нерегламентирано изгаряне на отпадъци, регулярно миене на улици и публични пространства, изграждане на система за предварително известяване за замърсяване на въздуха.

Като важен фактор на средата гражданите на София определят публичния градски транспорт. Със средна оценка 8,29 това поле се очертава също като едно от важните за развитие оси. С приоритет, гражданите очакват инвестициите да се насочат към разширяване на мрежата на обществения транспорт, намаляване на интервалите между превозните средства, оптимизиране на маршрутите и спирките на обществения транспорт, изграждане на буферни паркинги и разширяване и популяризиране на системата "паркирай и се вози".

Важни приоритетни области, свързани с придвижването и качеството на града, според гражданите, са изграждане на безопасни улици, улеснени пешеходни пресичания, качествена пътна настилка, създаване на споделени улици и пространства за гражданите.

Друга водеща голяма цел, на която жителите на столицата обръщат внимание, е образованието (средна оценка по степен на важност – 8,13). Най-важни за столичани са комплексни мерки за обновяване на материалната база на училищата, увеличаване броя на местата по райони в детските ясли, градини, училища, отваряне на повече градски пространства за младежи, насищане с атрактивни за тях дейности, свързване на бизнеса с образованието, чрез съвместно разработване и въвеждане на програми и форми на обучение.

Висока подкрепа е налице и за действия в областта на културата (средна оценка 7,58). Тя отстъпва на част от останалите области, тъй като до голяма степен предлагането на културни събития е едно от най-високо оценените области, които жителите на столицата считат за добре обезпечени в града. Това, заедно с факта, че интерес към тази област проявяват само част от жителите на столицата поставя направлението извън топ 5 областите. Сред най-важните в тази сфера според гражданите са: подобряване на достъпа до информация за културни събития и

популяризирането им, изграждане на пешеходни зони около местата за култура, организирани на разнообразни културни прояви в зависимост от интересите на различните публики и създаване на места за общуване и развитие на различни културни прояви, активно представяне на столицата и развиване на комуникационни канали, насочени към гражданите и гостите на града.

Сред посоките на развитие, които не са с висока приоритетност са тези, които не оказват пряко въздействие върху ежедневието на хората или обхващат сфери, които са важни за малка част от софиянци. Такива например са направления, които все още трудно се вписват в градската среда и живота на хората, но може би ще станат част от градския живот в бъдеще – внедряване на доставки с дронове и създаване на регулации/правила за използването на малки летателни апарати (дронове, хувърборди и подобни).

Сред едни от по-слабо популярните действия се открояват въвеждане на входна такса за преминаване с МПС през централна градска част и стесняване на лентите за движение по главните улици, въвеждане на синя зона през почивните дни и такса задръствания. Те имат както своите противници, така и силни привърженици. Така например против въвеждането на синя зона през почивните дни са 21% от столичани, с ниска приоритетност е това действие според 19%, а други 60% я определят като важна, давайки ѝ оценка над 5 по десетобална скала. Против въвеждането на входна такса за преминаване през централната градска част са 21%, като слабо приоритетна я определят 29%, а с оценка над 5 я оценяват 50% от интервюираните. Доста поляризираны са мненията и за въвеждане на такса задръстване – против са 18%, с ниска приоритетност я определят 11%, но за 70% тази мярка е важна – оценявайки я с оценки над 5 като 27% ѝ поставят най-високата оценка 10.

Гражданската активност е от особена важност за подобряване на градската среда и развиването на града. Мнозинството от анкетираните жители на столицата досега не са проявявали високи нива на активност по отношение на дейности, свързани с града, и решаването на подобни проблеми. Въпреки това, близо половината от респондентите споделят, че имат желание и биха се включили в различните форми на гражданска активност. Въпросите, свързани с района, в който участниците в проучването живеят, вълнуват столичани повече, отколкото тези, които се отнасят до града като цяло. Сферата, в която най-много жители на столицата имат желание за участие, е тази на културата.

По-голямата част от гражданите показват загриженост по отношение на природосъобразен живот, ориентиран към опазване на околната среда. Хората, които живеят в София, са почти единодушни, че биха използвали обществен транспорт, ако той им дава възможност да се придвижват лесно и бързо до различни точки на града. Освен това, преобладаващата част от столичани заявяват, че биха събирали разделно отпадъците си, в случай, че до жилището им са поставени контейнери за целта. Промяната на типа отопление във връзка с намаляването на вредните емисии и фините прахови частици е по-малко приета.

Въпреки разнородните ценности и интереси, жителите на столицата имат ясна визия в какъв град искат да живеят. Изследването ясно показва, че очакванията към

цялостно подобряване на качеството на живот в града ще бъдат основната призма, през която столичани ще гледат на своя град и неговото управление.

ОБХВАТ

Териториалният обхват на „Визия за София“ е гъвкав и съобразен със съществуващите или потенциалните агломерационни връзки, природо-географски дадености и тенденции на влияние на София в национален, регионален, европейски и световен мащаб. За да отговори на целите и нуждите на инициативата, проучването изследва нагласите за бъдещото развитие на София и крайградските територии чрез представително социологическо проучване сред 1250 жители на столицата на възраст 15 и повече години. Проведеното изследване обхваща територията на целия град и селата от крайградските райони, като по този начин се гарантира представителността на информацията за нагласите на хората, живеещи в града и околностите.

Тематичният обхват на изследването е свързан със заложените във „Визия за София“ цели и мерки, които засягат теми от живота в града като транспорт, околна среда, управление, икономика, социални и културни аспекти от средата и други, част от ежедневието на жителите на столицата. Проучването има за цел да изследва нагласите на гражданите, както и степента на подкрепа и ангажираност по отношение на целите и мерките, заложи в рамките на „Визия за София“.

МЕТОД НА РАБОТА

За успешното изпълнение на заложените цели и постигането на желаните резултати, в рамките на настоящото изследване, целият процес по създаването на „Визия за развитие на София и крайградските територии“ бе внимателно проучен. За да се постигне успешно изпълнение на задачата, са прегледани предложените от експертите цели и заложените към тях мерки, съставени в рамките на „Стъпка 4“ от изпълнението на проекта.

Сборът от цели и мерки се основава на задълбочена експертна работа в продължение на повече от една година и разнообразни, допълващи се методи. Те включват:

проучване на средата и нейна моментна снимка, включително дефиниране на актуални стратегически документи на световно, европейско, национално, регионално и местно ниво

локални изследвания по тематични направления

- Хора
- Идентичност и култура
- Транспорт
- Околна среда
- Градска среда
- Икономика
- Управление

Работата по 7-те тематични направления, реализирана от 7-те експертни екипа в рамките на „Стъпка 4“, е с интердисциплинарен характер. Създадените в колаборация от тях цели и мерки, обединяват експертните усилия в една обща посока. Предложените общи цели и мерки са съобразени и с резултатите от многобройни срещи, работни групи и публични дискусии с активни граждани, експерти, изследователи, бизнес, политици, администрация.

За оптимизирането на процеса по създаване на изследователския инструментариум са проучени детайлно и други подобни изследвания. Работата по него е регулярно съгласувана с координаторите по тематичните направления. С тяхна помощ са разработени отделните секции в инструментариума, засягащи съответните тематични направления и предложените в рамките им цели и мерки. Тези елементи имат отношение към живота на жителите на столицата и техните нагласи по отношение на отделните аспекти от бъдещото развитие на града и крайградските територии, ползването на средата, нагласите във връзка с транспорта в столицата, ученето през

целия живот, създаването на квартални общности, инициативите за поддържане и споделяне на средата и редица други. В инструментариума са обособени отделни секции, които показват връзките между различните цели и заложените към тях мерки. При изготвянето на инструментариума е съобразено, че на етап тестване някои от целите могат да бъдат противоречиви. Те са представени и тествани по такъв начин, по който респондентите да осъзнават последствията от избора си в най-висока степен. Като резултат, разработеният инструмент е интуитивен и изчерпателен и показва ясно предварително съгласуваните с координаторския екип на „Визия за София“ връзки между целите и мерките.

За провеждането на социологическото проучване е използван количествен метод за събиране на емпирична информация посредством преки стандартизирани интервюта. В изследването е заложено определянето на нагласите на жителите на столицата и крайградските територии към предложените от експертите цели и мерки, свързани с бъдещото развитие на София. Проведеното проучване е представително за София и крайградските ѝ територии и обхваща жителите на възраст 15 и повече години. В изследването са взели участие 1250 респонденти. Подборът на подлежащите на изследване лица е изцяло съобразен с целите на проучването. Формирана е двустепенна гнездова извадка (на база квартали). Механизмът за подбор на респондентите е квота, формирана по признаците възраст, пол и образование.

При подбора на респондентите е спазен принципът за случаен подбор – всички жители на София и крайградските територии (15+ години) са имали равен шанс да попаднат в извадката. Спазен е и принципът за представителност – подборът на единиците, които са изследвани е отразява структурата на генералната съвкупност по основните социални и демографски признаци – възраст, пол, образование. Заложените квоти по пол, образование и възраст, с въвеждането на които се цели преповтаряне на структурата на населението на столицата по зададените параметри, са изготвени на база на актуалните данни, публикувани и обществено достъпни на страницата на ГД ГРАО (Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерство на регионалното развитие и благоустройството), както и на база на данните от последното преброяване на населението, извършено от НСИ (Национален статистически институт) през 2011г. Квотите по квартали са съобразени с разпределението на населението по квартали.

Границите на доверителния интервал са определени така, че в максимална степен да могат да бъдат вземани информирани решения на база на изследването, като рискът от грешка бъде сведен до минимум. Размерът на максималната грешка е определен на база на обема на извадката. Максималната статистическа грешка при 95% доверителен интервал и извадка от 1250 лица е +/-2.8%.

ЦЕЛ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Основната цел на представителното социологическо проучване е да тества нагласите на гражданите към бъдещото развитие на София и крайградските територии и ангажиментът им към изпълнението на предвидените цели и мерки.

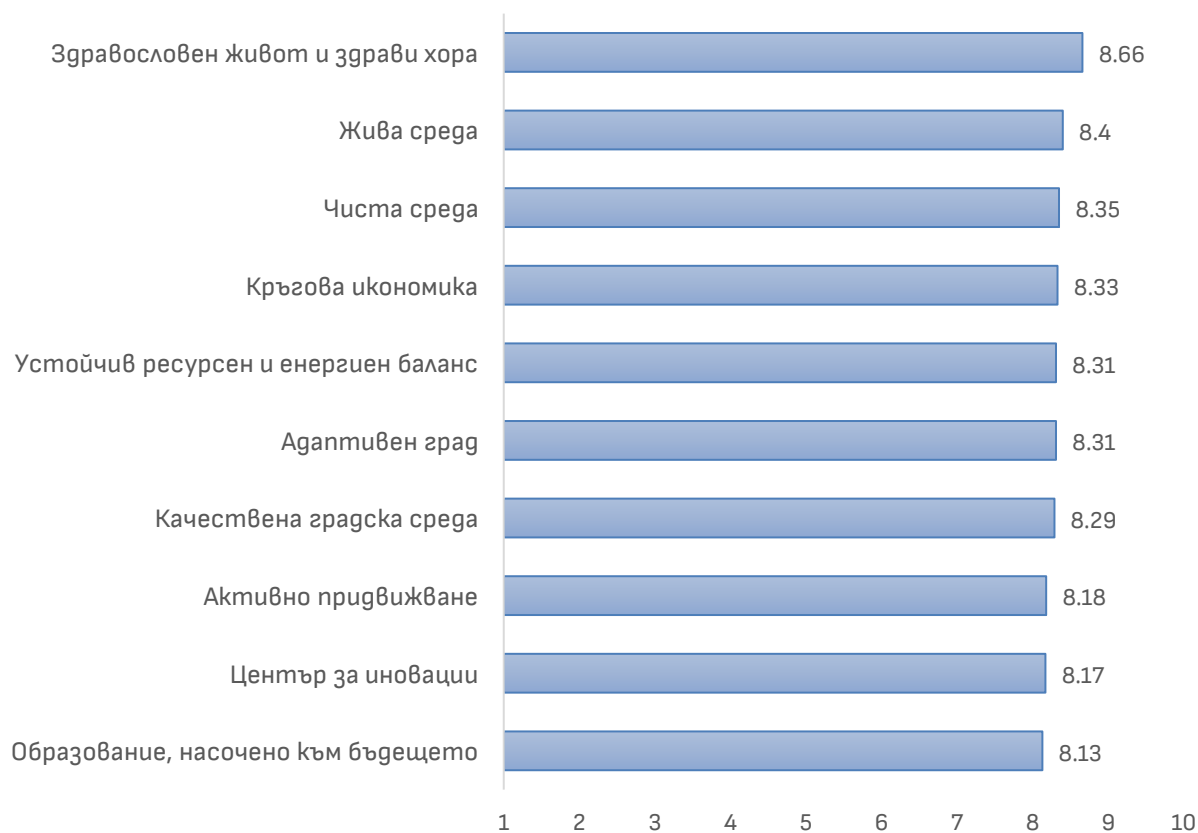
Специфичната цел на изследването е измерване на нагласите на гражданите към конкретните цели и мерки, свързани с различните аспекти от потреблението на средата – социални и културни, мобилност, развитие на пространствата и зелените площи. Освен това са тествани и нагласите за промяна на навици, като например начини на придвижване, видове използвано отопление, разделно събиране на отпадъците, възприятията във връзка с етническото равенство. Разработеният инструмент цели и изследването на нагласите по отношение на предложенията, свързани с промяна на средата, като например затваряне на улици за автомобилно движение, отчуждаване на частна собственост за изграждането на улици, паркове, училища и други, посредством комплекс от мерки като увеличаване на местни данъци и такси, публично-частни партньорства, такси за автомобилно пребиваване в определени зони и др., нагласи към насърчаването на създаване на местни общности и други. В рамките на проведеното проучване са изследвани предоставеният набор от цели и мерки, както и мотивацията и причинно-следствените връзки, залегнали в тях.

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Сравнение на нагласите и нивата на подкрепа за различните посоки за развитие

Представителното изследване сред жителите на столицата на 15 и повече години показва много висока подкрепа за всички посоки за развитие, предложени в резултат от работата на експертите и съобразени с препоръките от проведените дискусии и консултации със заинтересованите страни в рамките на проекта „Визия за София“. Средната подкрепа за тестваните 210 действия е 7,98 (по скала от 1 до 10), а най-ниската 4,97. Това показва, че дори и намеси с по-малка популярност, които се приемат противоречиво от столичани, също имат подкрепа сред определени групи жители на столицата.

Посоки за развитие, получили най-високи средни оценки

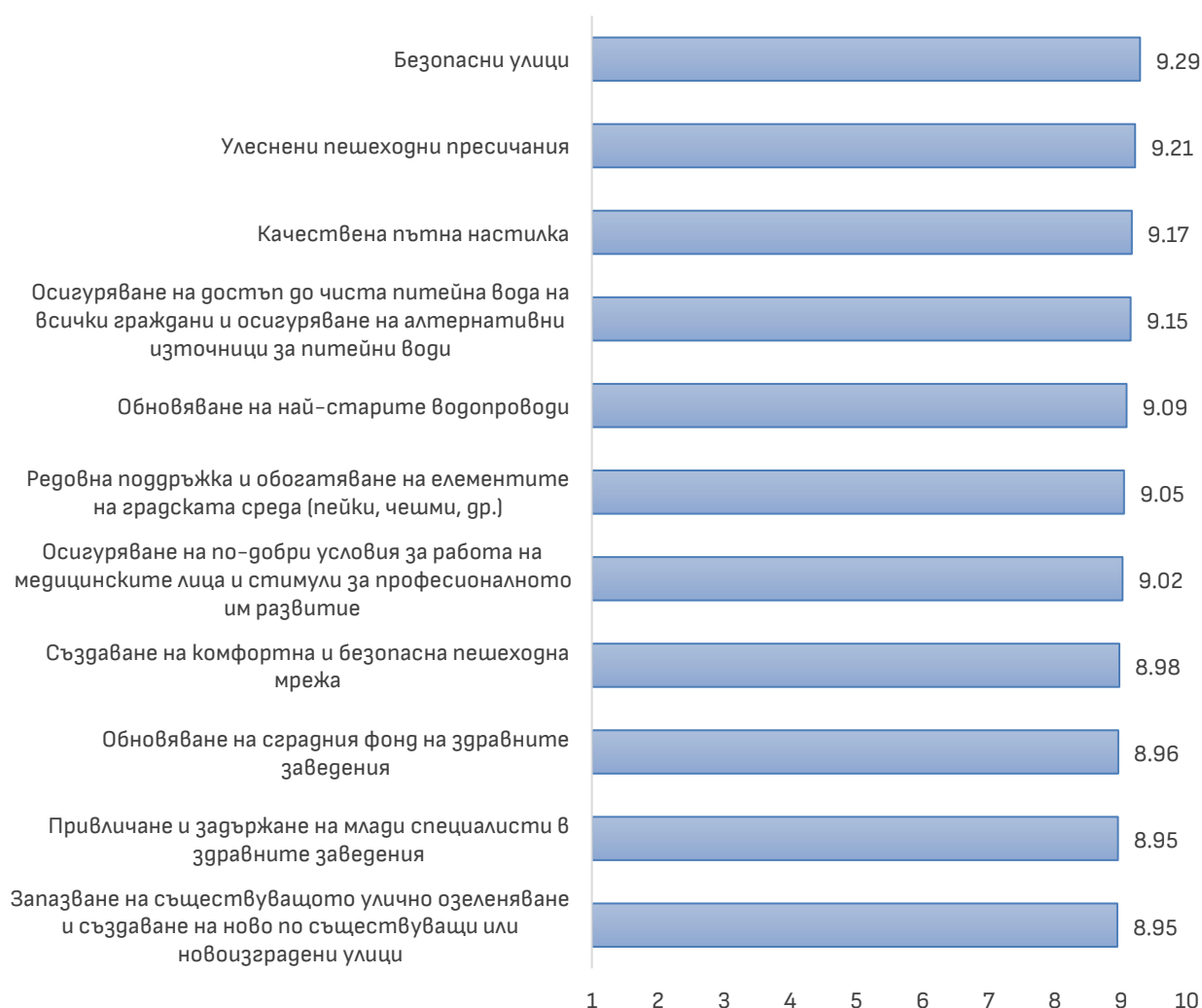
Според проведеното анкетно проучване, гражданите на София смятат за особено важни здравето и поддържането на чиста и жива заобикаляща среда, която използва

устойчиво всички ресурси, следвайки принципите на кръговата икономика. Жителите на столицата виждат начина си на живот в града през 2050 година като по-здравословен, по-зелен и по-устойчив. Гражданите споделят визията за бъдещето на София като адаптивен град с качествена градска среда, която позволява активното им придвижване. Превръщането на столицата в център за иновации и образованието, насочено към бъдещето, се нареждат на 9-о и 10-о място сред най-високо оценените посоки за развитие. Всички посоки за развитие имат средни оценки над 8.00 (по 10 степенна скала, където 10 е най-важно), което показва високи оценки за важността и приоритетността на отделните направления.

За жителите на София на първо място се нареждат здравословният живот и подобряването на заобикалящата ги среда, а иновациите и образованието остават по-назад, но все пак с много високи средни оценки.

Сравнение на нагласите и нивата на подкрепа за различните действия

Действия, получили най-високи средни оценки

Десетте стъпки за развитие, на които са поставени най-високи оценки, са свързани с инфраструктурата на града – основна, допълваща и социална, както и с

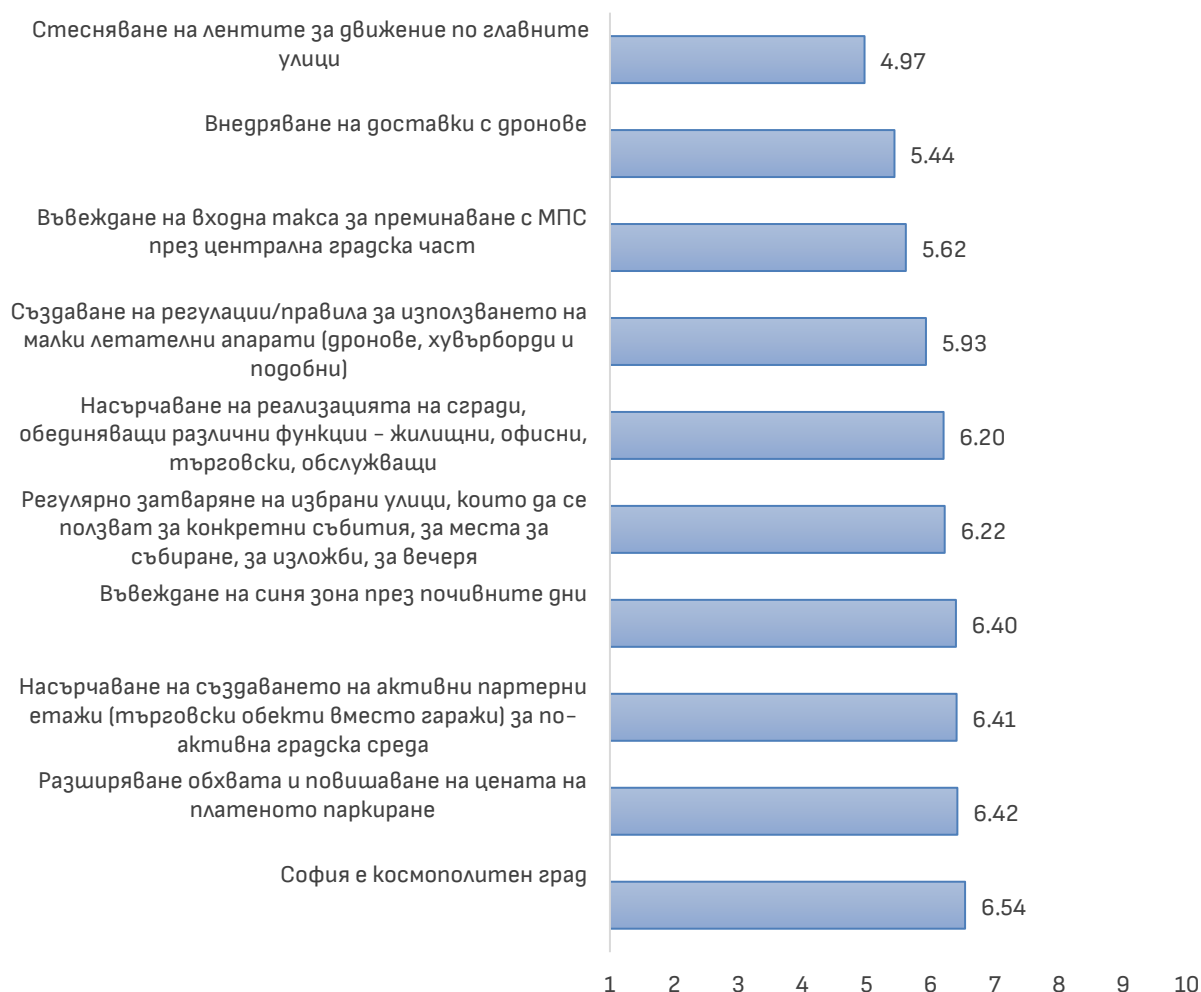

предоставянето на по-добри медицински услуги. Намесите, които са оценени най-високо, са свързани на първо място с желанието на гражданите за по-безопасни улици, чиято средна оценка е 9,29 по скалата от 1 до 10, където 10 означава „Висока важност“. Това действие цели стимулирането на ходенето пеш и използването на колело или тротинетка като алтернативен начин за придвижване в града. В допълнение, столичани оценяват като приоритетни и стъпките за развитие във връзка с улеснените пешеходни пресичания (9,21), качествена пътна настилка (9,17), както и създаването на комфортна и безопасна пешеходна мрежа (8,98). Отново свързани с инфраструктурата са и комплексните мерки за редовна поддръжка и обогатяване на елементите на градската среда (9,05) и запазване на съществуващото улично озеленяване и създаване на нови зелени площи съществуващи или новоизградени улици (8,95). Други приоритети за развитие също в този контекст са за осигуряване на достъп до чиста питейна вода на всички граждани и осигуряване на алтернативни източници за питейни води (9,15) и обновяване на най-старите водопроводи (9,09). Реализирането на тези стъпки за развитие би довело до подобряване на мобилността, създаване на повече социални контакти между столичаните, по-чист въздух и оптимално използване на водите.

Други от най-високо оценяваните приоритети за развитие са свързани с осигуряването на по-качествени медицински услуги. Със средно 9,02 е оценено действието за осигуряване на по-добри условия за работа на медицинските лица и стимули за професионалното им развитие. Намесата за обновяване на сградния фонд на здравните заведения е със средна оценка от 8,96, а тази за привличане и задържане на млади специалисти в здравните заведения е 8,95.

Така сред топ очакванията на столичани се обособяват мерки, свързани с улици, придвижване и здраве, а безопасността и грижата за здравето и здравния статус на всеки отделен човек е водещ приоритет.

Действия, получили най-ниски средни оценки

Стъпките за развитие, които са получили най-ниски средни оценки, са тези действия, които предизвикват противоречиви реакции. Те имат своите силни привърженици, но и силни противници. Така например стойността на най-ниската средна оценка е много близка до средата на използваната скала от 1 до 10 (където 10 означава „Висока важност“) и се равнява на 4,97. Следователно дори най-ниско оцененото действие има своя група от поддръжници. Поради това, че не са популярни сред повечето граждани, освен че са с най-ниски средни оценки, не е изненада, че някои от тези намеси са и такива, които получават най-високи нива на неподкрепа.

Основната част от стъпките за развитие с най-ниски средни оценки са свързани с въвеждането на ограничения, засягащи жителите, които често използват МПС. Стесняването на лентите за движение по главните улици (4,97) получава най-ниска средна оценка от всички тествани намеси в цялото анкетно проучване. Други слабо подкрепени действия са например: въвеждане на входна такса за преминаване с МПС през централната част на града (5,62), регулярно затваряне на избрани улици, които да се ползват за конкретни събития, за места за събиране, за изложби, за вечеря (6,22), въвеждането на синя зона през почивните дни (6,40), разширяване обхвата и повишаване на цената на платеното паркиране (6,42).

Все още неготам популярни са и действията за създаване на регулации и правила за използването на малки летателни апарати (5,93) и също внедряването на доставки с дронове (5,44). Вероятна причина за това е, че развитието на подобни технологии се възприема като твърде отдалечено и непрilожимо в ежедневието на жителите на София.

Други конкретни мерки за действие, които не се радват на широка популярност сред столичаните, са за насърчаване на създаването на активни партерни етажи (търговски обекти вместо гаражи) за по-активна градска среда (6,41) и за насърчаване на реализацията на сгради, обединяващи различни функции – жилищни, офисни, търговски, обслужващи (6,20). Едва 6,54 е средната оценка, поставена на стъпките за развитие във връзка с превръщането на София в космополитен град.

Както вече беше споменато, шест от действията, получили най-ниски средни оценки, всъщност са и такива с най-високи нива на неподкрепа. Тези стъпки за развитие са свързани предимно с придвижването с лични превозни средства в централната градска част. Такива са въвеждането на входна такса за преминаване с МПС през централната градска част, въвеждането на синя зона през почивните дни, стесняването на лентите за движение по главните улици, разширяването на обхвата и повишаването на цената на платеното паркиране. Внедряването на доставки с дронове и създаването на активни партерни етажи с търговски обекти вместо гаражи са останалите намеси, предвидени от „Визия за София“, които получават едни от най-ниските средни оценки и същевременно някои от най-високите нива на неподкрепа.

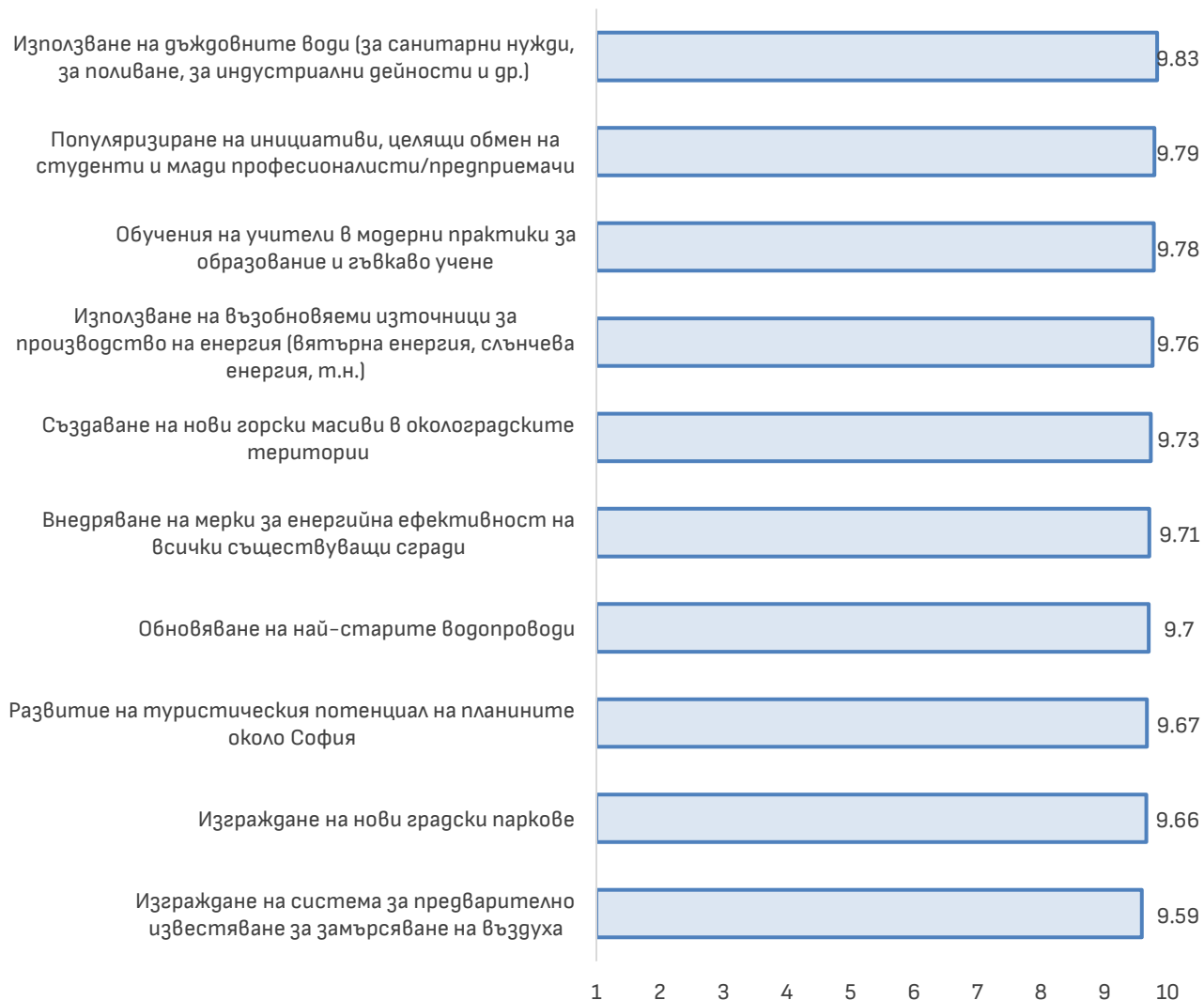
Най-висок процент анкетирани граждани са против въвеждането на синя зона през почивните дни – 21,3%. Както стана ясно и по-горе, недовре приемани от по-голямата част от жителите на столицата са и останалите действия, които ограничават придвижването с лични автомобили. Стъпки за развитие с високи нива на неподкрепа са въвеждането на входна такса за преминаване с МПС през централна градска част (21,2% неподкрепа), стесняване на лентите за движение по главните улици (20,5%), въвеждане на такса задръстване (18,1%), разширяване обхвата и повишаване на цената на платеното паркиране (12,7%), както и обвързването на данък МПС с реалните емисии измерени при технически преглед (9,4%). 12,9% не подкрепят внедряване на доставки с дронове, а 11,4% са против създаването на активни партерни етажи (търговски обекти вместо гаражи) за по-активна градска среда. 10,3% от респондентите се обявяват против включване на хората лишени от свобода в икономиката на града. Действието, свързано с липсата на сегрегирани училища в София, не се подкрепя само от 8,8% от анкетираните граждани.

Действия с най-високи нива на неподкрепа (дял неподкрепящи въвеждането на съответната промяна)

Визията за развитието на София и крайградските територии на най-младите

Действия, получили най-високи средни оценки сред младежите (15–19 г.)

Най-младите анкетирани лица в настоящото представително социологическо изследване са на възраст между 15 и 19 години. Изключително интересна е тяхната визия за развитие на града, тъй като именно те ще бъдат в активна, трудоспособна възраст в края на времевия обхват, който си поставя за реализация „Визия за София“ – 2050 година.

Визията на най-младите (15–19-годишните) за развитие на София и крайградските територии обхваща по-близките до тях действия като такива, свързани с образование, и екологични намеси. Оценени като много важни за развитието на града са редица стъпки, които обхващат области като екология и екосъобразен начин на живот. Сред получените най-висока оценка са оползотворяването на гъждовните води, използването на възобновяеми източници за производство на енергия, внедряването на мерки за енергийна ефективност на всички съществуващи сгради и изграждането на система за предварително известяване за замърсяване на въздуха.

Популяризирането на инициативи, целящи обмен на студенти и млади професионалисти и предприемачи и въвеждането на обучения на учители в модерни практики за образование и гъвкаво учене са на 2-о и 3-о място сред 10-те приоритети за развитие, получили най-висока средна оценка от младите.

За пограстващите е от изключителна важност развиването и оптималното използване на зеления ресурс на града – те подкрепят създаването на нови горски масиви в околградските територии, развитието на туристическия потенциал на планините около София, както и изграждането на нови градски паркове. Обновяването на най-старите водопроводи също е сред 10-те най-популярни мерки сред младежите.

Действия, получили най-ниски средни оценки сред младежите (15-19 г.)

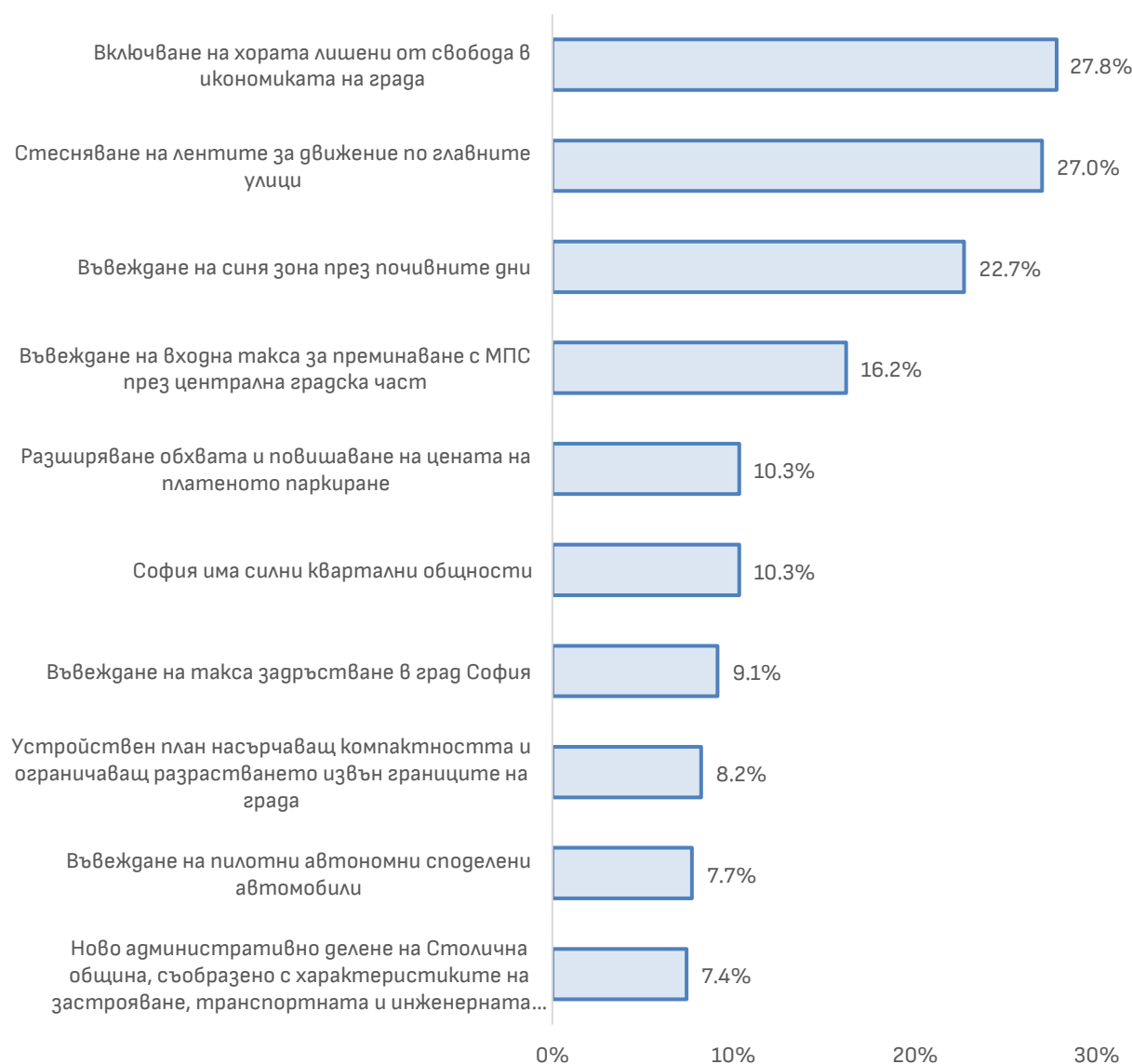

Действията, получили най-ниски средни оценки, както от цялата изследвана съвкупност, така и конкретно от 15-19-годишните, са свързаните с регулацията на придвижването в града – въвеждане на синя зона през почивните дни и входна такса за преминаване с МПС през централна градска част, както и обособяването на София като космополитен град и насърчаването на създаване на активни партерни етажи (търговски обекти вместо гаражи). Слабо подкрепени от най-младите са и някои от намеси, насочени към идентичността и културата на града. Сред 10-те оценени с най-ниска важност са: развитието на столичната библиотека и нейните клонове, създаването на центрове за съвременни изкуства и обособяването на артистични и/или бохемски квартали и улици с изкуства и занаяти в града. С нисък приоритет за

развитието на столицата, според 15–19-годишните, са също и увеличаването на туристическата такса в София с цел подобряване на инфраструктурата в града, включването на хората лишени от свобода в икономиката на града и създаването на нови входове на съществуващи градски паркове и градини за осигурен достъп до зеленина.

Има и специфични разлики при оценяването на някои действия от младежите (между 15 и 19 години), спрямо оценките, дадени от цялата съвкупност. Така например сред идентифицираните в цялото изследване намеси с най-ниски средни оценки са създаването на регулации и правила за използването на малки летателни апарати (дронове, хувърборди и подобни) и внедряването на доставки с дронове. Те обаче се приемат много по-добре от най-младите респонденти и получават по-висока подкрепа от тях. Подрастващите са по-отворени и към въвеждането на регулярно затваряне на избрани улици, които да се ползват за конкретни събития, за места за събиране, за изложби или за вечеря.

Действия с най-високи нива на неподкрепа сред младежите (15–19 г.)

По-голямата част от неподкрепените от най-младите намеси се отнасят до въпроси, свързани с мобилността в града – стесняване на лентите за движение по главните улици, въвеждане на синя зона през почивните дни, въвеждане на входна такса за преминаване с МПС през централна градска част, разширяване обхвата и повишаване на цената на платеното паркиране и въвеждане на такса задръстване в града. Това е валидно както за лицата на възраст между 15 и 19 години, така и за всички анкетиранци. Включването на хората лишени от свобода в икономиката на града също е сред действията, които не са подкрепени нито от младежите, нито от цялата съвкупност.

Някои от стъпките, предвидени от „Визия за София“, са сред най-неподкрепените от 15-19-годишните, но все пак намират достатъчно поддръжници сред цялата съвкупност. Такива са например развиването на силни квартални общности, изготвянето и придържането към устройствен план, насърчаващ компактността и ограничаващ разрастването извън границите на града, въвеждането на пилотни автономни споделени автомобили и прилагането на ново административно делене на Столична община, съобразено с характеристиките на застрояване, транспортната и инженерната инфраструктура, икономическия профил на различните части на територията, географски характеристики и други.

Делът на неподкрепящите внедряването на гоставки с дронове сред най-младите участници в изследването е значително по-малък спрямо този на всички респонденти.

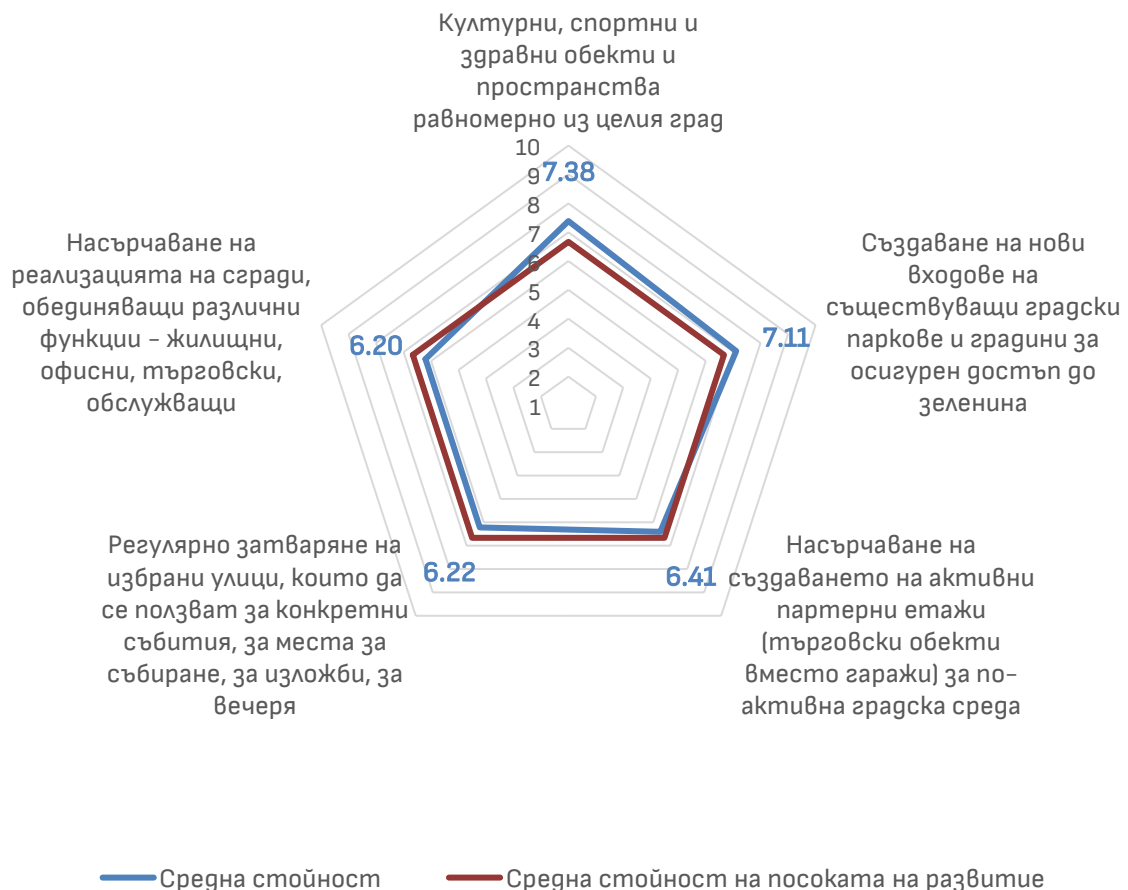
ДЕТАЙЛНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ
ПО ОТДЕЛНИТЕ НАПРАВЛЕНИЯ

ГРАДСКА СРЕДА

Мултифункционален град

Мултифункционален град

Средна стойност: 6,67

Визията за развитието на София като мултифункционален град предполага гаранции за достъп до разнообразни услуги както в старите квартали на града, така и в бившите индустриални зони. Насърчава се създаване на места за забавление, зелени площи, магазини, социални услуги и офиси. Главна цел е и развиването на столицата като пешеходен и достъпен град. Тези стъпки за развитие биха предотвратили изолиране на живата среда в града само в някои определени квартали. Дългосрочната цел, свързана с подобренията и мултифункционалността на града, е най-слабо подкрепена измежду всички 24 области за развитие, които „Визия за София“ предвижда. Гражданите считат, че тази сфера е от нисък приоритет в сравнение с останалите, заложи от проекта.

Според данните от извършеното анкетно проучване най-важно в тази област е създаването на културни, спортни и здравни обекти и пространства из целия град (7,38). Следващият приоритетен комплекс от мерки обхваща създаването на входи на съществуващи градски паркове и градини за осигурен достъп до зеленина (7,11). Забелязва

се, че анкетираните в по-голяма степен подкрепят организирането на услуги свързани със спорт, здраве, култура и обновяването на градските паркове и градини, в сравнение с оптимизирането на градската среда по отношение на вече съществуващи сгради и улици. Насърчаването на създаване на търговски обекти в партерни етажи за по-активна градска среда е оценено средно с 6,41. С по-нисък приоритет се обособява възможността за регулярно затваряне на определени улици, които да се използват за провеждане на събития, а най-слабо подкрепено остава насърчаването на реализация на сгради, които да обединяват различни функции – жилищни, офиси, търговски и обслужващи (6,20).

Жителите на възраст до 29 години най-често оценяват развитието на културни, спортни и здравни обекти като мярка от висока важност за предоставянето на услуги в града. Обновяването на градски паркове и градини е подкрепено в най-голяма степен от граждани на възраст между 20 и 29 години, но много по-слабо от такива на възраст между 15 и 19 години. И двете мерки са популярни в по-голяма степен сред хората с висше образование. Въпреки високите оценки по отношение на развиването на обекти, предлагащи услуги свързани със спорт, здраве и градски паркове, тази приоритетна област (мултифункционален град) се обособява с най-ниска средна стойност сред останалите посоки на развитие. Причината за това е, че в останалите посоки за развитие има такива, които засягат по-чувствителни за гражданите сфери, в това число и такива, които имат пряко значение за тяхното ежедневие.

Качествена градска среда

Качествена градска среда

Средна стойност: 8,29

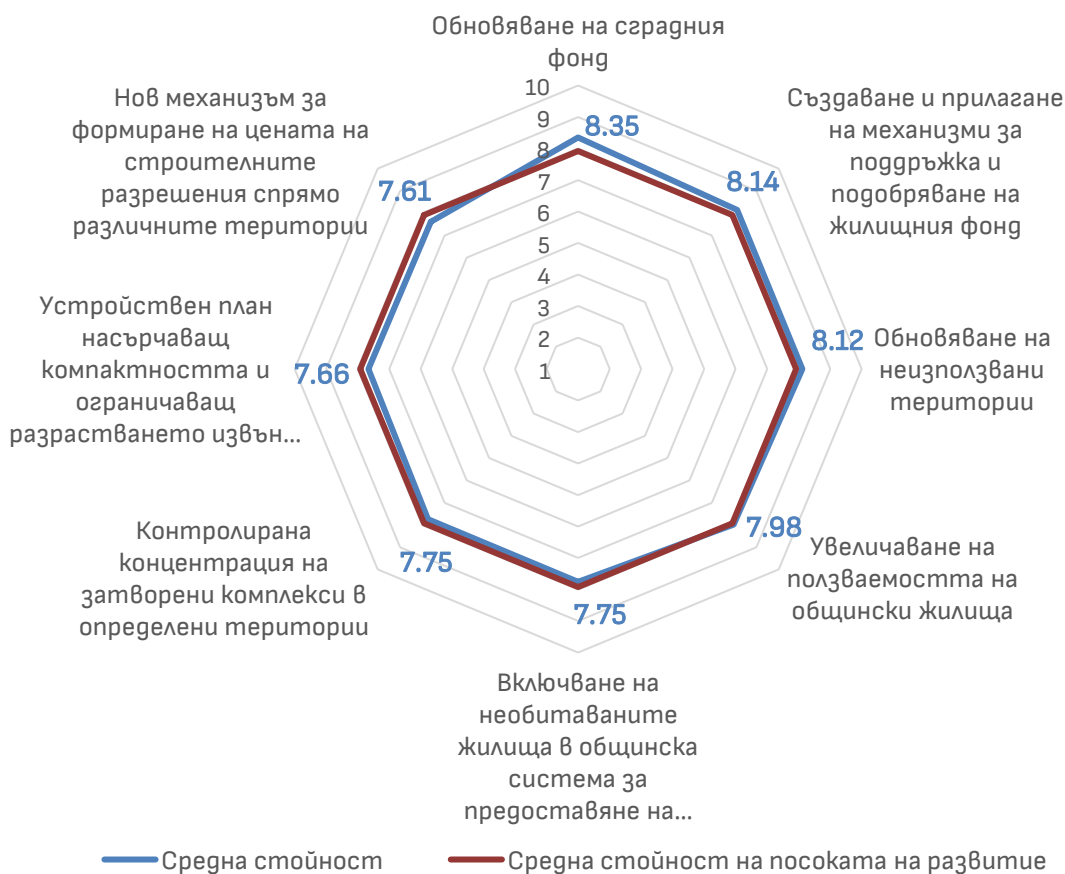

Създаването на качествена градска среда включва реорганизирането на града по начин, който дава предимство на пешеходците и създава благоприятна, привлекателна и безопасна среда за живот. Придвижването следва да е достъпно и съобразено с всички жители, а самата среда да се отличава с ясно разпознаваема идентичност, което да подтиква живущите да я припознават като своя и да са ангажирани към нейната поддръжка. Тази приоритетна ос обхваща и оптимизирането на направените инвестиции в градската инфраструктура, като се изисква гаранция за качество и естетичност. Жителите на града са помолени да оценят по скалата от 1 до 10 всяка от дейностите, предвидени за изпълнение на тази дългосрочна цел. Най-силна подкрепа печели създаването на комфортна и безопасна пешеходна мрежа (8,98) и озеленяването на публични пространства (8,73). Гражданите насочват вниманието си към промени, касаещи ежедневието им в условията на градската среда. Организирането на кампании във връзка с отговорностите на собствениците към външния вид и поддръжката на сградата, която обитават, е средно оценено с 8,42. По отношение на обновяването на техническата инфраструктура, гражданите дават оценка 8,37, а за дефинирането на специфични градски силуети – 8,12. Важността на създаването на интересна архитектура получава средна оценка 8,05 (при максимална 10). Относително на заден план остава въвеждането на смарт технологии в града и изграждане на „умен град“ (7,89). Макар средната оценка да е сравнително висока, гражданите считат технологичния прогрес за по-слабо необходим при създаването на качествена градска среда, в сравнение с останалите предложени дейности. Със сходна оценка е обособена и дейността по обновяване на съществуващите и създаване на нови публични пространства с възможности за активен социален живот.

С нарастването на доходите и стандарта на живот, нарастват и очакванията за качество на живот и градската среда. Разпределението по възраст не показва статистически значими разлики, като изключение правят гражданите на възраст между 15 и 19 години, които по-често от останалите са определяли мерките като средни по важност, измествайки своите приоритети към образование и обучение и развитие на градските паркове. Тази тенденция се запазва при процентните разпределения свързани с подобряването на техническата инфраструктура и дефинирането на градски силуети.

Компактен и концентриран град

Компактен и концентриран град **Средна стойност: 7,92**

Визията за организиране на компактен и концентриран град до 2050 година цели да предотврати разстилане на града към крайградските територии. Подобно разширяване би увеличило почвеното запечатване и зависимостта на гражданите от автомобилните превозни средства и ще създаде предпоставки за изолиране на определени общности от живеещите в столицата. Основна цел е стимулирането на процеси по обновяване на стари изоставени индустриални сгради, оптимално разпределение на публичните пространства и организиране на удобен достъп до цялата необходима инфраструктура за обслужване. Гъстотата на обитаване следва да се запази близка до сегашната, тъй като така се гарантира комфорт при възползване от услугите, които предлага градската среда (площади, паркове, учебни и здравни заведения, места за спорт и културни и търговски центрове). Според данните от изследването, с най-висока важност се обособява необходимостта от обновяване на цялостния сграден фонд (8,35). Той включва административни и индустриални сгради, сгради за обществено обслужване и други. Поддръжката и подобряването на жилищния фонд също е оценена с относително висока оценка – 8,14. Важността от обновяването на неизползвани територии в града е оценена средно с 8,12. С относително по-слаба подкрепа е намесата по отношение на увеличаването на ползваемостта на общински жилища (7,98), но въпреки това е

идентифицирана като много важна. Включването на необитаваните жилища в общинската система за предоставяне на жилища и създаването на контролирана концентрация на затворени комплекси в определени територии са оценени с равни средни оценки от 7,75. Комплексната мярка, включваща създаване на устройствен план, който насърчава компактността и ограничава разрастването извън границите на града, е оценена със 7,66. Сходна е и популярността на разработването на нов механизъм за формиране на цената на строителните решения спрямо различните територии.

Обновяването на сградния фонд е подкрепено най-силно от гражданите на възраст между 15 и 19 години и от жените. Най-ниско са оценили тази мярка анкетираните на възраст между 40 и 49 години. Поддръжката и подобряването на съществуващия жилищен фонд е разпознавана като много важна предимно от граждани във възрастовата граница между 30 и 39 години и тези над 60 и повече години. Обновяването на жилищния фонд е и по-категорично подкрепено от хора с месечен доход над 1000 лева. Възстановяването на неизползвани територии в столицата е оценено като мярка от висока важност в най-голяма степен от респондентите на възраст между 20 и 29 години и на 60 години или повече.

ИКОНОМИКА

Устойчив и иновативен туризъм

Устойчив и иновативен туризъм (1)

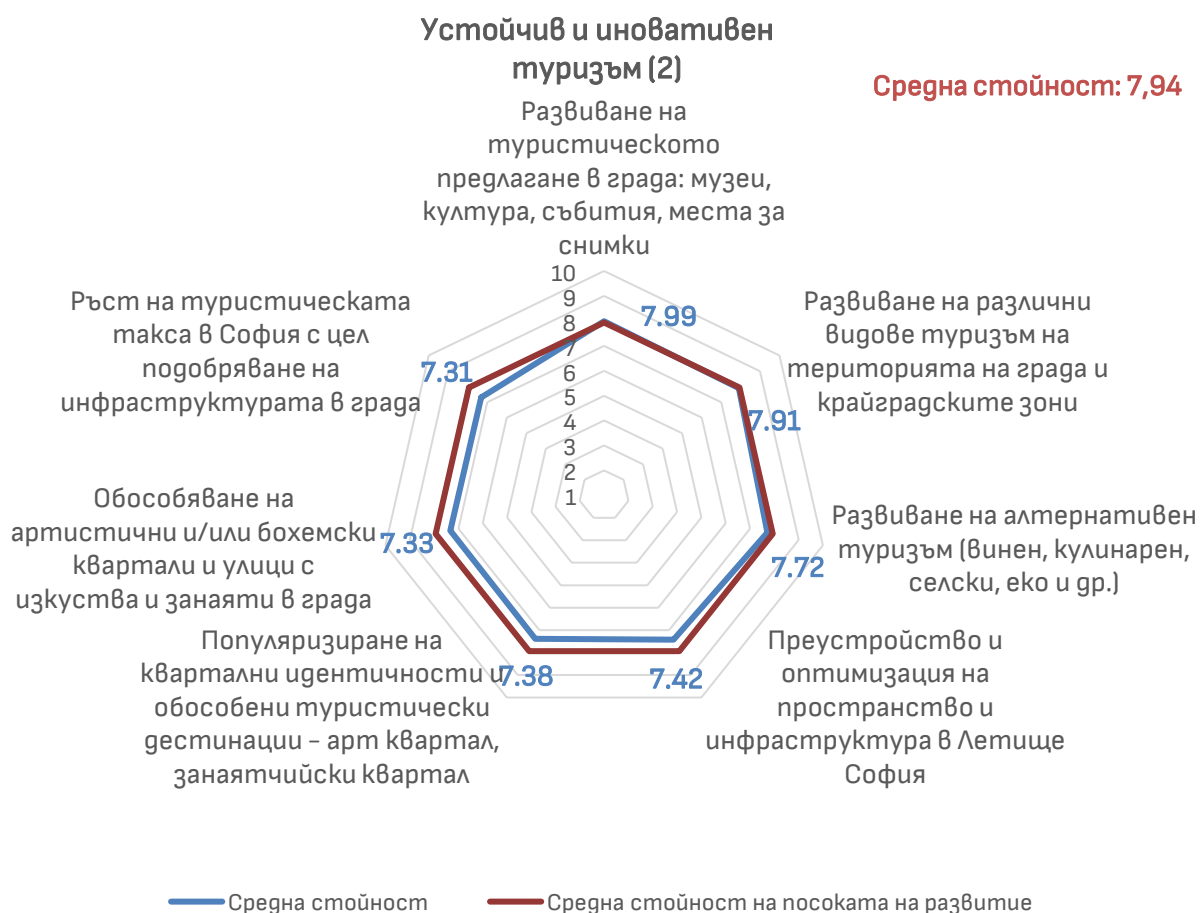
Средна стойност: 7,94

„Визия за София“ предвижда в бъдеще столицата да е един от най-атрактивните градове за туристи в регионален мащаб, като привлича посетители с иновативни и вдъхновяващи туристически преживявания. Действията в рамките на тази сфера се обединяват около устойчиво развитие, качествен туристически продукт и идентичност и комуникация. Тази приоритетна област отчита средна оценка на подкрепа от 7,98. Тя се нарежда на 14-о място сред общо 24-те посоки за развитие на града, предложени във Визията.

Столичани считат за най-важна редовната поддръжка и обогатяването на елементите на градската среда (пейки, чешми и гр.) – 9,05. Тази стъпка е особено популярна сред младите хора на възраст между 20 и 29 години. Друго действие, на което гражданите дават висок приоритет, е синхронизирането на цветовите решения за сградите, отчитайки спецификите на територията (8,29). Резултатите от тези две стъпки влияят пряко върху облика на града и възприятията както на гражданите, така и на туристите. Вероятно поради тази причина обогатяването на градската среда е сред 10-те най-високо оценени действия от жителите на столицата, като има 6-ата най-висока средна оценка сред общо 210 действия.

Развитието на туристическия потенциал на планините около София също е силно подкрепено със средна оценка от 8,49. Тази стъпка би допринесла за развитието освен на планински, така и на ски, спортен, еко, селски, религиозен и други видове туризъм в планините около града. Младежите на възраст между 15 и 19 години еднородно подкрепят тази намеса. Столичани оценяват като важни действията, свързани с информацията, предоставяна на туристите, и представянето на София сред тях. Такива стъпки за развитие са синхронизирането на информационната политика на всички туристически информационни центрове и гишета за информация на летищата, гарите и автогарите (8,11), както и подобряването на информационните табели, аудиоогидове, виртуални обиколки и други технологични средства за информация на чужди езици в туристическите обекти (8,10). „Визия за София“ предвижда и въвеждане на обучения и стандарт за обслужване от общинските служители и доставчиците на публични услуги. Тази намеса е силно подкрепена (средна оценка от 8,01) и би довела до подобряване на цялостното туристическо преживяване, което градът предлага, както и до повишаване на нивата на удовлетвореност на жителите на столицата.

Действията по отношение на туристическото предлагане също намират широка подкрепа. Освен развитието на туристическия потенциал на планините около София, столичани подкрепят във висока степен развитието на СПА туризма в града чрез реконструиране на съществуващите и изграждане на нови СПА центрове и минерални плажове (7,99), подобряването на туристическото предлагане (музеи, култура, събития, места за снимки) (7,99), както и различните видове туризъм на територията на града и

крайградските територии (7,91). Висока подкрепа получава включително и алтернативните форми на туризъм – винен, кулинарен, селски, еко и др. (7,72). Най-много поддръжници на СПА туризма в столицата има сред младежите на възраст между 15 и 19 години.

Жителите на София придават по-малка важност на преустройството и оптимизацията на пространство и инфраструктура в Летище София спрямо останалите действия от тази област за развитие – 7,42. По-малка е и подкрепата за артистичните и/или бохемски квартали и улици с изкуства и занаяти в града (7,33) или за популяризирането на кварталните идентичности и обособяването на туристически дестинации като занаятчийски или арт квартал (7,38). Най-слабо подкрепената намеса в тази приоритетна област се отнася до повишаването на туристическата такса с цел подобряване на инфраструктурата в града (7,31). Въпреки, че получават по-ниска подкрепа от останалите действия, те все пак се позиционират отчетливо в дясната част на скалата, чиито максимум е 10.

Високопродуктивна икономика

Високопродуктивна икономика (1)

Средна стойност: 8,11

„Визия за София“ предвижда в сферата на икономиката приоритетните сектори за развитие на града да бъдат идентифицирани, да се анализират регулярно и в тях да се

изграждат и развиват клъстери от синергични индустрии. В дългосрочната цел за постигане на високопродуктивна икономика са заложили намеси, целящи бизнесите в столицата да създават висока добавена стойност, както и да работят при енергийна и производствена ефективност, а също и голяма част от работната сила да е заета в тях. Тази приоритетна ос обхваща и развитието на активно предприемачество в града със създаване на иновации, а също и дейности по подобряване на образованието, при които се отчитат нуждите на бизнеса и държавата, които са осъществявани и с помощта на чуждестранен потенциал.

Дългосрочната цел, свързана за високопродуктивна икономика, е сред по-високо подкрепяните, като само три от действията от сферата са оценени по-ниско от средната за всички тествани намеси оценка от 7,98.

В рамките на тази посока за развитие гражданите оценяват най-високо свързването на бизнеса и образованието чрез съвместно разработване и въвеждане на програми и форми на обучение (със средна стойност 8,41) и обученията на учители в модерни практики за образование и гъвкаво учене (8,36). Тези намеси са най-важни за учащите и младежите на възраст между 15 и 29 години. Според столичани за обособяването на София като високопродуктивен икономически център са необходими промени и подобрения в образованието, които да подпомогнат създаването на конкурентоспособна работна ръка. С малко по-ниска популярност, но отново високо оценени, са останалите действия, свързани с образованието, като например развитие на дигитални и меки умения, както и умения за адаптивно учене в училищата (8,09). Подобряването и популяризирането на програми за учене през целия живот е оценено средно със 7,89, като отбелязва най-ниски нива на подкрепа от хората с основно и по-ниско образование.

Намесите, които насърчават придобиването на професионален опит или образование, също са смятани за важни за превръщането на София във високопродуктивен икономически център. Такива са например популяризирането и разрастването на програмите за стажове в различни по профил фирми (оценени средно с 8,25) и инициативите, целящи обмен на студенти и млади професионалисти или предприемачи (8,25). Тези стъпки за развитие са подкрепяни в най-голяма степен от висшистите и учащите. Освен това, стажовете в различни по профил фирми са определени като много важни и от хората със средно образование, както и от работещите лица. В допълнение, намесите във връзка с квалификацията и професионалното образование на уязвими социални групи получават средна оценка от 8,19. Те са по-малко популярни сред неработещите анкетираните и тези с най-ниски и най-високи месечни доходи. Действията от „Визия за София“, свързани с придобиване на професионален или практически опит и образование, биха имали благоприятни последици както за кариерното развитие на учащите и младите професионалисти, така и при наемането на кадри от страна на бизнеса, а също и при подобряването на ефективността на работните процеси и потенциалното създаване на по-висока добавена стойност.

На следващо място гражданите считат като приоритетно подпомагането на малките и средните предприятия с експортен потенциал (8,30). Подкрепата за това действие расте пропорционално с нивата на месечния доход на респондентите, като то

е оценено с висока важност и от учащите и работещите граждани на столицата. Според софиянци е необходимо административните, лицензионните и данъчните режими за бизнеса да бъдат опростени. Важността на тази намеса е оценена със средна оценка от 8,29, като тя среща най-широка подкрепа сред работещите и висшистите.

Столичани смятат, че привличането на чуждестранни инвестиции в бизнеси с висока добавена стойност в София, е от висока важност (8,24). Колкото по-млади са респондентите, толкова повече нараства подкрепата им за това действие. Освен това, тази намеса е по-високо оценена от учащите и работещите лица. Тази стъпка е свързана със създаване на нови работни места, технологичен трансфер, придобиване на специализирани знание и експертиза, по-конкурентен вътрешен пазар и благоприятно икономическо развитие на града и региона. В дългосрочен план това действие би могло да подобри значително стандарта на живот в града.

Високопродуктивна икономика (2)

Средна стойност: 8,11

Приоритетите за развитие по отношение на високопродуктивната икономика, които са по-слабо подкрепени в сравнение с останалите, са свързани с фокусирането на политиките и стратегиите върху високотехнологични и интензивни на знание дейности (7,62), както и с развитието на клъстери в приоритетните сектори в града

(7,46). Фокусирането на политики и стратегии върху високотехнологични и интензивни на знание дейности се очертава като стъпка, подкрепяна предимно от най-младите участници в изследването, както и от работещите. Развитието на клъстери в приоритетните сектори в града е действие, което е по-важно според учащите и работещите.

Център за иновации

Икономическото развитие е немислимо без насърчаването и развитието на научната дейност, особено в свят на бързоразвиващи се технологии. „Визия за София“ предвижда столицата да се превърне в център за иновации, като се привлича квалифициран човешки капитал и чужди и местни инвестиционни инструменти. Това следва да помогне на София да бъде в течение на най-новите технологии и да може да се справи с динамиката на високотехнологичните градове. Неизпълнението на стъпките, заложили в тази сфера, би довело до по-малки възможности за износ на стоки и услуги, по-малко инвестиции и желание за развитие и предприемачеството.

Столичани подкрепят тази посока за развитие със средна стойност от 8,17, като тя е една от 10-те, които получават най-висока средна оценка. Самото развитие в тази сфера би следвало да се случи чрез осъществяването на множество стъпки, сред които е провеждането на обучения, както на ученици и студенти, така и на учители, като се осигури достъп за ползване на технологиите. Част от действията в областта са свързани с обучения на учители в модерни практики за образование и гъвкаво учене (със средна оценка 8,36), популяризиране на инициативи, целящи обмен на студенти и млади професионалисти/предприемачи (8,25) и развитие на дигитални и меки умения и такива за адаптивно учене в училищата (8,09). Обученията на учители в модерни практики за образование и гъвкаво учене е стъпка, напълно подкрепена от учащите и смятана за най-малко важна от неработещите. По отношение на развитието на дигитални и меки умения за адаптивно учене, неработещите, както и хората с месечни доходи по-ниски от 750 лева, показват най-ниски нива на подкрепа. За разлика от тях, сред младежите между 15 и 19-годишна възраст, а също и сред работещите граждани на столицата, тази намеса е по-популярна. Действието с най-високи нива на подкрепа в тази област е свързването на бизнеса с образованието чрез съвместно разработване и въвеждане на програми и форми на обучение (8,41), като най-високи оценки са дадени от най-младите респонденти – на възраст между 15 и 29 години.

Предвижда се и ролята на общината, като една от целите ѝ е посредничеството между обучаващите се, бизнеса и предприемачите. Това следва да се случи като София се развива като предприемачески център в региона чрез улеснени процедури за започване на бизнес и общинско участие за финансиране на стартиращи предприятия (8,11) и подобряване на материалната база на научни изследователски центрове за създаване на иновации (8,18). Стъпката за развитие с най-ниска подкрепа в тази област е свързана с проактивния ангажимент на общината за стимулиране на технологичен трансфер към компании и достигане на иновации до пазара (7,83). Последните разгледани намеси, свързани с улеснените процедури за започване на бизнес, подобряване на материалната база на научни изследователски центрове и стимулирането на технологичния трансфер, са по-важни за учащите и за младежите.

Кръгова икономика

Кръгова икономика (1)

Средна стойност: 8,33

В рамките на „Визия за София“ се предвижда производството и потреблението да са структурирани в съответствие с принципите на кръговата икономика, като се поставя за цел производствените вериги да бъдат ефективни и да включват споделяне на стойност. Според проекта би следвало околната среда да се развива устойчиво и ресурсите да се използват многократно в максимална степен. Освен това, енергията следва да идва от възобновяеми източници, отпадъците да се преработват и същевременно произведените продукти и услуги да имат дълъг живот. По този начин ще се осигури кръговратът на всички изходни продукти и повторната им употреба, преразходът на ресурси ще бъде намален, иновациите ще се развиват и ще се създават работни места, а индустриите от всички сектори ще са оптимизирани и дигитализирани.

Дългосрочната цел, свързана с развитието на кръговата икономика, е сред топ 4 на приоритетните области на столичани. Това означава, че гражданите са все по-загрижени по въпроси като природосъобразност, енергийна ефективност, оптимално или повторно използване на ресурси и ефективно управление. Най-важни в рамките на тази посока за развитие, според анкетиранияте, са поставянето на допълнителни съдове за

отпадъци, включително и такива за разделно събиране (8,68), и използването на възобновяеми източници за производство на енергия (8,68). Със сходен приоритет са създаването на нови горски масиви в околградските територии (8,66), насочването на средствата на такса „битови отпадъци“ за управление на отпадъците (8,64), внедряването на мерки за енергийна ефективност на съществуващите сгради (8,63) и използването на държавните води (8,61). Мерките за енергийна ефективност и използването на възобновяеми източници са от особена важност както за най-младите, така и за най-възрастните респонденти. Участниците в проведеното проучване на възраст между 15 и 19 години са еднородни, че създаването на нови горски масиви в околградските територии и използването на държавните води е от изключителна важност.

Кръгова икономика (2)

Средна стойност: 8,33

— Средна стойност

— Средна стойност на посоката на развитие

Според столичани провеждането на информационни кампании за повишаване на самосъзнанието и културата на разделно събиране на отпадъците също е от високо значение (със средна оценка 8,52). Приблизително равна е средната оценка на градоустройственото планиране, което е базирано на оценката на екосистемните услуги в градските функционални зони (8,48), и картирането на всички места с нерегламентирани сметища (8,48). Последните две стъпки са подкрепени в най-висока степен от най-младите и най-възрастните анкетирани.

Други действия, които са оценени с висок приоритет, са изграждането на системи за компостиране на биоразградимите отпадъци при източника на образуване (8,34), провеждането на информационни кампании за ефективно ползване на газ и водопотребление (8,21) и насърчаването на градското земеделие и фермерските пазари (8,17). Информационните кампании за ефективно ползване на газ и водопотребление са считани за най-необходими от най-младите респонденти, както и от хората с основно или по-ниско образование и тези с високи доходи. Градското земеделие и фермерските пазари са смятани за най-важни от жените, хората на възраст над 60 години и участвалите в дейности, свързани с града.

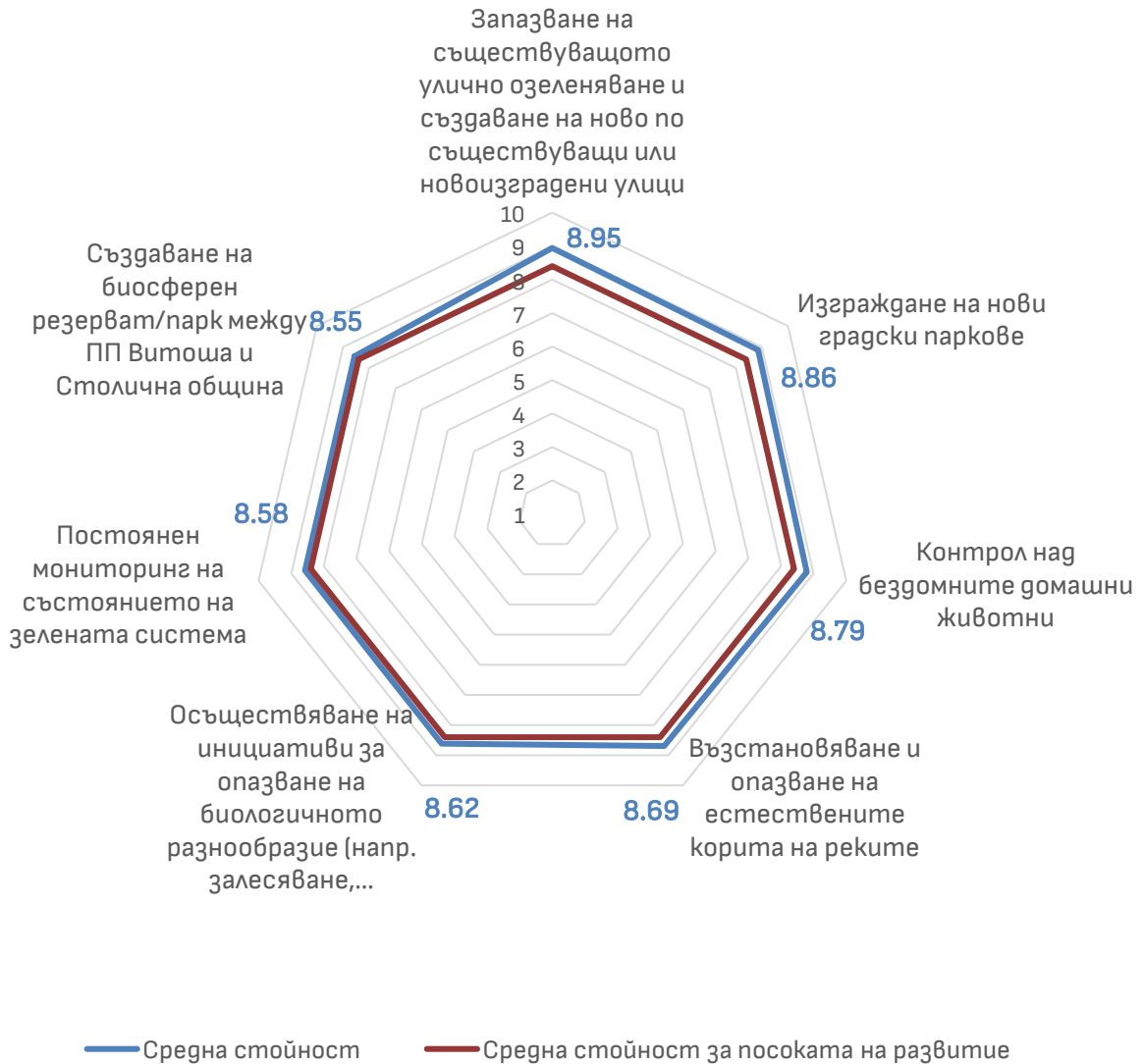
Гражданите на София оценяват като най-маловажно от тази сфера на развитие обособяването на споделената икономика като значим дял от градската икономика (7,54).

ОКОЛНА СРЕДА

Жива среда

Жива среда (1)

Средна стойност: 8,40

Жива среда (2)

Средна стойност: 8,40

На едно от първите места с най-високи нива на подкрепа са дейностите, свързани с околната среда в София. С най-висока средна оценка в дадената приоритетна област е запазването на живата природа в града – 8,40. Тази дългосрочна цел предполага София да се превърне в един от най-зелените градове в Европа, като за постигането ѝ са необходими значително увеличаване на площта на зелените пространства и градските паркове, непрекъснато озеленяване на улици, покриви и фасади. Ефективното използване на реките и поддържането на речните корита в естествен вид, съчетано с изграждането и развитието на зелени клинове, също са от съществено значение за осъществяването на заложената цел.

Анкетиранияте демонстрират висока степен на съгласие с важността на грижата за флората и фауната в града. Тази приоритетна област е втората с най-голямо значение (след осигуряването на здравословен начин на живот) от общо 24-те дългосрочни цели, предвидени от „Визия за София“. Сред най-високо оценените действия (със стойност над средната оценка за посоката) тук са запазването на съществуващото улично озеленяване и създаване на нови зелени площи по съществуващи или новоизградени улици (8,95), контролът над бездомните домашни животни (8,79) и възстановяването и опазване на естествените корита на реките (8,69). Горепозброените стъпки за развитие

са почти единодушно счестени за много важни от всички анкетирани, като нито един от респондентите не се обявява против някоя от тях. Други действия в рамките на тази дългосрочна цел, които са високо оценени, са изграждането на нови градски паркове (8,86) и възстановяване на зелени клинове (8,40). Създаването на нови паркови пространства е подкрепено най-силно от младежите на възраст между 15 и 19 години и хората на 60 и повече години, които са едни от най-активните ползватели на парковете. Това вероятно е обусловено от наличието на повече свободно време на тези групи и възможността им да го прекарват на открито. Осъществяването на инициативи за опазване на биологичното разнообразие (8,62), постоянен мониторинг на състоянието на зелената система (8,58) и създаване на биосферен резерват/парк между ПП Витоша и Столична община (8,55) също са считани за намеси с висок приоритет. Тези действия биха допринесли значително за подобряването на озеленяването на града и поддържането на живата среда в него.

Чиста среда

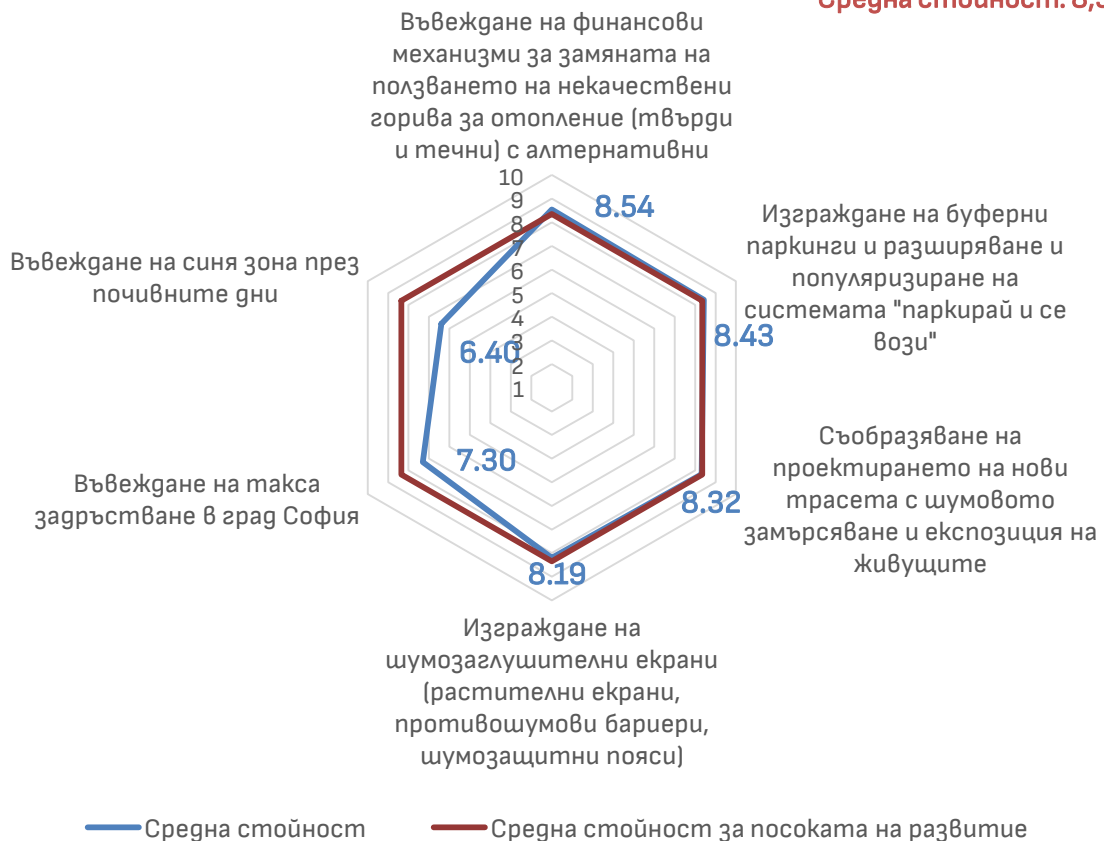
Чиста среда (1)

Средна стойност: 8,35

Чиста среда (2)

Средна стойност: 8,35

Постигането на целта в София да има чиста среда е свързано с осъществяването на контрол върху качеството на въздуха и ограничаване на замърсяването в определени норми. Правото на достъп до чиста питейна вода на всеки гражданин на столицата може да се гарантира чрез разделна канализация, пречистване на всички отпадъчни води и активното използване на дъждовна вода. Ключов фактор за гарантирането на чистата среда в София е контролът на шумовото замърсяване и лъченията. Регулярните изследвания за въздействието им върху здравето на хората, както и работещата система за отчитане в реално време, могат да бъдат използвани при управление на транспортните услуги и строителството в столицата.

Посоката на развитие, която обхваща работата по изграждане на чиста околна среда, е оценена със средна стойност от 8,35. Тя е обособена от столичани като третият най-важен приоритет за бъдещето на София, веднага след воденето на здравословен начин на живот и поддържането на жива среда в града. В тази област са включени почти всички аспекти като замърсяване на води и въздух, причинени от нерегламентирани дейности и ползване на неприродосъобразни горива за отопление, нива на шум в следствие на интензивния трафик в столицата. Сред най-популярните дейности в това поле за развитие със стойности над средната за него са осигуряването на достъп до чиста питейна вода на всички граждани и осигуряване на алтернативни източници за питейни води (9,15) и обновяването на най-старите водопроводи (9,09).

Поддържането на чиста среда в София е обвързано с предлагането на разнообразие от стимули за гражданите, които биха подпомогнали по-лесното постигане на тази

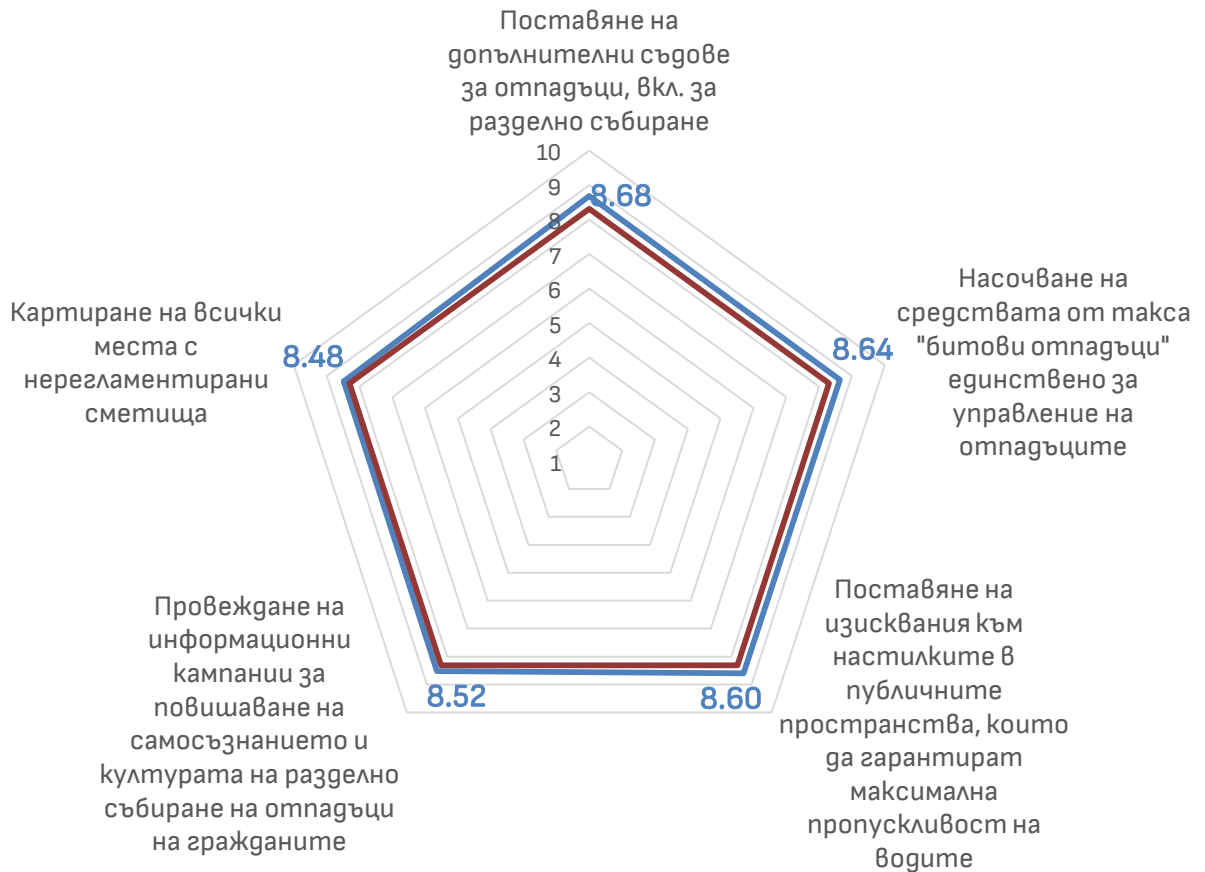

дългосрочна цел. Такъв стимул е създаването на ефективни механизми за предотвратяване на нерегламентирано изгаряне на отпадъци (средно оценен с 8,84). Това действие е най-силно подкрепено от гражданите с висок личен месечен доход (над 1500 лева). Във връзка с чистотата на въздуха според гражданите е приоритетно изграждането на система за предварително известяване за замърсяване на въздуха (8,77), както и въвеждането на финансови механизми за замяната на ползването на некачествени горива за отопление с алтернативни (8,54). Стимулите като буферни паркинги и разширяване и популяризиране на системата "паркирай и се вози" (8,43) също са стъпка в тази посока, силно подкрепена от гражданите. Регулярното миене на улици и публични пространства е оценено високо (8,82), вероятно поради факта, че има директен ефект върху възприятията на столичани по отношение на околната среда и поддръжката и чистотата ѝ.

Устойчив ресурсен и енергиен баланс

Устойчив ресурсен и енергиен баланс (1)

Средна стойност: 8,31

— Средна стойност

— Средна стойност на посоката на развитие

Устойчив ресурсен и енергиен баланс (2)

Средна стойност: 8,31

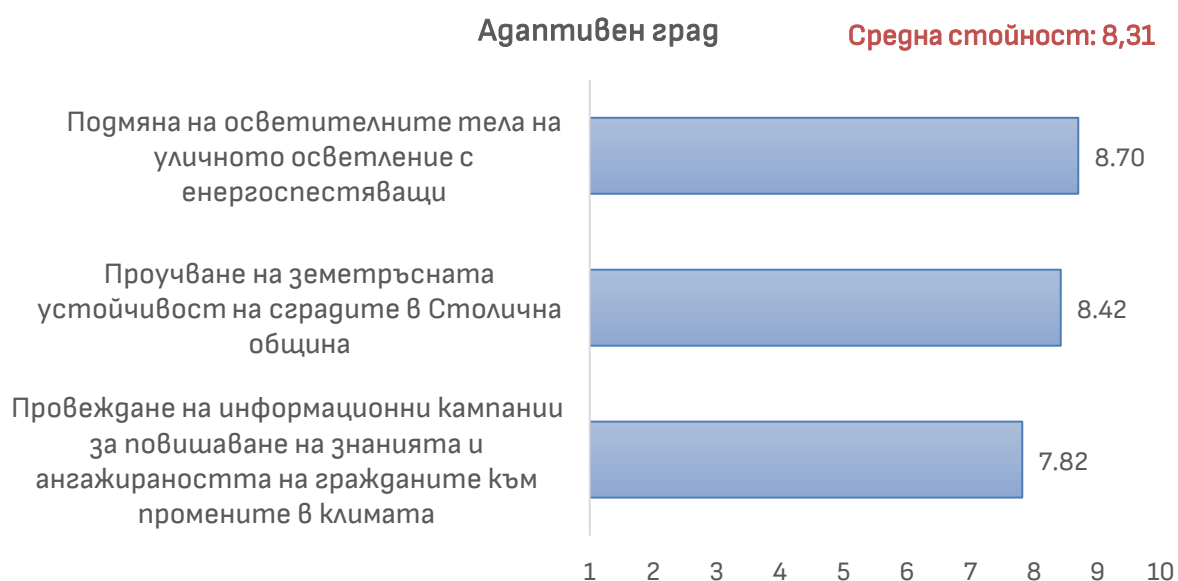

Ефективното използване на природните ресурси и постигане на енергиен баланс е от съществено значение за бъдещото развитие на София. Тази дългосрочна цел обхваща действия, насочени към преизползването на ресурси и внедряването на все повече възобновяеми енергийни източници. Устойчив ресурсен и енергиен баланс може да бъде постигнат чрез рекултивиране на нарушени общински терени, намаляване обема на отпадъците и съобразяване на таксата за битови отпадъци с количеството произведен боклук от домакинствата и бизнеса. Успешното и ефективно използване на минералните води в столицата е ключово за осъществяване на заложената цел, като възможни подходи в случая са включването на наличната вода в градски бани, СПА центрове и други. Осъзнаването на връзката между съхранението на водите и здравето на гражданите също е от голямо значение.

Столичани оценяват постигането на устойчив ресурсен и енергиен баланс като важна посока за развитие със средна оценка от 8,31. Това нарежда тази дългосрочна цел сред 10-те най-значими приоритети според жителите на София. Някои от най-популярните намеси в тази област са свързани с третирането на битовите отпадъци.

Поставянето на допълнителни съдове за отпадъци, включително такива за разделно събиране, е оценено най-високо, (8,68), последвано от насочването на средствата от такса "битови отпадъци" единствено за управление на отпадъците (8,64). Гражданите определят като важни провеждането на информационни кампании за повишаване на самосъзнанието и културата на разделно събиране на отпадъци (8,52), картирането на всички места с нерегламентирани сметища (8,48) и изграждането на системи за компостиране на биоразградимите отпадъци при източника на образуване (8,34).

Адаптивен град

Промените в климата неминуемо ще съпътстват и развитието на София през следващите десетилетия. С оглед успешното адаптиране към тези изменения, като важна приоритетна ос се обособява развитието ѝ като адаптивен град. Действия като преминаването към въглеродно неутрално строителство, производството на енергия и осигуряването на енергийна ефективност на сградите, се оказват условия за успех в постигането на тази дългосрочна цел. Изработването и прилагането на хоризонтални политики, които имат отношение към адаптацията към климатичните промени, следва да бъде ключово занимание за управлението на общината, а участието на професионалисти и изследователи по темата в изработването на конкретни действия е от особена важност.

Средната оценка за важността създаването на по-адаптивна среда в столицата е 8,31. С поставянето на тази оценка, гражданите на София, показват загриженост към заобикалящата ги градска среда и превръщането ѝ в природосъобразна с оглед на глобалните климатични промени. В тази насока са намесите за подмяна на осветителните тела на уличното осветление с енергоспестяващи такива (8,7), проучване на земетръсната устойчивост на сградите (8,42) и провеждане на информационни кампании за повишаване на знанията и ангажираността на гражданите към промените в климата (7,82).

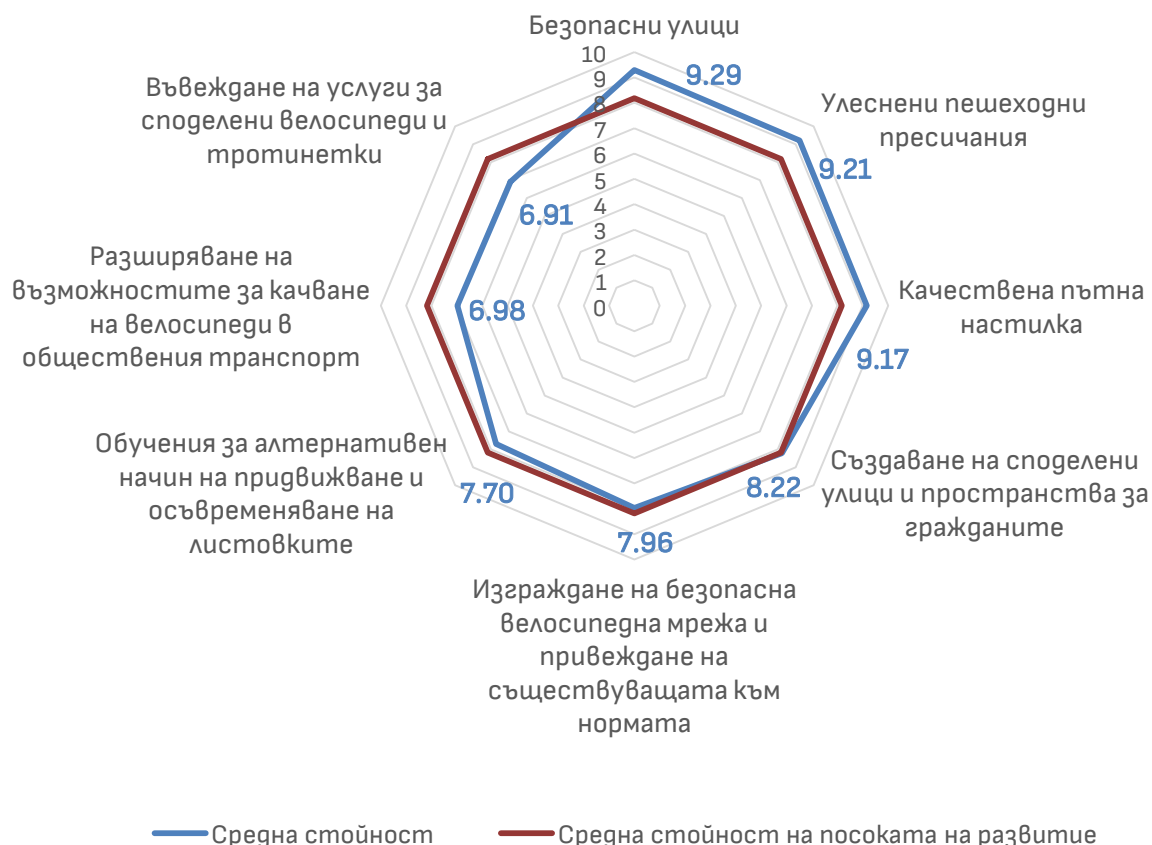
Оптимизирането на уличното осветление чрез енергоспестяващи лампи е подкрепено най-силно от жителите на града, които са на възраст над 60 години. Проучването на земетръсната устойчивост на сградите в София е оценявано като много важно предимно от респонденти на възраст между 15 и 19 години. По отношение на информационните кампании свързани с промени в климата, се забелязва различна тенденция. Неработещите лица в най-голяма степен спрямо останалите не подкрепят осъществяването на мярката. Респондентите на възраст между 15 и 19 виждат най-високи нива на важност в информационните кампании свързани с климата.

ТРАНСПОРТ

Активно придвижване

Активно придвижване

Средна стойност: 8,18

Активното придвижване е основен фактор за здравословния начин на живот на всеки човек. Във визията за развитие на столицата до 2050 година ходенето пеш, карането на велосипед, тротинетка или други подобни транспортни средства съчетава необходимостта от придвижване с физическите тренировки и физическо движение. Стремещт е все повече хора да бъдат мотивирани да използват алтернативни подходи за транспорт, като за целта следва да се развие добре свързана велосипедна мрежа и да се създаде връзка със съседни села и планини. Те трябва да предоставят на жителите на града комфортен, безопасен и модерен начин на придвижване. Очакванията са развитата транспортна политика да се справя успешно със задръстванията и да гарантира достъп до места и услуги в града.

В това поле гражданите са посочвали като най-важно подsigуряването на безопасност на улиците и движението. Средната оценка по отношение на този приоритет за развитие е 9,29. Това е намесата с най-висока степен на важност според анкетното проучване сред жители на София. Улесняването на пешеходните пресичания е

със средна оценка от 9,21, а качеството на пътната настилка с 9,17. Тези дейности са най-важните три от тестваните в изследването общо 210 стъпки за развитие.

На следващо място по степен на подкрепа е създаването на споделени улици и пространства за гражданите (8,22). Смятащите, че тази мярка е от значителна важност имат висок дял от отговорилите. Следващият приоритет за развитие, оценен като важен, е изграждането на безопасна велосипедна мрежа и привеждане на съществуващата към одобрената норма (7,96), следван от провеждането на обучения за алтернативен начин на придвижване и осъвременяване на листовките необходими за преминаването през шофьорски курс (7,70). Подобряването на велосипедната мрежа и изграждането на нова, където е необходимо, е подкрепено в най-голяма степен от младежите на възраст между 15 и 29 години. Двете най-ниско оценени действия тук са разширяването на възможностите за качване на велосипеди в обществения транспорт (6,98) и въвеждането на услуги за споделени велосипеди и тротинетки (6,91).

Глобална и регионална свързаност

Развиването на глобална и регионална свързаност на първо място следва да гарантира свързването на Летище София със световните икономически центрове и създаване на бърз и лесен достъп до големите градове на Балканите чрез пътна и ЖП инфраструктура. Инфраструктурата следва да се развива и по отношение на връзките между София и околните населени места и общини. Към изпълнението на приоритетната област са включени планове за изграждане и на буферни паркинги на входните артерии на града, които също да облекчават пътната обстановка.

Жителите на София оценяват като най-важно за организацията на тази свързаност рехабилитацията и развитието на регионалната пътна и ЖП

инфраструктура и свързване на крайградските територии (8,28). С еднакви средни оценки от 7,98 са развитието на интермодален транспорт и подобряването на свързаността на ЖП терминала с националната транспортна мрежа и интегриране на обществен транспорт с регионалния ЖП транспорт. Относително по-слаба подкрепа е спечелила намесата, свързана с изграждане на бързи въздушни връзки с икономическите центрове в света, страната и Балканите (7,62).

Рехабилитацията и развитието на регионалната пътна и ЖП инфраструктура и свързването на крайградските територии се оценява като приоритет за развитие с висока важност предимно от хора с висше образование. Организирането на интермодален транспорт и подобряването на свързаността на ЖП терминалите с националната транспортна мрежа е подкрепено по-силно от респонденти на възраст между 15 и 29 години.

Популярен масов транспорт

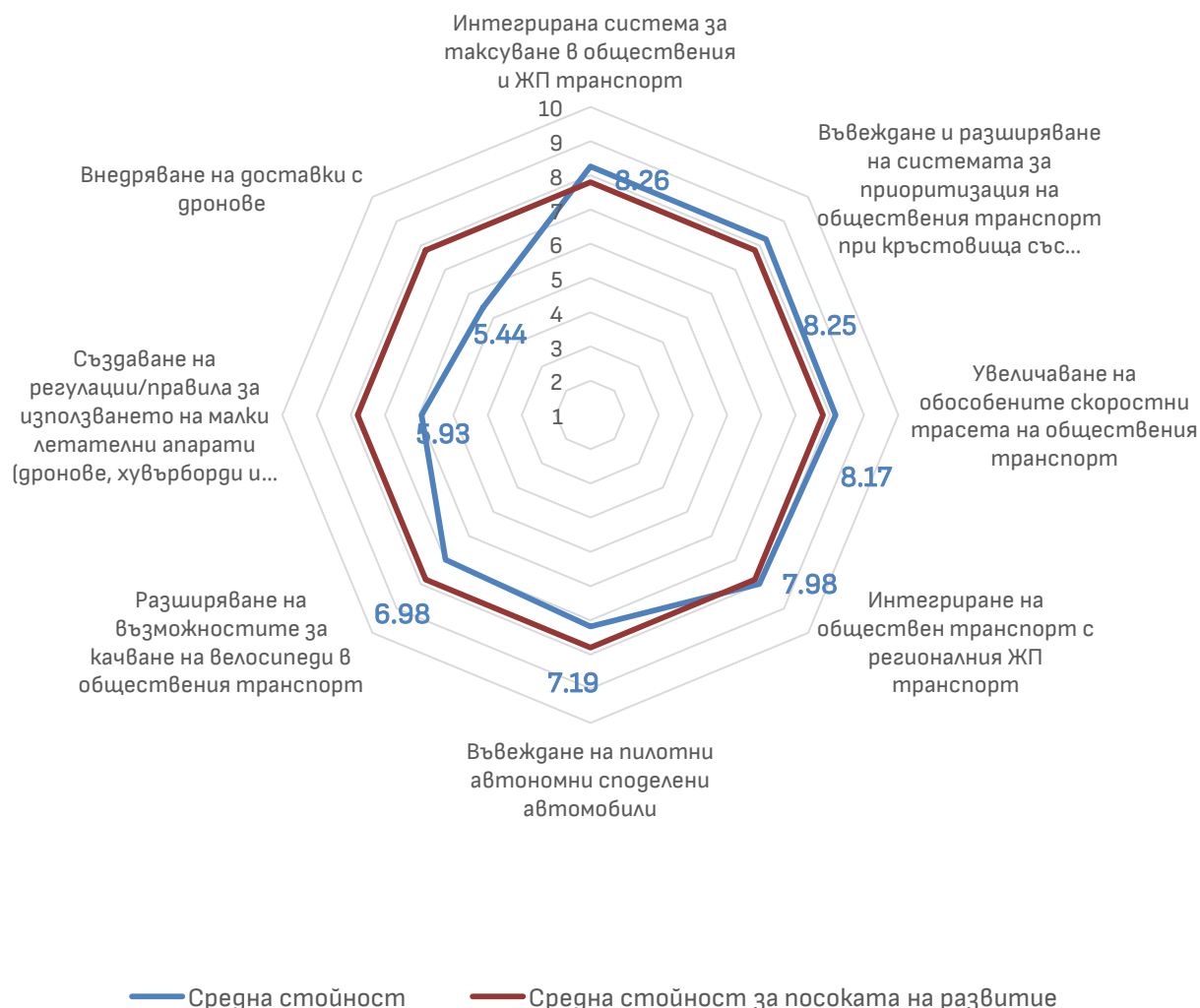
Популярен масов транспорт (1)

Средна стойност: 7,80

Популярен масов транспорт (2)

Средна стойност: 7,80

Визията за масовия транспорт в столицата до 2050 година предполага създаване на линии осигуряващи бързи и редовни връзки с всички квартали и крайградски територии. Отделните линии следва да имат синхронизирани разписания, маршрутите да са оптимизирани спрямо пътничкопотоките, а системата за управление на транспорта да адаптира движението спрямо различната натовареност през различните дни и часове. Пътуването на гражданите е подсигурано и чрез платформа за мобилността в града, която показва възможните маршрути и превозни средства, а продажбата на билети се осъществява чрез система, позволяваща разнообразни начини за плащане. Оптимизирането на масовия транспорт включва и велопаркинги край спирките и възможност за превоз на велосипеди. Неговото задвижване следва да използва само електричество.

Масовият градски транспорт се използва от ежедневно стотици граждани. С отчетливо висока важност гражданите на столицата са оценили разширяването на мрежата на обществения транспорт (8,73) и намаляването на интервалите между преминаващите превозни средства (8,70). Намаляването на интервалите между превозните средства е подкрепено най-силно от учащите и работещи лица, както и тези на възраст между 15 и 29 години. Анкетирания с по-висок месечен доход също показват по-високи очаквания към изпълнението на тази предвидена намеса.

Следващо по популярност е оптимизирането на маршрутите и спирките на обществения транспорт (8,63). Столичани смятат за по-силна необходимостта от оптимизиране на вече съществуващите условия, в които се предлага услугата. Изграждането на буферни паркинги и разширяването и популяризирането на системата „паркирай и се вози“ (8,43) също е с висока средна оценка. Средните оценки за разнообразните начини за плащане и разширяване на информационния портал на Центъра за градска мобилност са почти равни – 8,27 и 8,26. Със сходна важност се обособява и въвеждането и разширяването на системата за приоритизация на обществения транспорт при кръстовища със светлинно регулиране (8,25). Най-слаба подкрепа печели създаването на правила за използването на малки летателни апарати и внедряването на гоставки с дронове. За момента подкрепата за тях е по-слаба предвид трудното им непосредствено влияние в живота на града и все още слабата им популярност в ежедневието на гражданите.

Мобилността като услуга

Мобилността като услуга

Средна стойност: 6,76

До 2050 година по-голяма част от пътуванията следва да се извършват с масовия транспорт и споделени превозни средства (велосипеди, тротинетки, електромобили), тъй като продължаването на моторизацията в София би влошила още повече трафика и въздуха. За целта градът трябва да разполага с гъста мрежа от зарядни станции, отговарящи на нуждите за бързо и удобно зареждане на електромобилите. Планира се и въвеждане на пилотни автономни превозни средства, които сами се насочват към местата с повишено търсене. Анкетното проучване сочи, че за най-важна намеса е считано изграждането на паркинги, където да се прехвърли паркирането и да се намалят паркоместата на улицата (8,36). Средната оценка получена по отношение на намаляването на ДДС за еко-съобразни моторни превозни средства с цел стимулиране на употребата им е 7,75, което подкрепя тази намеса на второ място в посоката на

развитие свързана с мобилност. Покриването на града със зарядни станции за електромобили заема средна оценка от 7,27, а обвързването на данък МПС с реалните емисии, измерени при технически преглед получава 7,06. Със средни оценки под 7 се нареждат, както следва – развиване на услуги за споделени автомобили (6,88), осигуряване на паркоместа за споделени автомобили (6,57), разширяване на обхвата и повишаване на цената на платеното паркиране (6,42). С най-ниски средни оценки е оценена важността от въвеждане на входна такса за преминаване на МПС през централната градска част (5,62) и стесняване на лентите за движение по главните улици (4,97). Тези две намеси събират и най-висок дял на жители на града, които заявяват, че са твърдо против въвеждането на подобна мярка. Изграждането на паркинги е относително по-рядко разпознавано като важно от младежите на възраст между 15 и 19 години. Намалването на ДДС за еко-съобразни МПС е оценено като намеса с особена важност предимно от хора на възраст над 50 години, както и от висшисти. Участвалите в изследването жители на столицата, с образователен ценз по-нисък от висше образование, най-често са отговорили, че са против развиването на услуги за споделени автомобили. Против иновацията се обособява и групата на неработещите лица. Твърдо против повишаването на цената за паркиране се обявяват висшистите и хората с личен месечен доход над 1501 лева.

Резултатите от изследването по отношение на мобилността показват, че има нагласи за оптимизиране на придвижването в града и ограничаване използването на лични автомобили и такива с неекологични системи, но все още не всички ограничителни мерки срещат подкрепа. Постигането на промени в това поле би означавало добро комуникиране на нововъведенията, но също така и изграждане на алтернативните възможности за придвижване и обезпечаване с паркинги.

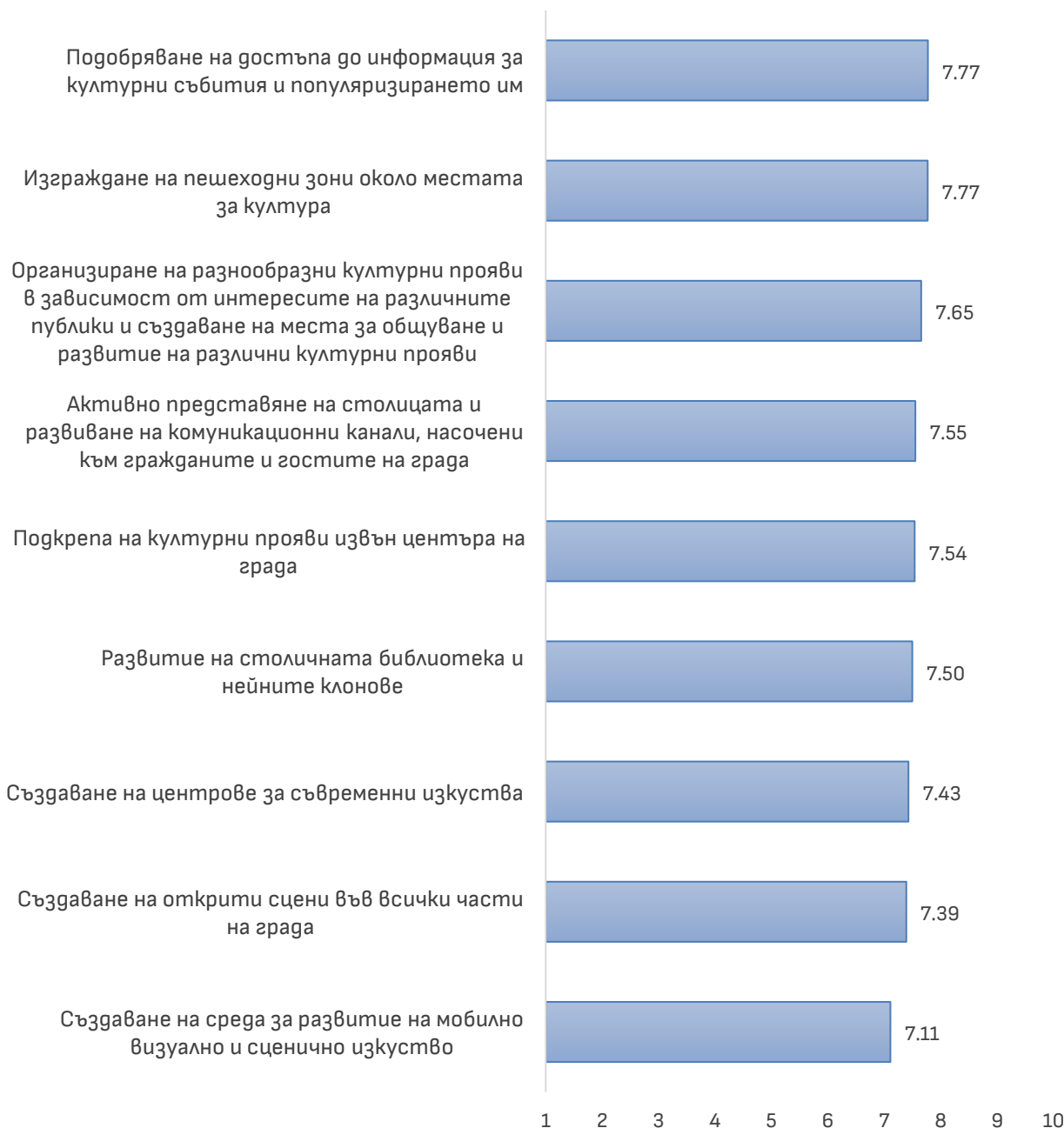

ИДЕНТИЧНОСТ И КУЛТУРА

Развит културен център

София – развит културен център

Средна стойност: 7,52

Дългосрочната цел, насочена към превръщането на София в развит културен център, предполага качествено и разнообразно културното предлагане, разпределено равномерно в различните части на града, привличане на все повече критична мисъл, създаване на иновации в културата и обособяване на столицата като център за развитие

и създаване на разнообразни изкуства. За постигането ѝ визията за развитие на София и крайградските територии предвижда обособяване на повече пространства за култура, подобряване на материалната база и осигуряване на удобни транспортните връзки.

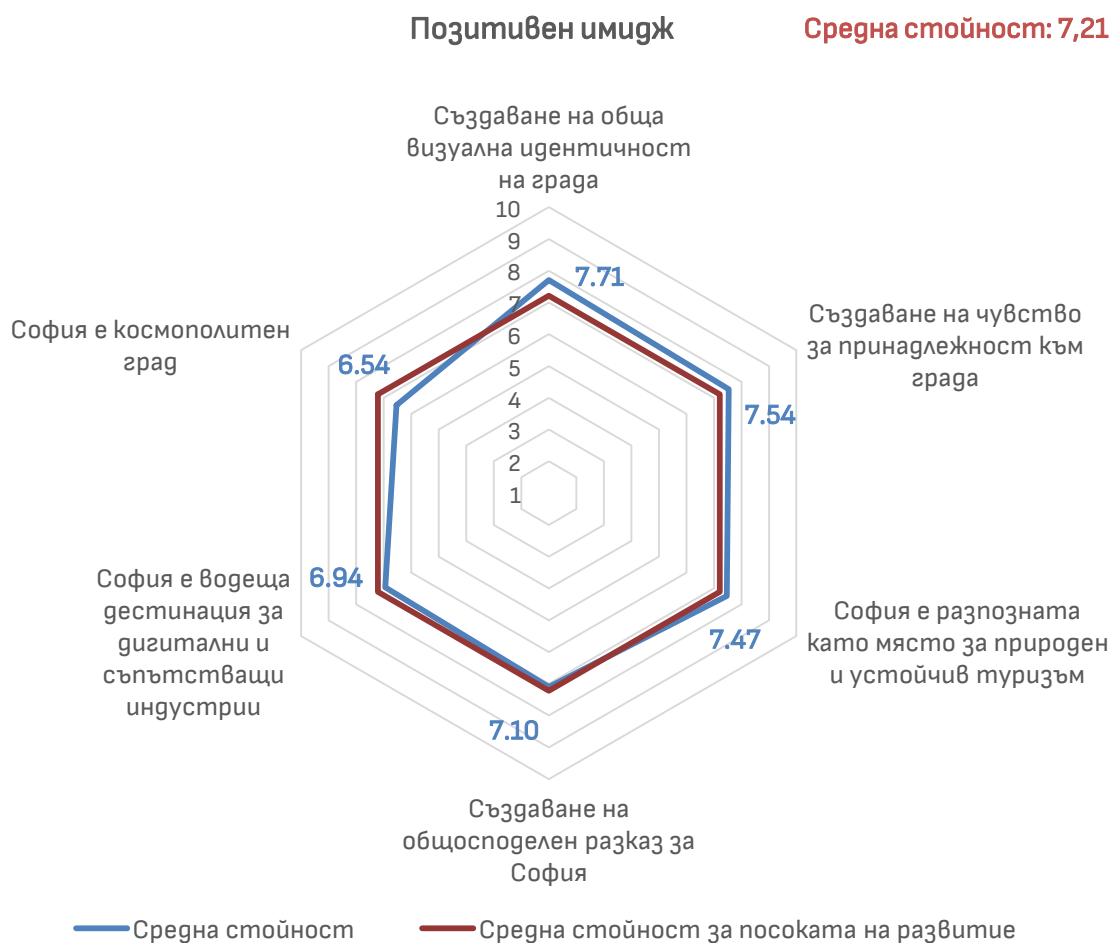
В рамките на тази приоритетна ос най-висока оценка за степента на важност е дадена на достъпа до култура. Еднаква е средната оценка за значимостта на наличния достъп до информация за културни събития и популяризирането им, с тази за реалния, пространствен достъп, постижим чрез изграждане на пешеходни зони около местата за култура (7,77). Следващо по степен на важност действие е организирането на разнообразни културни прояви в зависимост от интересите на различните публики и създаването на места за общуване и развитие на разнообразни културни прояви, което събира средна оценка от 7,65. Средната оценка за значимостта на реализирането на активно представяне на столицата и развиване на комуникационни канали, насочени към гражданите и гостите на града, е 7,55, а тази за подкрепата на културни прояви извън центъра на града – 7,54. Развитието на столичната библиотека и нейните клонове се оценява със средна оценка на важност от 7,50, на създаването на центрове за съвременни изкуства се приписва степен на важност средно от 7,43, а на създаването на открити сцени във всички части на града – 7,39. Създаването на среда за развитие на мобилно визуално и сценично изкуство е действието, което е най-непопулярно от дългосрочната цел „Развит културен център“ – то е оценено с 7,11 при обща средна оценка за целта – 7,52. Въпреки този резултат, оценките за това действие са ясно изтеглени в дясната част на скалата.

Подобряването на достъпа до информация за културни събития е осезаемо по-слабо оценено по важност от неработещите респонденти и от хората с личен месечен доход под 500 лв. Обяснение на тази тенденция би могло да се търси в склонността към negliжиране на потребността от култура при съпоставянето ѝ с други ежедневни нужди и разходите за покриването им. При финансово затруднение потреблението на култура остава на заден план и достъпът до информация за културни събития се оценява като по-малко важен.

Оценката, която гражданите дават за важността на изграждането на пешеходни зони около местата за култура, нараства пропорционално на степента на образование. Колкото по-висока е степента на завършеното образование на анкетиранията лица, толкова по-силно се осъзнава важността на реалния, пространствен достъп до култура. Изграждането на пешеходните зони около местата за култура в много по-ниска степен представляват значимо действие за най-младата изследвана група – 15-19-годишните.

Изнасянето на култура към периферията чрез подкрепа на културни прояви извън центъра на града, е разпозната като важна в значително по-голяма степен от най-младите респонденти – 15-29-годишните. Същевременно необходимостта от развитие на столичната библиотека и нейните клонове се оценява много по-ниско именно от най-младите – 15-19-годишните, както и от учащите, за които би трябвало да е най-потребна подобна мярка. Те дават и по-ниска оценка спрямо останалите възрастни групи за важността на предприемането на действия за създаване на центрове за съвременни изкуства. Причините за това могат да са както във факта, че тази група възприема различните информационни източници основно дигитално, така и в това, че интересът към изкуство и литература при младежите се проявява по-отчетливо след навършване на 20 години.

Позитивен имидж

Оста за развитие „Позитивен имидж“ цели да постигне разпознаваем, автентичен и позитивен образ на града. Тя предполага установяване и налагане на характерни разпознаваеми положителни черти на София и изграждане на образ на града като желана дестинация за живот, бизнес и туризъм, привличаща голям културен и икономически потенциал. За да бъде изграден този позитивен имидж на града следва да се създаде споделен разказ за София, да се координира и дефинира ясна и разпознаваема идентичност на града и на база на това да се създаде уникален бранд на столицата.

Тази приоритетна област е сред трите, получили най-ниска средна оценка за важноста си (от общо 24-те области), но все пак оставащи отчетливо с висока подкрепа. Общата средна оценка на дългосрочната цел за постигане на позитивен имидж на града е 7,21. Сред действията за постигането ѝ в най-висока степен като важно е разпознато създаването на обща визуална идентичност на града – 7,71. Създаването на чувство за принадлежност към града е оценено със 7,54, а обособяването на разпознаваемост на София като място за природен и устойчив туризъм – със 7,47. По-непопулярно действие е целенасоченото създаване на общосподелен разказ за София,

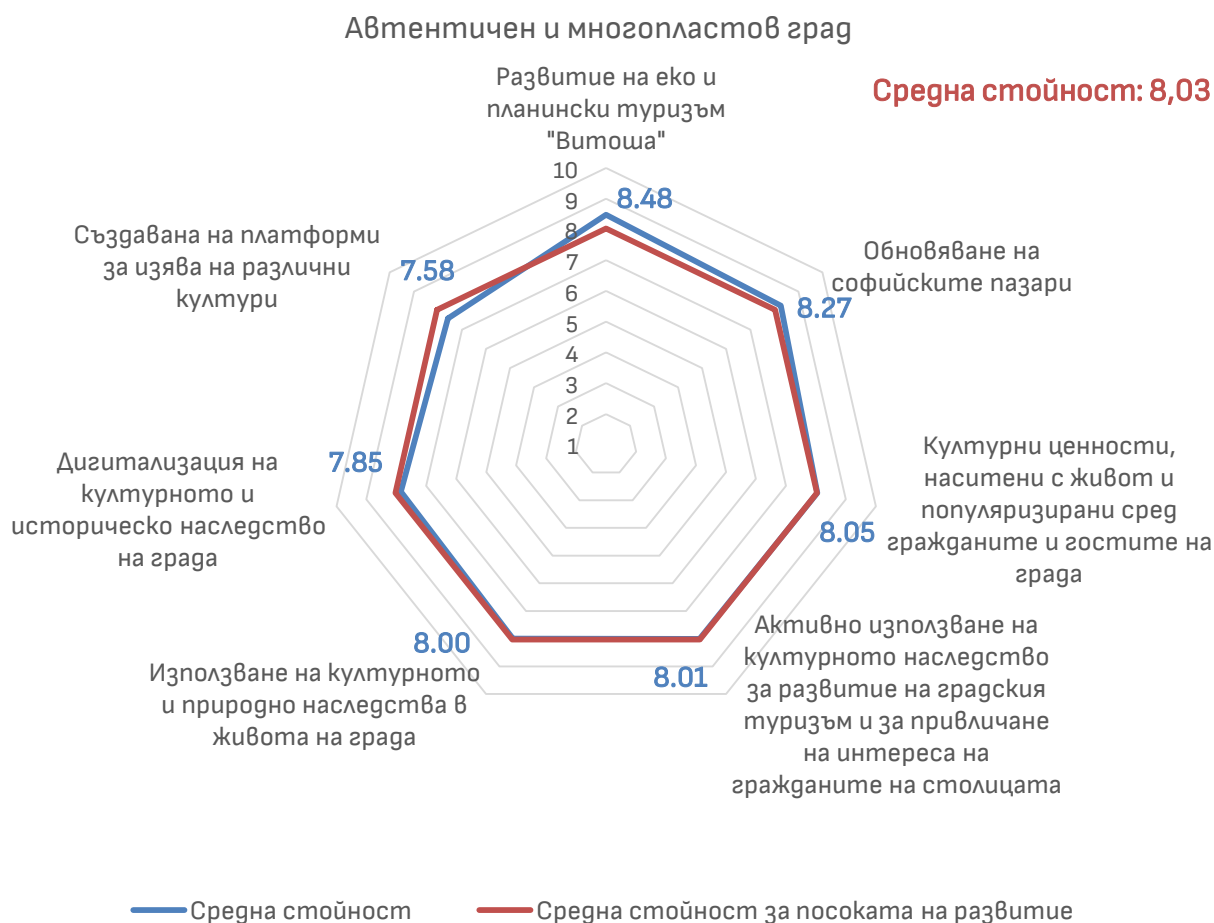
което е оценено като важно със средна оценка от 7,10. В най-ниска степен като важни са оценени стъпките за развитие, отнасящи се до позиционирането на София като водеща дестинация за дигитални и съпътстващи индустрии – 6,94 и налагането на София като космополитен град – 6,54. Тъкмо създаването на образ на столицата на космополитен град е и сред десетте действия оценявани най-често с ниска степен на важност. Причините тези действия да останат по-назад е, че те се оценяват като важни, но нямат непосредствено отражение върху ежедневието на столичани. Поради това преди тях излизат много действия, които имат пряко значение за качеството на живот, а в този диапазон на скалата се позиционират подкрепени, но не свръх приоритетни мерки.

Събраните в рамките на изследването данни сочат, че изграждането на обща визуална идентичност на града се разпознава като важно действие най-вече от учащите. То събира подкрепа и сред работещите, а в по-малка степен е важно за неработещите и ниско образовани граждани.

Важността на това у жителите на града да бъде създадено чувство на принадлежност в много по-голяма степен е осъзната от респондентите с придобитото висше образование. Те отговарят по-голямо значение и на позиционирането на София като водеща дестинация за дигитални и съпътстващи индустрии. Това действие е по-силно подкрепено отново от лицата със статут на учащи.

Позиционирането на столицата като място за природен и устойчив туризъм е най-малко популярно сред най-младите респонденти в изследването – 15-19-годишните. Те отговарят ниско значение и на обособяването на общосподелен разказ за София, както и на налагането на образ на космополитен град на столицата. Въпреки това следващата възрастова група 20-29-годишните в най-висока степен оценява значението на това София да има изграден образ на космополитен град – съответно не можем да говорим за обща тенденция на неподкрепа на това действие сред младежите в цялост, а само сред най-младите кохорти, които към момента имат други очаквания и приоритети.

Автентичен и многопластов град

Приоритетната област „Автентичен и многопластов град“ залага опазване и широка популяризация на културното наследство, интегриране на историята в живота и архитектурната тъкан на града и създаване на връзки между културно наследство и съвременните артистични форми и практики. Тя акцентира върху постигането на чувство за принадлежност, по-добър имидж и повече общностност, чрез обвързване на идентичността на мястото с неговата история.

Когато става въпрос за постигането на автентичен и многопластов град, един от символите на София излиза напред по значимост – средна оценка от 8.48 дават респондентите за важността на изпълнението на действието за развитие на еко и планински туризъм в ПП "Витоша". Софийските пазари са друга част от живота на града, която му придава определена автентичност и носи идеята за многопластовост. Обновяването им е оценено по важност със средна оценка от 8,27. Следва поредица от действия по впитането на културното наследство в съвременния живот на града, като насищането на културните ценности с живот и популяризирането им сред гражданите и гостите на града – оценено с 8,05, активното използване на културното наследство за развитие на градския туризъм и за привличане на интереса на гражданите на столицата – оценено с 8,01, а използването на културното и природното наследство в живота на града – с 8,00. Важността на дигитализирането на културното и историческо наследство на града е оценена с 7,85 и така остава с по-ниска средна оценка спрямо

общата средна за съответната приоритетна област (8,03). Респондентите най-ниско оценяват значението на създаването на платформи за изява на различни култури – 7,58, в рамките на дългосрочната цел за развитието на София като автентичен и многопластов град. Все пак, независимо от по-ниската приоритетност, тази инициатива също се позиционира отчетливо в дясната част на скалата.

От събраните данни е видимо, че подкрепата за развитието на еко и планински туризъм в ПП "Витоша", като действие с голяма важност, нараства пропорционално с нивото на придобитото образование от респондентите. Анкетиранията лица с висше образование в най-голяма степен подкрепят развитието на еко и планински туризъм в ПП "Витоша". То е подкрепено силно и от най-младите респонденти – 15-19-годишните, както и от групата на 20-29-годишните. Гражданите с най-високи доходи – над 1200 лв., също подкрепят тази намеса като изключително важна за развитието на София. Най-високо платените граждани подкрепят в по-голяма степен и активното използване на културното наследство за развитие на градския туризъм и за привличане на интереса на гражданите на столицата.

Културните ценности, наситени с живот и популяризирани сред гражданите и гостите на града, са по-важни за учащите и работещите столичани, отколкото за тези със статут на неработещи. Хората, склонни да участват в различни форми на гражданска активност по въпроси, свързани с развитието на града, също в по-голяма степен определят като важно това действие.

Използването на културното и природното наследство в живота на града е напълно подкрепено от най младите – 15-19-годишните, като то събира много висока подкрепа и от следващата възрастова група – 20-29-годишните. Дигитализацията на културното и историческо наследство на града също е припозната като намеса с голямо значение основно от младите (15-19-годишните и 20-29-годишните).

Създаването на платформи за изява на различни култури е по-често оценено като много важно и по-високо подкрепено от респондентите с висше образование.

ХОРА

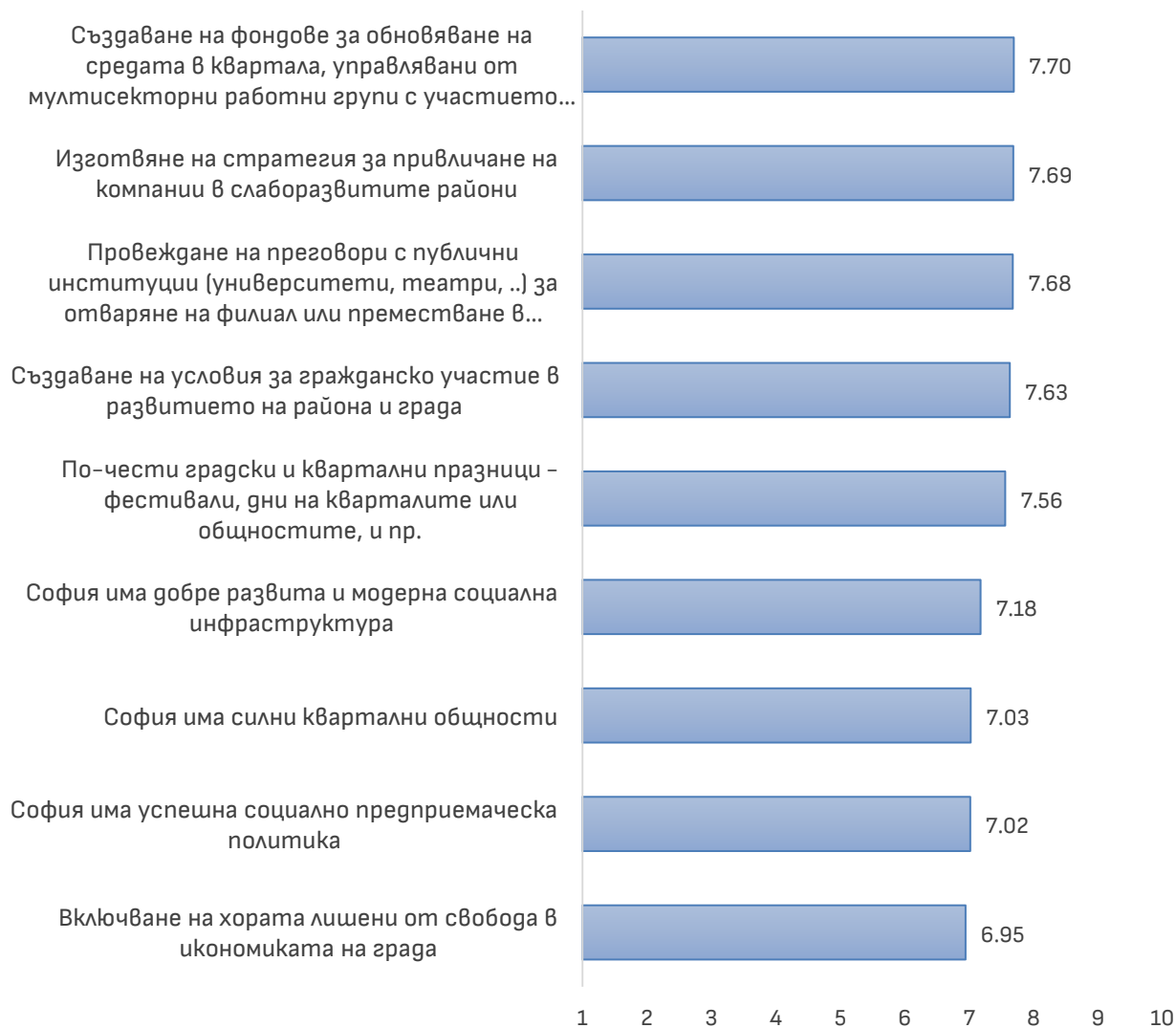
Сближаване и общност

Сближаване и общност (2)

Средна стойност: 7,83

„Визия за София“ предлага и основи за развиване на общността до 2050 година. Те включват създаване на по-добри условия за реализация и изграждане на чувство на принадлежност у жителите на града. Кварталите следва да създават условия за формиране на принадлежност, социалната изолация да се намали значително и да се даде възможност на хората да общуват активно и спокойно. Публичните пространства се сформират като оживени и създават усещане за идентичност, общ разказ и солидарност. Главна цел е ограничаване на проявите на агресия, намаляване на социалното и икономическо неравенство, намаляване на престъпността и привличане на повече квалифицирана работна сила към пазара на труд.

Жителите на град София участвали в проучването оценяват като най-важно подобряването на уличното осветление, с приоритет на пешеходните и парковете пространства (8,89). Развитието на системата за ранно предупреждение при бедствия и аварии се оценява със средна оценка от 8,53, а създаването на центрове за подпомагане на бездомни хора 8,43. Намесите свързани с увеличаване на присъствието на (общинска) полиция, жива охрана и технически средства, за сигурност, в градски пространства с увеличена престъпност и разширяване на системата за видеонаблюдение и аналитична

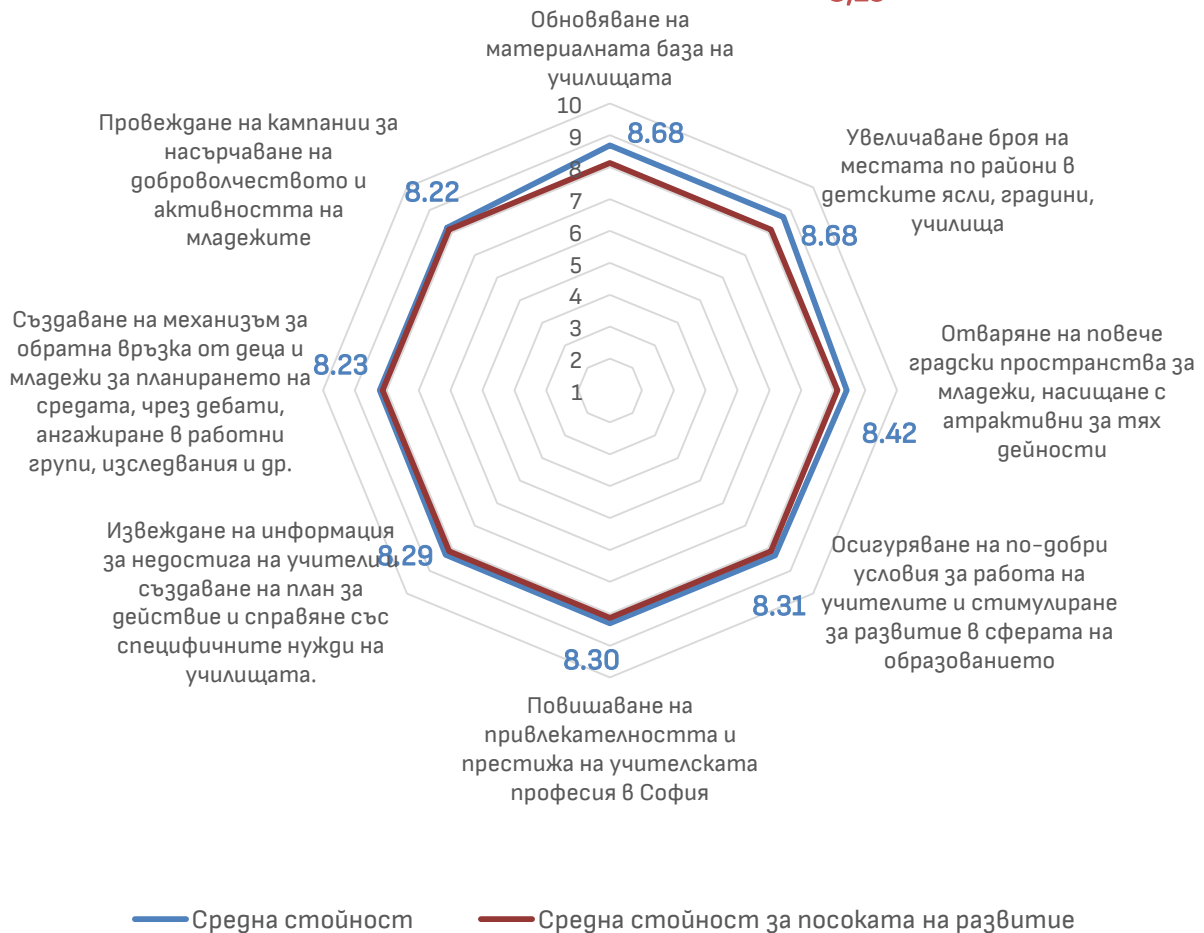
обработка на видеоинформация за осигуряване на обществен ред и сигурност са оценени от гражданите със средни оценки от 8,41 и 8,39. Получените данни сочат за поставяне на приоритет в области, с които гражданите се сблъскват ежедневно и намират за недостатъчно развити към сегашния момент. Фокусът е ясно насочен към подобряването на аспекти свързани със сигурност и подпомагане на групи в неравностойно положение. Намесите свързани с мерки уреждащи въпроси по отношение небитови проблеми остават на заден план. Въпреки това, оценките, измерващи степенята на важност, са относително високи. Създаването на политики за ресоциализация, интеграция и реинтеграция и включване на възрастни хора е оценено със средна оценка от 8,16, а поощряването и създаването на професионални училища и паралелки в слаборазвити икономически райони с 8,00. Установяването на пустеещи общински помещения и използване на изградените общи публични пространства за културна активност в кварталите получава оценка от 7,98, обособяването на нови бизнес зони в слаборазвити икономически райони (север, запад) – 7,76, а създаването на фондове за обновяване на средата в квартала, управлявани от мултисекторни работни групи с участието на местните общности – 7,70. Следващите най-високо оценени посоки за развитие са изготвянето на стратегия за привличане на компании в слаборазвитите райони и провеждането на преговори с публични институции (университети, театри и други) за отваряне на филиал или преместването им в слаборазвитите райони са оценени относително равно, като техните средни оценки са както следва 7,69 и 7,68. Жителите на София определят включването на хората лишени от свобода в икономиката на града като най-маловажно по отношение на изпълнението на този приоритет за развитие.

Развитието на система за ранно предупреждение за бедствия и аварии е по-често разпознавано като важна мярка от най-младите и тези на възраст над 50 години. Интересно е, че хората с висше образование относително по-рядко са определяли възможността за предварително известяване при бедствия като много силна. Създаването на центрове за подпомагане на бездомни хора се оценява като много важно за града от повече жители на възраст между 15 и 19 години и тези на възраст над 50 години. Увеличаването на присъствието на общинска полиция е най-рядко оценявано като много важно от хората с висше образование. Тенденцията се запазва и по отношение на въвеждането на видеонаблюдение и аналитична обработка на видеоинформацията, като при тях се обособява и група на хора с висше образование, които са напълно против въвеждането на мярката.

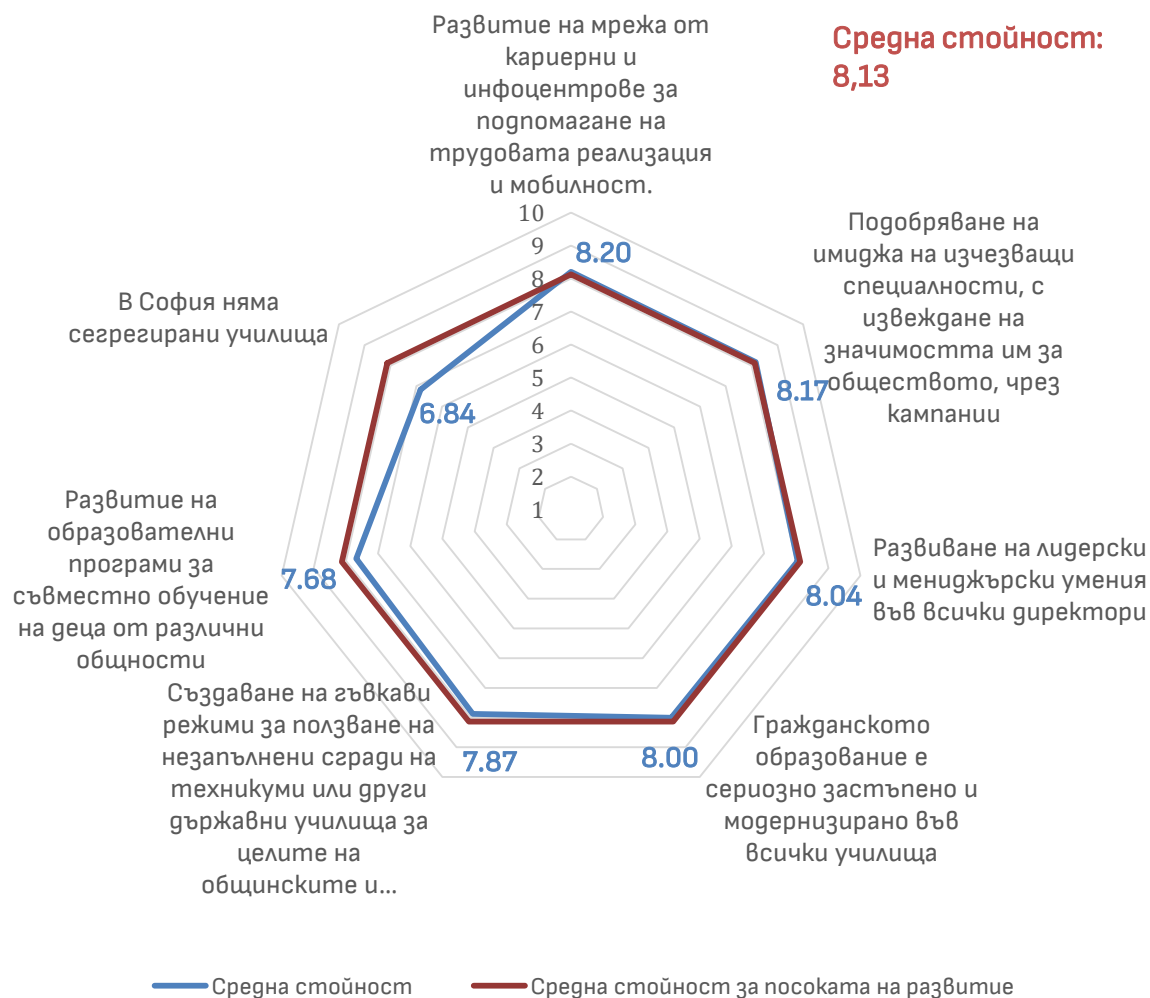
Образование, насочено към бъдещето

Образование, насочено към бъдещето (1)

Средна стойност:
8,13

Образование, насочено към бъдещето (2)

Образованието е основна част от развитието на всяко общество, то би могло да спомогне както за по-добрия статус и жизнен стандарт на гражданите, така и за превенция на антиобществено поведение. Визията за развитие на образованието насочено към бъдещето до 2050 година, изразява силни очаквания по отношение на младите хора в града. Образованието следва да оказва подкрепа на младите хора да бъдат гъвкави и да се адаптират лесно към променящия се свят около тях. Младежите трябва да бъдат инициативни, критично мислещи и граждански активни, а учебният процес да е осъвременен и обвързан с пазара на труда. Ако тези мерки не бъдат спазени, има сериозна опасност от изоставане от технологичните и методически иновации на световно ниво.

Анкетираните граждани на възраст над 15 години, в най-голяма степен намират за важно обновяването на материалната база на училищата (8,68) и увеличаване на броя места по райони в детските ясли, градини и училища (8,68). Със средна оценка от 8,42 е оценена възможността за отваряне на повече градски пространства за младежи и предлагане на атрактивни за тях дейности. Гражданите са склонни в по-висока степен да подкрепят мерките, разглеждани като основополагащи за предлагане на услугата, а именно – материална база и места за прием основно поради недостиг на този тип услуги. Осигуряването на по-добри условия за работа на учителите и стимулиране за развитие

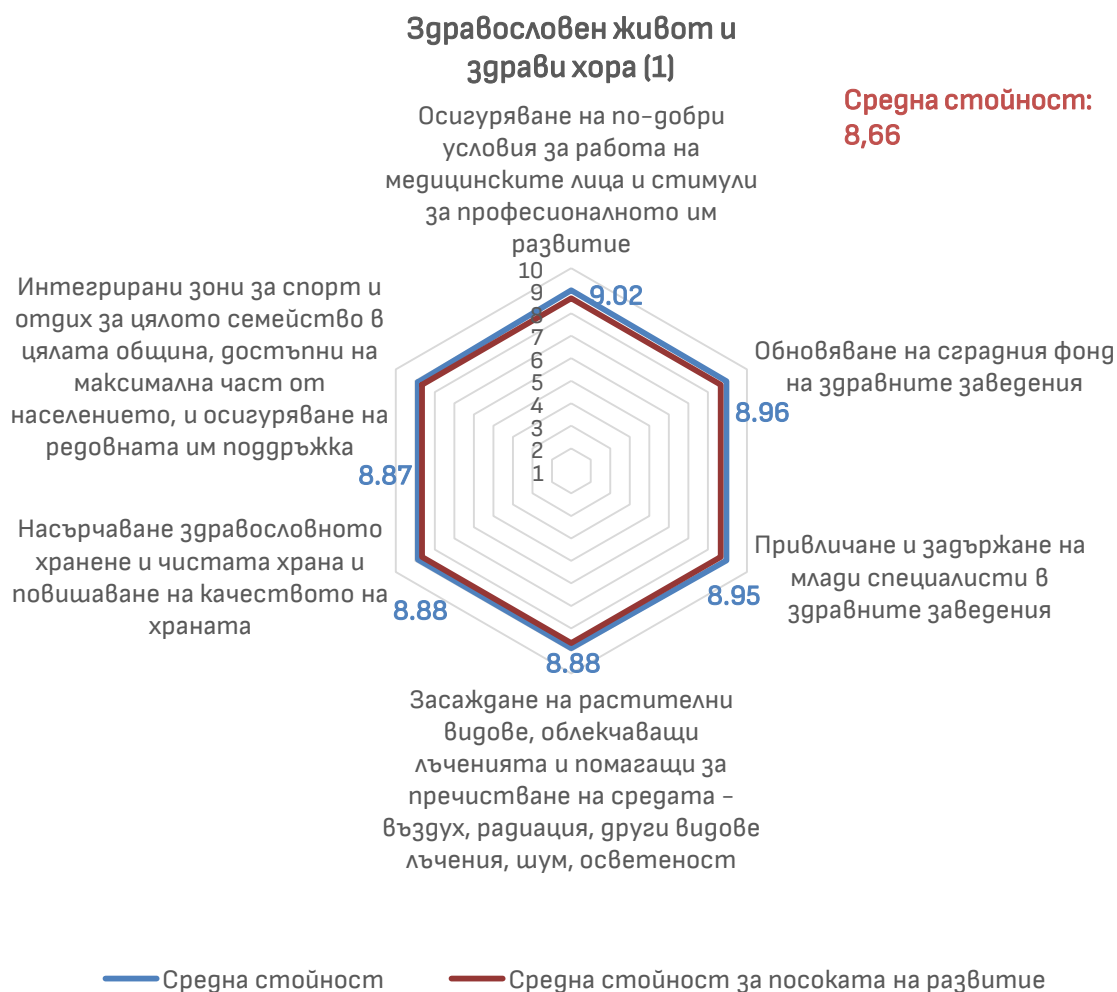
В сферата на образованието е оценена с 8,31, а повишаването на привлекателността и престижа на учителската професия с 8,30. За справяне с недостига на учители и създаване на план за действие и справяне със специфичните нужди на училищата, гражданите дават средна оценка от 8,29. Механизмите за обратна връзка и провеждането на кампании за насърчаване на доброволчество са оценени със сходни оценки от 8,23 и 8,22, като близо до тях е развиването на мрежа от кариерни и инфоцентрове за подпомагане на трудовата реализация и мобилност, която получава средна оценка от 8,20.

Най-слабо са подкрепени действията по отношение на премахването на сегрегирани училища (6,84) и развиването на програми за съвместно обучение на деца от различни общности (7,68). Неподготвеността на образователната система за успешно интегрирано и приобщаващо образование, както и някои обществени стереотипи се явяват пречка за успешното постигане на тази цел и респективно са фактор за съпротива в част от населението.

При процентното разпределение отнасящо се към подобряването на материалната база на училищата, ясно се забелязва, че младежите все още намиращи се в образователната система намират подобна намеса за силно необходима в много по-голяма степен спрямо останалите. С покачването на възрастта процентното разпределение се измества към определянето на намесата като средна или ниска по важност. Въпреки това, анкетираните на възраст между 20 и 29 години значително по-често оценяват нуждата от подобна намеса със средна важност. Увеличаването на броя места по райони в детските ясли, градини и училища е посочвано от повече лица, които към момента са учащи или работещи. Учащите подкрепят в значително по-висока степен и визията за отваряне на повече градски пространства за младежи.

Здравословен живот и здрави хора

Развитието на София като град с население, което води по-здравословен и активен начин на живот, е посочено като най-приоритетно от анкетираните граждани на столицата – тази приоритетна област е оценена най-високо измежду всички. Според „Визия за София“ към 2050 столичани се радват на добро здраве, общуват активно с природата, хранят се здравословно, спортуват редовно и освен това постигат баланс между работата и личния си живот. В допълнение, достъпът до чиста храна и питейна вода е осигурен, развива се градско земеделие, спортът е лесно достъпен и градът разполага с качествена база за това. Визията за столицата и крайградските територии предвижда и наличието на добри лечебни заведения и мотивирани лекари. Това предполага създаване на по-благоприятна среда за работа и развитие на медицинските кадри, а и също и създаване и подобряване на достъпа до медицинските услуги.

Най-високо оценяваните действия в рамките на тази област съчетават подобрения в условията за работа в здравните заведения и насърчаването на здравословното хранене, спорта и пречистването на градската среда. Данните от проведеното анкетно проучване сочат, с че най-високи нива на подкрепа е осигуряването на по-добри условия за работа на медицинските лица и стимули за професионалното им развитие (9,02). Тази стъпка е най-важна за най-възрастните от анкетираните граждани на столицата.

Обновяването на сградния фонд на здравните заведения и привличането и задържането на млади специалисти са следващите най-подкрепяни приоритети за развитие. Това показва, че жителите на столичния град съзнават, че има нужда от реформа в тази посока, и искат подобряване на здравните услуги, които получават. С нарастването на месечния доход се усилва и подкрепата за обновяване на сградния фонд на здравните заведения. Намесата за привличане и задържане на млади специалисти в здравните заведения се определя като по-важна от учащите, отколкото от останалите граждани. Тази стъпка за развитие е най-малко популярна сред хората с основно и по-ниско образование, в сравнение с тези с по-високо.

Респондентите подкрепят използването на по-полезни храни и отделянето на време за активно спортуване. Насърчаването на здравословното хранене и чистата храна и повишаването на качеството на храната (8,88), както и създаването и обновяването на интегрирани зони за спорт и отдих за цялото семейство в цялата община, достъпни за максимална част от населението, и редовната им поддръжка (8,87), са високо оценени. Здравословното хранене получава най-силна подкрепа от висшистите, както и от учащите и хората с по-високи месечни доходи. Други намеси, свързани със спорта, които са широко популярни, са регулирането на ползването на спортните съоръжения в училищните дворове в извън учебно време и осигуряване на достъп за спортуващи възрастни (8,66) и популяризирането на градски състезания за аматьори за различни спортове с по-голям обхват (8,51). Освен това, столичани считат за важно засаждането на растителни видове, облекчаващи лъченията и помагачи за пречистване на средата (въздух, радиация и други видове лъчения, шум, осветеност). Тези дейности по отношение на спорта и пречистването на градската среда са приоритетни за най-младите и най-възрастните участници в проучването, както и за хората с доходи над 1000 лв.

Здравословен живот и здравя хора (2)

Средна стойност:
8,66

Стъпките за развитие от областта „Здравеопазване и здравя хора“, които получават по-ниски средни оценки спрямо останалите, но въпреки това също са високо подкрепяни, са свързани със здравеопазването. Подобряването на достъпа на уязвимите групи до здравеопазване чрез разширяване на дейностите в системата на социално подпомагане е средно оценено от респондентите с 8,64. Тази намеса е важна за хората с по-ниски доходи (до 1000 лева), а анкетиранияте столичани с доход близък до средния за София (между 1250–1500 лева) единодушно подкрепят това действие.

Насочени към здравеопазването и ползвачи се също с широка подкрепа са действията за разработване на програми за детско, мъжко и женско здраве с акцент върху непривилегировани райони в София и специфичните за тях заболявания (8,56). Най-младите и най-възрастните участници в изследването отдават повече важност на

тези действия. Тази стъпка за развитие е подкрепена с висока важност и от анкетираните неработещи.

Със сходни средни оценки са създаването на единна система за работа на общинските болници за разпределяне на пациенти (8,55) и разширяването на здравните услуги в крайградските зони, чрез мобилни групи и отваряне на кабинети (8,49). Респондентите на възраст между 50 и 59 години определят създаването на единна система за работа на общинските болници за разпределяне на пациенти като по-важно. Тази намеса е по-малко подкрепена от хората с ниски доходи (под 500 лв.), или с близки до средното за столицата от над 1501 лв. Създаването на програми за обучения на парамедици е подкрепено с висока важност от младежите на възраст между 15 и 29 години, а е най-малко популярно сред неработещите.

Здравословен живот и здрави хора (3)

Средна стойност:
8,66

Действието, свързано с организиране на информационни кампании за социално значими заболявания, с покритие целия град и община и учестване на мониторинга за тези заболявания, е сред по-ниско оценените стъпки от тази област. То е от по-голяма важност за гражданите между 15 и 19 години, както и за 50-59 годишните. Хората с личен месечен доход по-нисък от 1000 лева, придават на тази намеса повече важност, отколкото останалите.

С най-ниска оценка в тази посока за развитие, но все пак с високи нива на подкрепа в сравнение с останалите направления, е развитието на електронното здравеопазване, например чрез развитие на телемедицина – консултации онлайн в реално време със специалисти по света (8,22). Тази стъпка, както и широко въведените иновативни форми на лечение, които обхващат полето на съвременната медицинска наука и се възползват от съвременните технологии, са смятани за по-важни от учащите. За разлика от тях, хората със статут неработещи и тези с по-ниско образование са по-резервирани и им отдават по-малка важност.

УПРАВЛЕНИЕ

Децентрализирано и демократизирано управление

Децентрализирано и демократизирано управление

Средна стойност: 7,57

Децентрализацията и повишеното участие на гражданите в управлението на София е друга дългосрочна цели, постигането на която „Визия за София“ поставя като приоритет в следващите години. Различните форми на гражданско участие, в комбинация с усъвършенствани технологични методи за събиране на мнения и гласове, създават възможност за реализирането на поставените цели. Използването на подобни мерки може да доведе до конструирането на активни местни общности и да подобри разбирането за взаимовръзките между градските системи. Усещането за отговорност, за участие и съпричастност в решаването на важните въпроси за столицата, както и

понижено социално напрежение, са положителни последици, които могат да се случат при интегрирането на подход, поставящ си за цел да демократизира и да децентрализира управлението на София.

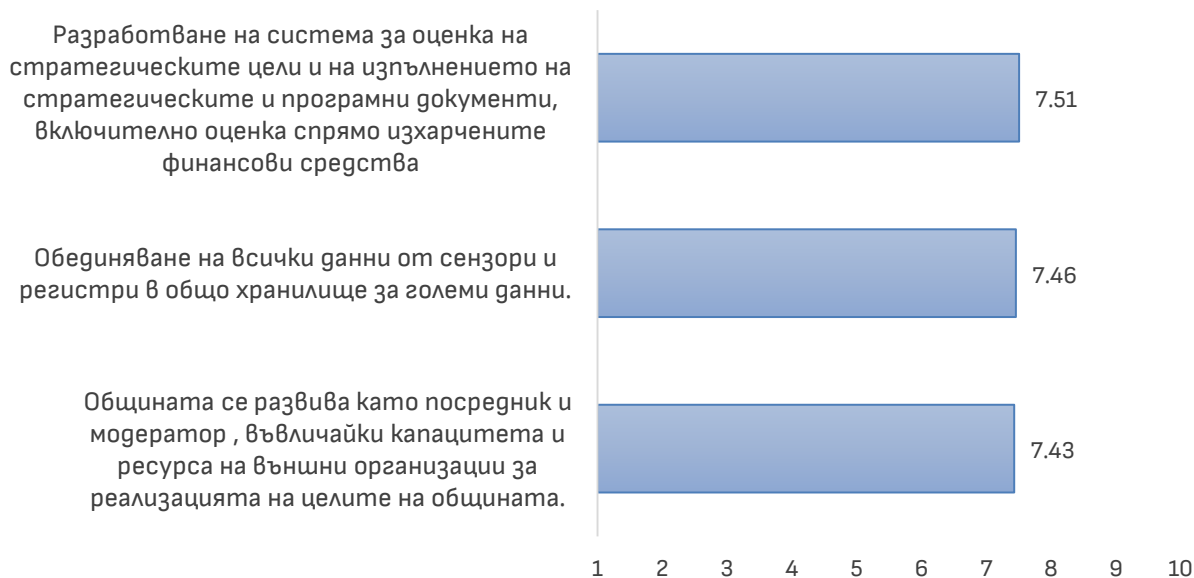
Сравнително високи нива на одобрение отчита приоритетната област „Децентрализирано и демократизирано управление“ – средната оценка на действията от тази сфера е 7,57. На най-голяма популярност се радват действията, свързани с лесната видимост, достъпност и проследимост на данните и процесите, като под това може да се има предвид да е видима и лесно достъпна информацията за планираните разходи и разходваните инвестиции в подобрието или изменението на градската среда – средната оценка за тази стъпка на развитие е 7,85. Гражданското участие, както и участието на местния бизнес в процесите по изготвянето на бюджет и при вземането на решения на квартално ниво е мярка, която също получава висока оценка от жителите на София – 7,81. Комуникацията с администрацията по въпросите, свързани с плановете на градската управа и нейната работа, както и използването на съвременни технологии за получаване на мнения и предложения от страна на гражданите се разпознават като значими за бъдещото развитие на столицата приоритети – средната оценка, поставена от столичани е 7,71. Средната оценка на действието „Публикуване онлайн, в машинно четим вид, на пълните бюджети на всички общински звена“ е 7,64, което показва, че жителите на София проявяват сериозен интерес към начина, по който се разходват средствата в общинския бюджет и биха искали да имат достъп до подобна информация. С по-малки средни оценки спрямо предходните, но със също висока степен на одобрение се отличават и комплексните мерки, свързани с изработването на ново административно делене на Столична община, съобразено с характеристиките на застрояване, транспортната и инженерната инфраструктура и др. (7,26 средна оценка), както и въвеждането и разширяването на обхвата на гражданското обучение – 7,18.

Действията, които се отнасят до по-голяма достъпност и видимост на данните и процесите, се възприемат като комплексни мерки с висока важност от най-младите участници в проучването (15-19 години), от учащите, както и от хората, които са склонни да се включват в граждански инициативи, свързани с развитието на града. Възможността за бюджетиране и вземане на повече решения на квартално ниво също се разпознава като намеса с голяма важност сред по-младите респонденти, както и сред заявилите готовност за участие в различни активности, имащи отношение към града. Идеята за изготвянето на ново административно делене на столицата среща по-голяма подкрепа от учащите и работещите граждани, а активната комуникация на администрацията с гражданите по отношение на нейната работа среща по-голяма подкрепа от страна на по-младите респонденти, както и сред склонните да участват в граждански инициативи. Публикуването на бюджетите на всички общински звена онлайн е действие, което получава подкрепа в голяма степен от най-младите жители на столицата. По отношение на въвеждането и разширяването на гражданското обучение прави впечатление, че с увеличаването на възрастта на респондентите намалява разпознаването на подобно действие като такова, имащо голяма важност.

Общината е стратег

Общината е стратег

Средна стойност: 7,47

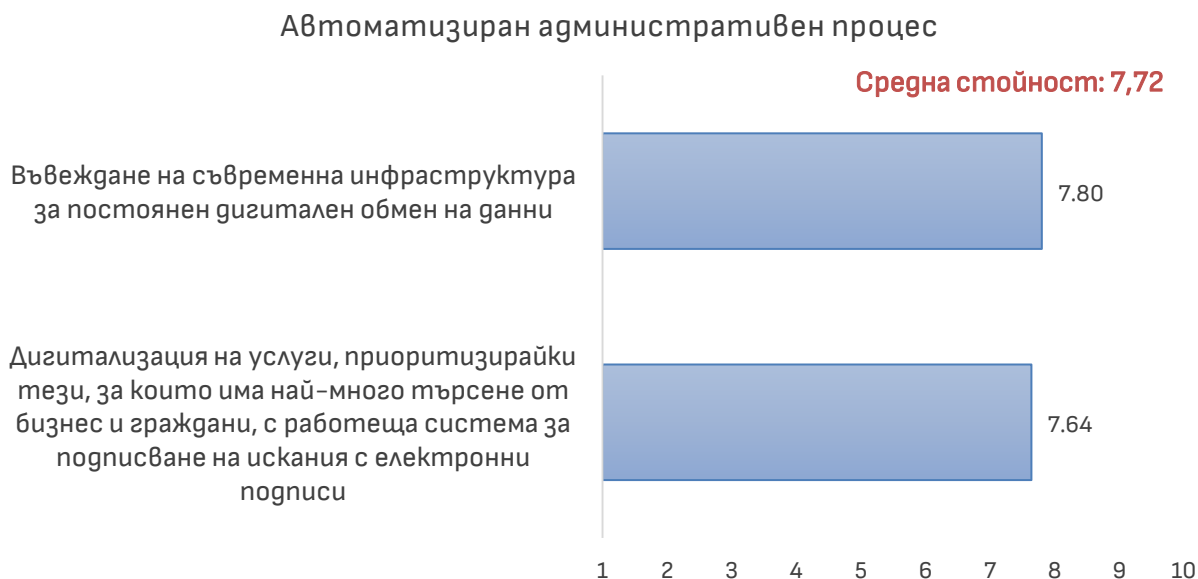

Управлението на столицата в следващите десетилетия би следвало да се осъществява по разумен, стратегически и съобразен с данните начин. Ефективното и технологично обработване и анализиране на данни, включването на всички заинтересовани страни по различни проблеми и изработването и прилагането на политики, базирани на данни, са от съществено значение за постигане на заложената цел. Координацията между общинските власти, бизнеса и общината е ключова за реализирането на разумно и стратегическо управление на столицата. Включването на публичния, частния и гражданския сектор, ясното разпределяне на задачите и отговорностите също биха довели до постигането на целта за интелигентно и стратегическо управление.

Действията от приоритетна област „Общината е стратег“ получават сравнително високо одобрение от гражданите на София – средната оценка за тази сфера е 7,47. Необходимостта от разработване на система за оценка на стратегическите цели и на изпълнението на стратегическите и програмни документи, включително оценка спрямо изхарчените финансови средства се оценява най-високо от всички конкретни мерки за развитие, включени в тази приоритетна област – средна оценка 7,51. Създаването на общо хранилище за големи данни, което обединява всички данни от сензори и регистри, е второто най-високо оценявано действие (7,46), а 7,43 е оценката за стъпката за развитие „Общината се развива като посредник и модератор, въвличайки капацитета и ресурса на външни организации за реализацията на целите на общината“. Сравнително високите средни оценки на конкретните действия, както и на цялата приоритетна област, показват, че гражданите на столицата са положително настроени към потенциалната бъдеща роля на администрацията на общината като орган, който обработва и анализира големи масиви от данни и който на базата на получените резултати предлага и прилага политики и стратегии.

Разпознаването на действията от тази приоритетна област като особено важни е по-сериозно застъпено сред по-младите жители на столицата, сред по-високо образованите, както и сред респондентите, които заявяват готовност за участие в граждански инициативи, свързани с развитието на града.

Автоматизиран административен процес

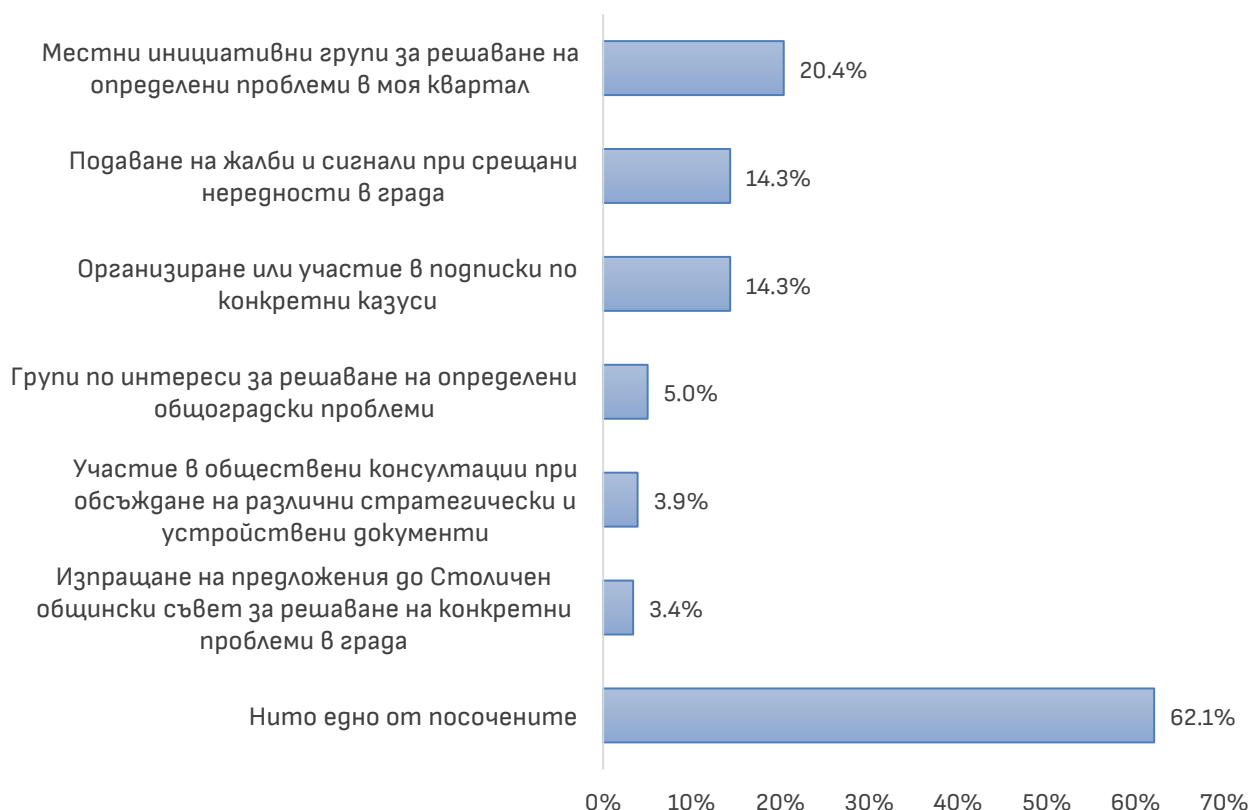
Автоматизирането на административния процес е друга дългосрочна цел пред столицата в следващите десетилетия. Взаимодействието на местната власт с гражданите, бизнеса и държавата следва да се случва в голямата си част в дистанционен и електронен вид, което ще повиши удобството и комфорта. Публичността на данни от обществен интерес в комбинация с възможности за контрол върху достъпа до лични данни биха спестили много време на гражданите и бизнеса, а местната власт би могла да управлява значително по-ефективно.

Автоматизирането на административния процес също се приема положително от гражданите на София – средната оценка на това поле е 7,72. По отношение на конкретните мерки, които следва да се предприемат, въвеждането на съвременна инфраструктура за постоянен дигитален обмен на данни се оценява най-високо – 7,80. 7,64 е оценката за намеси, свързани с дигитализацията на услуги, като се приоритизират тези, които са най-търсени от гражданите и бизнеса, както и внедряването на работеща система за подписване на искания с електронни подписи.

Подкрепата за изброените по-горе приоритети на развитие е по-голяма сред жителите на столицата на възраст под 30 години. Респондентите, които са заявили, че учат или работят, както и хората с по-високи доходи, разпознават действията от тази област като силно значими в по-голяма степен спрямо безработните и гражданите с по-ниски доходи.

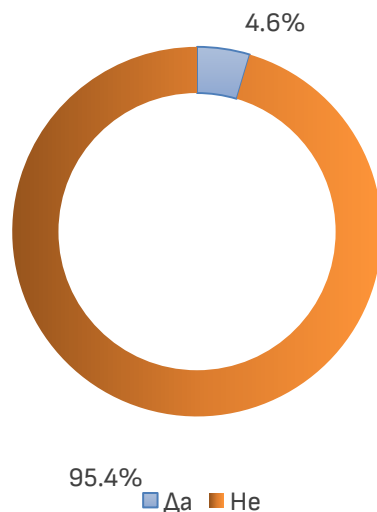
ГРАЖДАНСКА АКТИВНОСТ

В кои от следните дейности, свързани с града, сте взимал/а участие?

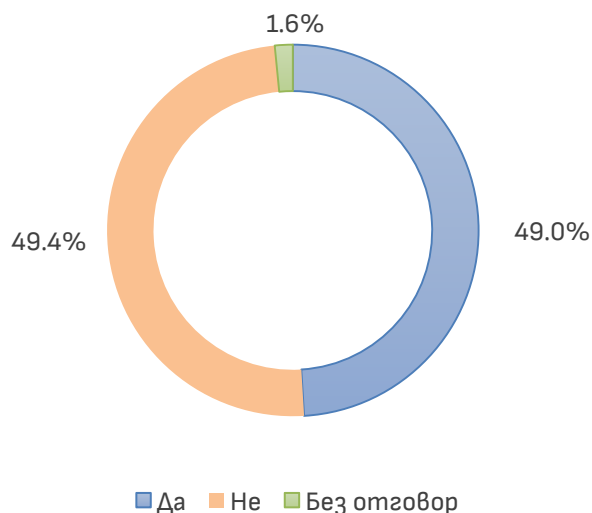
Жители на София в най-голяма степен са вземали участие в местни инициативни групи за решаване на определени проблеми в собствения си квартал (20,4%). 14,3% посочват, че са подавали жалби и сигнали при установяване на нередности в града, като със същия процентен дял се обособяват и хората, организирали или участвали в подписки по конкретни казуси. Дейностите, предполагащи конкретна, директна намеса за решаване на даден проблем и вземане на решения по отношение на града като цяло, остават на заден план. Едва 5% са участвали в групи по интереси за решаване на междуградски проблеми, а 3,9% в обществени консултации при обсъждане на стратегически и устройствени документи. Най-малък дял от попадналите в изследването жители на столицата са изпращали предложение до Столичен общински съвет за решаване на определен проблем (3,4%). 62,1% от анкетираните не са взимали участие в нито една от посочените дейности, свързани с града.

Вие лично до момента участвали ли сте в срещи и обсъждания на "Визия за София"?

В срещи и обсъждания, организирани от Визия за София, са участвали 4,6% от анкетираните жители на столицата на възраст над 15 години.

Бихте ли участвали в различни форми на гражданска активност по въпроси, свързани с развитието на града?

Гражданската активност е от изключително значение при успешното изграждане на благоприятна градска среда и развиването на града като цяло. Според получените данни от изследването, гражданите на столицата се разделят на две равни части по отношение на склонността си да вземат участие в различни форми на гражданска активност, свързани с развитието на града. 49% заявяват, че биха се включили в подобни инициативи, а 49,4% предпочитат да се въздържат.

В кои от следните форми бихте взели участие?

В рамките на изследването жителите на столицата бяха попитани към каква форма на гражданско участие биха се присъединили в най-висока степен. Според получените данни, най-голям дял от респондентите биха взели участие в местни инициативни групи за решаване на определени проблеми в собствения им квартал, като този отговор посочват малко над 40% от анкетираните. В аналог с предходните въпроси, отново се забелязва, че жителите на София са склонни да се ангажират по-скоро с проблеми, свързани с района, обитаван от тях, отколкото с такива, обхващащи столицата като цяло. Около 20% биха взели участие в подписки по конкретни казуси, 16,5% – в подаване на жалби и сигнали за нередности в града, а 15,6% – в групи по интереси за решаване на общоградски проблеми. Най-слабо подкрепени са активностите, включващи предложения до Столичен общински съвет, участие в обществени консултации при обсъждане на стратегически и устройствени документи и предложения до Координационното звено на „Визия за София“. 40% от анкетираните столичани не биха участвали в нито една от изброените активности.

В подобряването на коя от следните сфери от живота на София бихте участвали?

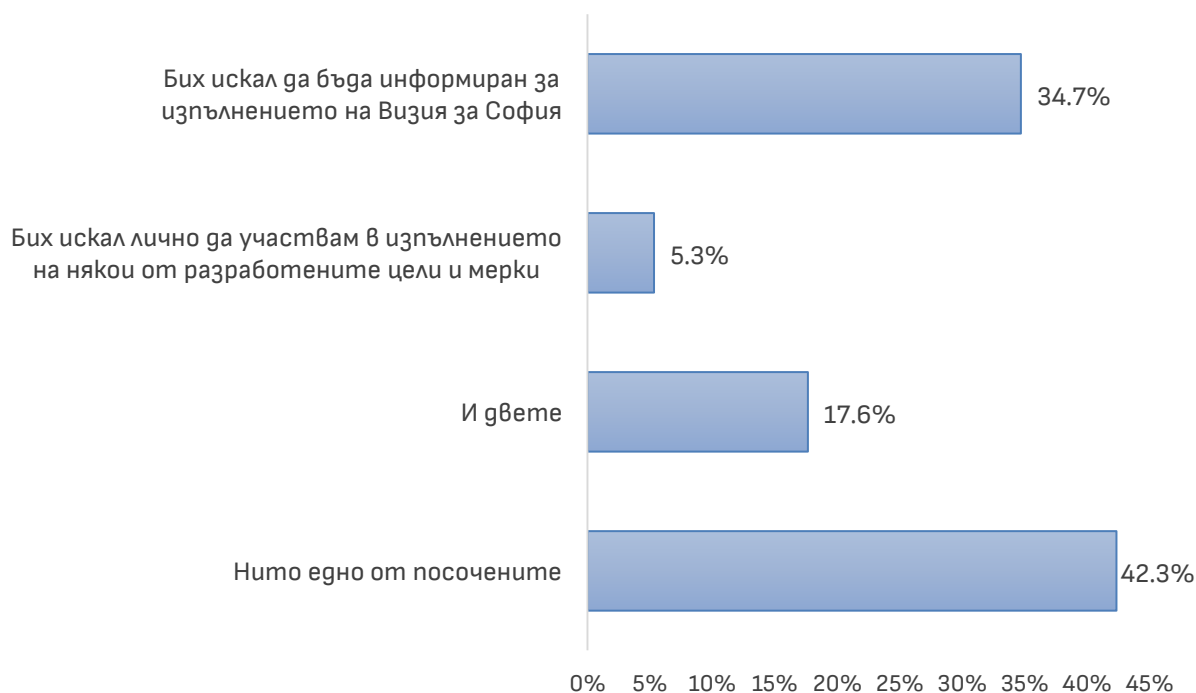

Сферата от живота на София, в която най-много граждани изявяват желание за участие, е свързана с култура. 34,9% от анкетираните заявяват, че биха участвали в подобряването на културния живот в София. Този процент на заявен интерес за участие в съответната сфера не кореспондира със средните оценки, които анкетираните дават на важността на изпълнение на заложените във „Визия за София“ намеси в полето на културата. Докато средните оценки отразяват тенденция полето на културата да се обособява като не толкова приоритетно, (основно поради високите оценки за доброто ниво и разнообразието на културното предлагане), то същевременно интересът за включване от страна на гражданите тъкмо в същата сфера е най-голям. Това би могло да се дължи и на експертния и секторен характер на останалите области, които изискват специфично знание.

С относително равни дялове от около 23% се обособяват жителите, които са заявили желание да вземат участие в сферата на околната среда и екосъобразния начин на живот и сферата, обхващаща спорта, здравето и здравословния начин на живот. Забелязва се, че гражданите проявяват значително по-силно изразен интерес към вземането на участие в сфери, свързани със забавление и оползотворяване на свободното време, отколкото в дейности, отнасящи се към цялостното развитие на града.

В квартални общности биха взели участие 18%, а в подобряването на сферата на транспорта 15,6%. В сферите на опазване на културното наследство, учене през целия живот, туризма, градската среда и социалната политика биха взели участие относително равни дялове от анкетираните жители на града (около 14%). Останалите изброени възможности, свързани със социалната политика, енергийна ефективност, иновации, икономика, предприемачество и управление, са посочвани значително по-рядко от анкетираните. Най-висок остава дялът на отговорилите, че нямат желание да участват в която и да е сфера от развитието на града.

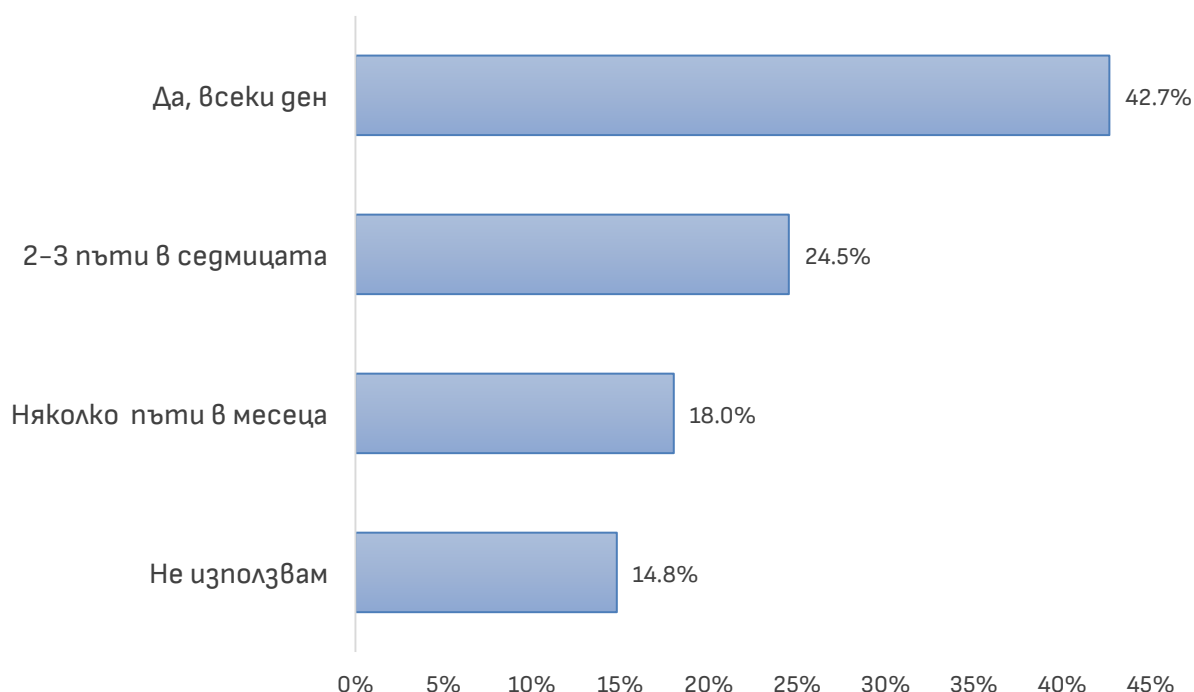
Кое от следните твърдения важи за вас?

Над половината от анкетираните проявяват ангажираност по отношение на разработената програма от Визия за София за развитието на града през следващите 30 години. Тя в най-голяма степен се изразява в желание за получаване на информация, свързана с изпълнението ѝ. Изразилите желание за лично участие в изпълнението на някои от разработените цели са около 23%, като 17,6% от тях едновременно биха взели участие и искат да получават отделна информация за дейностите по проекта. 42,3% не желаят нито да бъдат информирани, нито да вземат участие в дейности по изпълнението на предвидените цели.

НАГЛАСИ НА ГРАЖДАНИТЕ ЗА ПРОМЯНА НА НАВИЦИТЕ. ПОТЕНЦИАЛНИ СТИМУЛИ

Използвате ли градски транспорт?

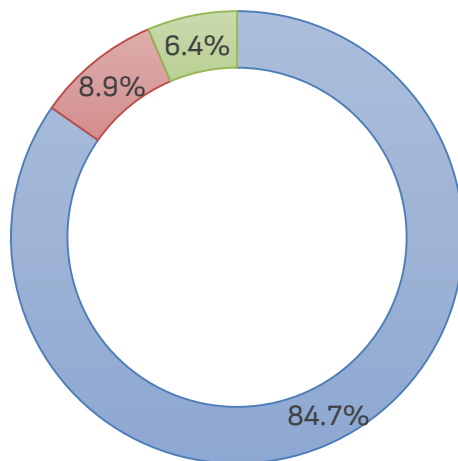

42,7% от анкетираните жители на град София използват градски транспорт всеки ден. 24,5% се възползват от услугата 2-3 пъти седмично, а 18% няколко пъти в месеца. Това означава, че над 80% от живеещите в столицата използват за придвижване обществен транспорт поне два пъти месечно, което поставя услугата като изключително важна за гражданите на столицата и за градската среда. Едва около 15% са заявили, че не използват градски транспорт.

Забелязва се, че гражданите, без ясно определени транспортни навици, са най-склонни да подкрепят действията, свързани с изграждане, поддръжка и привеждане в експлоатация на велосипедната мрежа в града.

Очаквано, респондентите, които ежедневно се придвижват с градски транспорт, подкрепят по-силно всяка от мерките, засягаща намеси, подобряващи функционирането му, като улесняване на плащането в обществения транспорт, обособяване на повече скоростни трасета на обществения транспорт и намаляване на интервалите, през които преминават превозните средства.

Вие лично бихте ли използвали обществен транспорт, ако той ви дава възможност да се придвижвате лесно и бързо в различни точки на града?

■ Да ■ Не съм сигурен/а ■ Не

84,7% от анкетираните биха оценили положително и биха се възползвали от услугите на обществен транспорт, при условие, че той предлага бързо и лесно придвижване в града.

Процентното разпределение показва, че значителна част жителите на столицата, които не използват градски транспорт, биха се обърнали към услугите му, ако се гарантира възможност за бързо и лесно придвижване. Това ясно индикира необходимостта от оптимизиране на обществените транспортни линии, така че да обхващат всички важни точки, както по квартали, така и в центъра, а също и от въвеждане на редица допълнителни улеснения за гражданите при ползването им.

Потенциални стимули¹ за по-активно използване на изградената мрежа на общественя транспорт в София и минимизиране на негативните ефектите от автомобилния трафик върху околната среда биха могли да бъдат:

Оптимизиране и синхронизиране на разписанията за всички превозни средства в цялата мрежа на градския транспорт

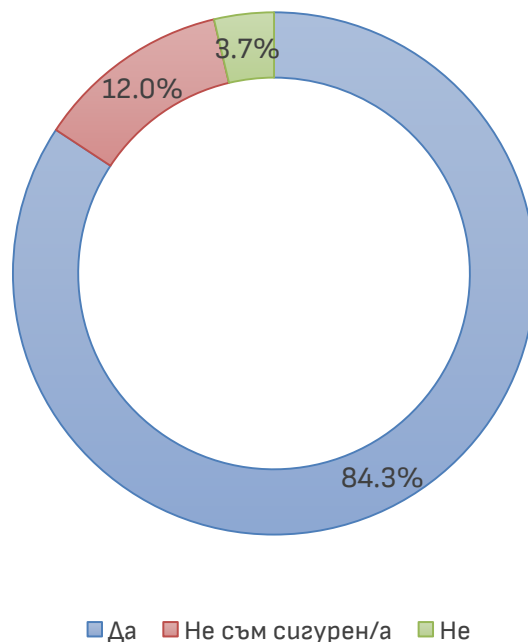
Оптимизация или промяна на обхвата на маршрутите на превозните средства от столичния градски транспорт при необходимост

Въвеждане на мобилни технологии за използването и заплащането на услугите на публичния транспорт

Предлагане на алтернативни начини на придвижване и услуги за споделено използване на превозни средства

¹ Фактори, които биха насърчили използването.

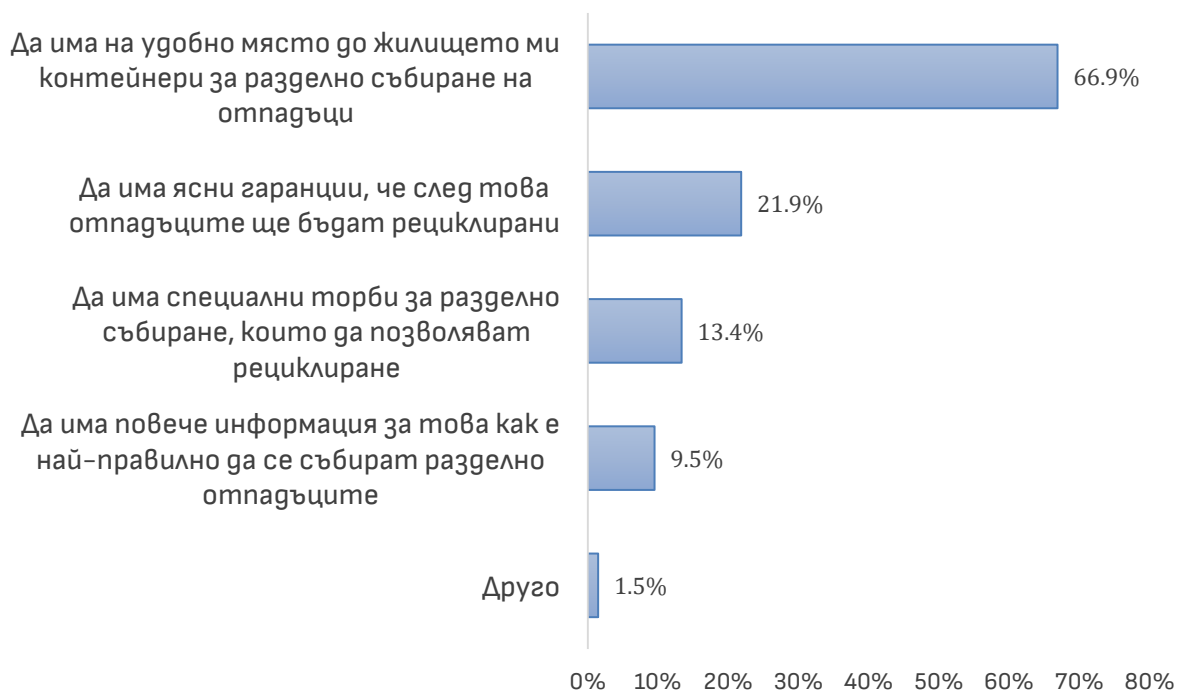
Бихте ли събирали разделно отпадъците си?

Разделното събиране на отпадъци е в основата на екосъобразния начин на живот, който е силно необходим в условията на големия град, поради високите нива на потребление. Според получените данни от изследването, 84,3% от анкетираните жители на София биха събирали разделно отпадъците си. 12% отговарят, че не са съвсем сигурни, а 3,7% отказват напълно.

Забелязва се, че хората, които не са сигурни дали биха започнали да събират отпадъците си разделно, оценяват значително по-често мерките, свързани с третиране на битовите отпадъци, като много важни. Като най-важна за тях е откритоена намесата, отнасяща се до поставянето на допълнителни съдове за отпадъци, включително за разделно събиране. Отказващите да започнат подобна практика на разделно изхвърляне на боклука, значително по-рядко определят тези мерки като много важни, но за сметка на това вземат превес при намиращите въвеждането на такса „битови отпадъци“ за мярка от висока важност.

Какво е важно за вас, за да събирате разделно отпадъците си?

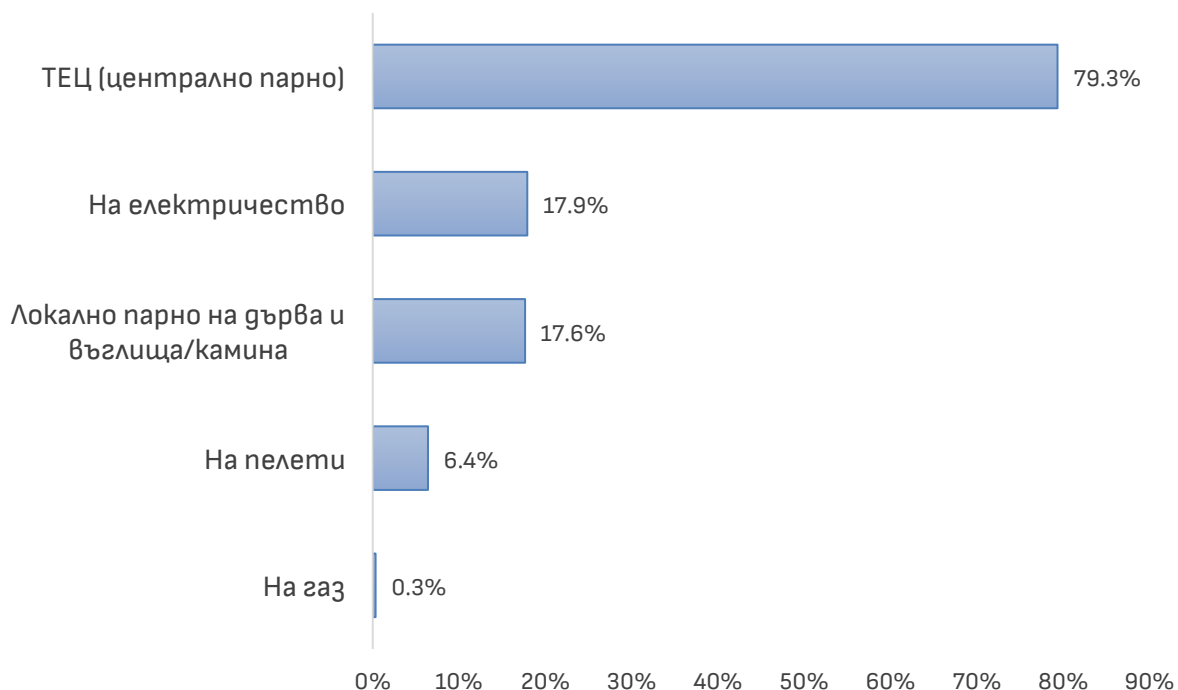
Факторът, който влияе най-силно върху решението за разделно събиране на битови отпадъци, е удобната локация на контейнерите спрямо жилището на анкетираните. Близко 70% от жителите на града, взели участие в проучването, биха изхвърляли разделно отпадъците си, ако контейнерите са в близост до дома им. 21,9% отговарят, че за тях е важно да има ясни гаранции, че боклукът реално се рециклира, 13,4% смятат за важно предоставянето на специални за целта торби, а 9,5% считат, че трябва да се подсигури достатъчно информация за това как е най-правилно да се събират отпадъците преди да бъдат изхвърлени.

Стимулите, които биха подтикнали столичани към по-активно, разделно събиране на отпадъците, са:

- Увеличаване на броя контейнери за разделно събиране на отпадъци, разположени на територията на града
- Информационни кампании за осъществяваната преработка на рециклируемите отпадъци
- Информационни кампании за правилното събиране на отпадъци разделно
- Използване на мобилни технологии за улесняване на информираността на гражданите относно правилното разделно събиране на отпадъци и локациите на най-близките места за изхвърляне на рециклируеми отпадъци

С какво се отоплявате?

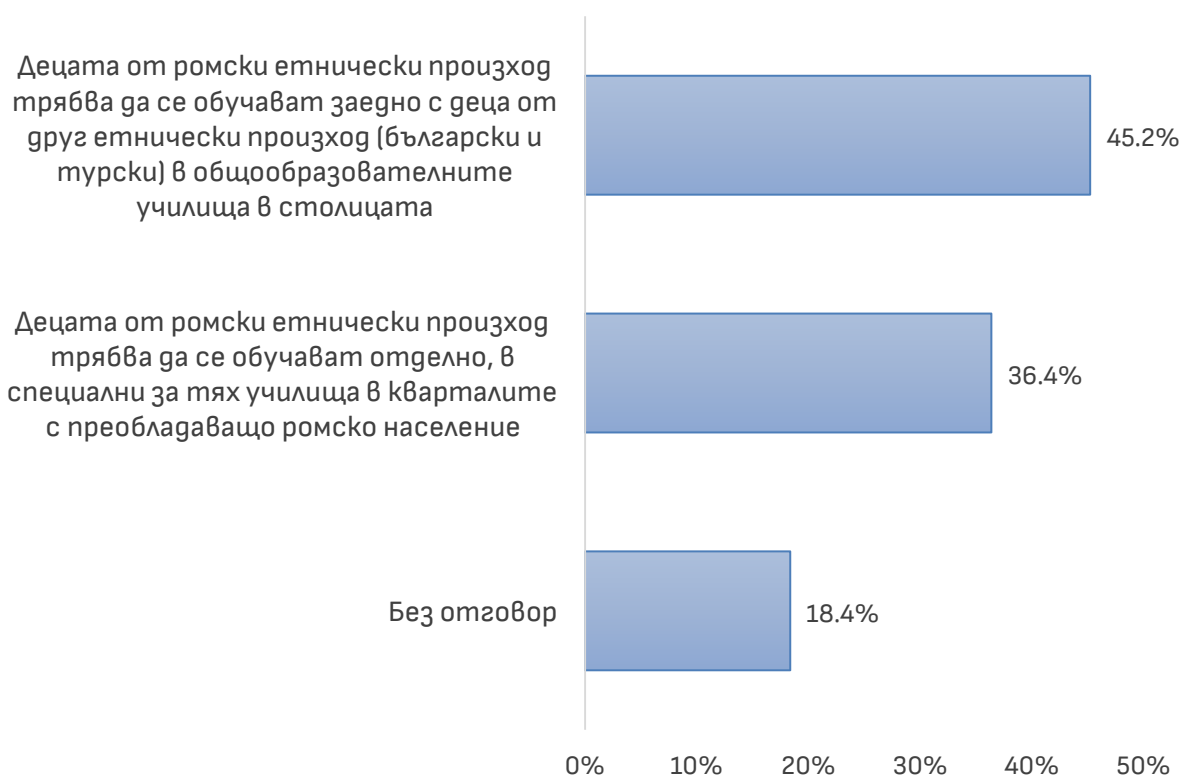
Най-голям дял от анкетираните жители на столицата се отопляват чрез ТЕЦ (централно парно) – 79,3%. Електричество използват 17,9%, а 17,6% локално парно на дърва и въглища. Около 6,4% посочват, че използват за отопление пелети, а 0,3% – газ.

Жителите на града, които използват за отопление пелети и газ, подкрепят в най-голяма степен въвеждането на финансови механизми за замяната на ползването на некачествени горива за отопление (твърди и течни) с алтернативни. Сред отопляващите се на локално и централно парно (ТЕЦ) има най-много противници на въвеждането на подобна мярка, но въпреки това процентното разпределение остава в полза на необходимостта от замяна на некачествените горива за отопление.

Идеята за преминаването към различен тип отопление от използвания досега би могла да намери реализация, само, ако е по-евин вариант, от настоящия. 49% отговарят, че биха сменили метода си на отопление с цел намаляване на вредните емисии и фините прахови частици само ако имат финансов стимул за това. Интересно е да се отбележи, че хората, които към момента на анкетиране се отопляват на локално парно (на дърва и въглища), са най-склонни да променят начина, по който се отопляват. Отопляващите се на пелети в най-голяма степен не биха преминали към различен тип на отопление. Създаването на програми, които да осигуряват финансов стимул за потребителите, би допринесло за промяна на навиците за отопление. По този начин повече хора биха преминали от отопление с твърди горива към другите типове отопление, които подпомагат намаляването на вредните емисии и фините прахови частици.

Кое от следните мнения споделяте?

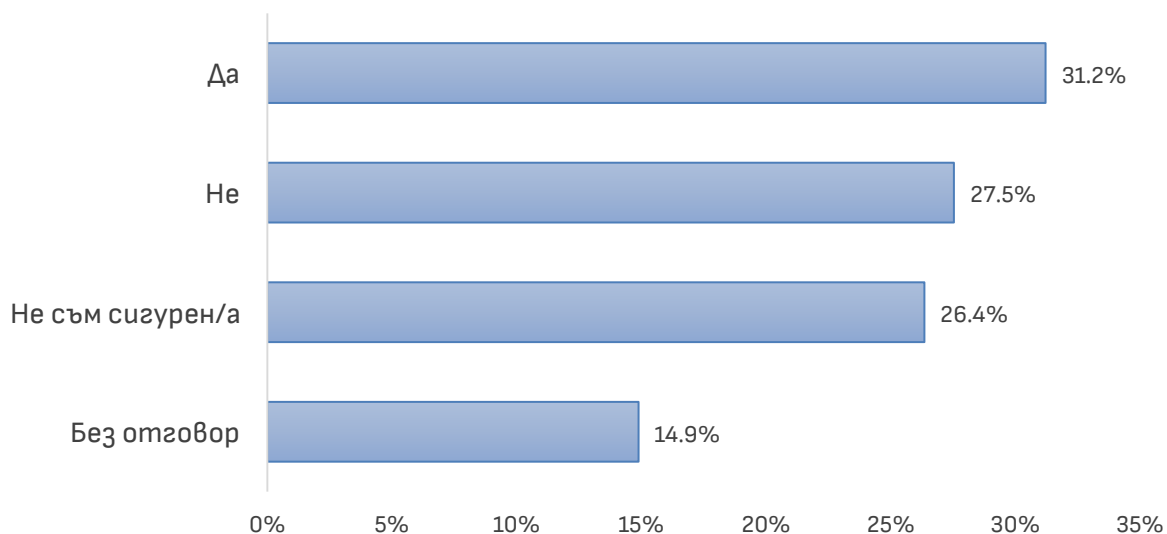

Закриването и преобразяването на всички сегрегирани училища е от силна обществена значимост, тъй като те се разглеждат като проводник на редица социални неравенства в контекста на получаване на образование и реализация. 45,2% от жителите на града застават зад идеята до 2050 година всички деца да учат заедно, без разделение основано на етнически произход. 36,4% от анкетираните обаче са на противоположното мнение и смятат, че децата от ромски произход следва да се обучават отделно.

**Вие лично бихте ли се съгласили вашите деца да се обучават
заедно с деца от ромски произход?**

31,2% от анкетираните биха се съгласили детето им да учи заедно с деца от ромски произход. 26,4% не са сигурни, а 27,5% категорично отказват. Забелязва се, че поставени в конкретна ситуация, отнасяща се към собственото им дете, жителите на столицата значително се разколебават за решението в училищата да попадат деца без значение от етническия им произход. За преодоляване на тези нагласи е необходимо образователната система да покаже, че е подготвена и е в състояние да се справи с предизвикателствата при обучение на деца билингви и компенсирането на различни дефицити на средата.

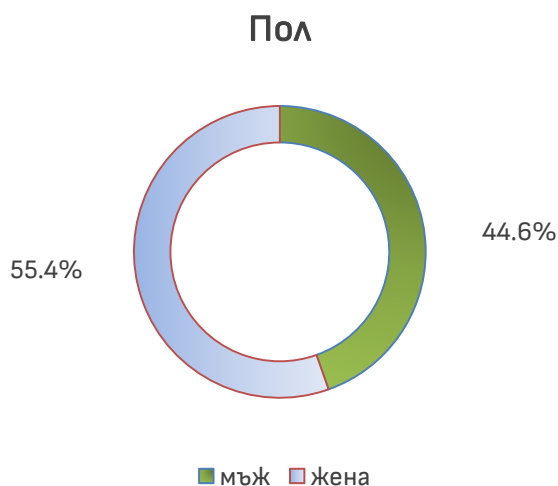
Кои от следните са важни за вас, за да приемете детето
ви/децата ви да се обучават заедно с деца от ромски
произход?

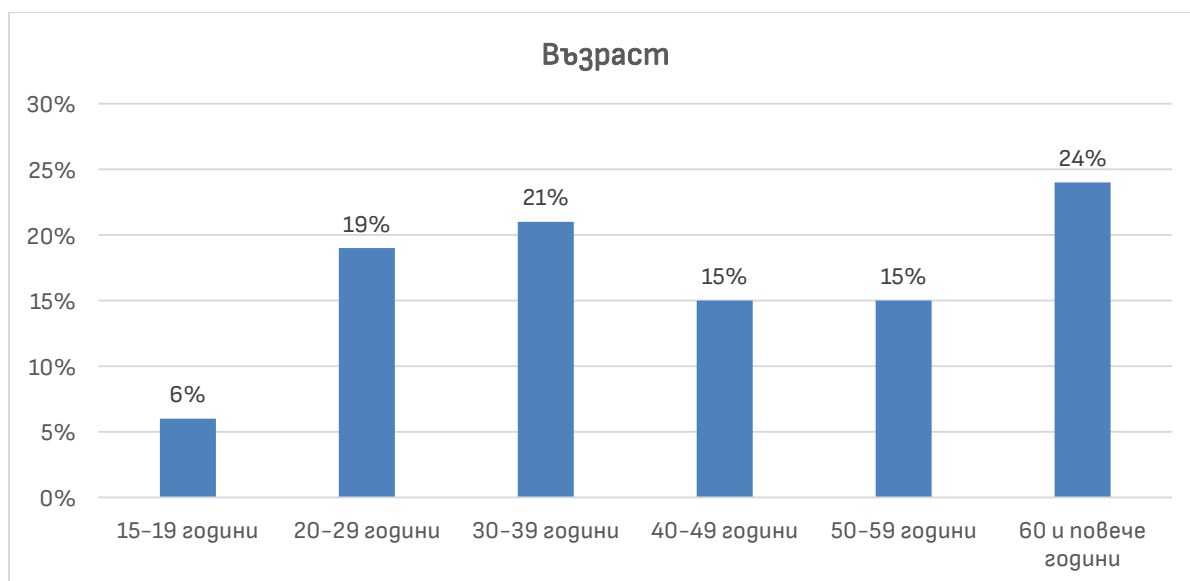
36,6% от анкетираните са склонни да приемат детето им да учи заедно с деца от ромски произход, ако техният дял не е голям и учителите имат възможност да им отделят индивидуално внимание. За 23,6% условието е ромските деца да знаят български език, а 17,6% смятат, че ако учителите са подготвени да се справят със ситуацията, няма причина децата да не учат заедно. 16,2% от анкетираните биха се съгласили, ако има допълнителен учител, който да помага на ромските ученици, за да не изоставаат. Най-нисък дял поставят като условие наличието на допълнителни часове, в които децата да изучават допълнително работния за класната стая български език.

Анкетираните, които биха се съгласили техните деца да се обучават заедно с деца от ромски произход, в най-голяма степен смятат, че за да се случи това е от първостепенна важност преминаването през подготвителен клас, с цел овладяване на български език. Гражданите, които не са сигурни дали биха позволили децата им да учат заедно с деца от ромски произход, по-скоро са на мнение, че делът на ромски деца трябва да не е твърде голям, за да могат учителите да им отделят индивидуално внимание.

ДЕМОГРАФСКИ ПРОФИЛ НА УЧАСТНИЦИТЕ

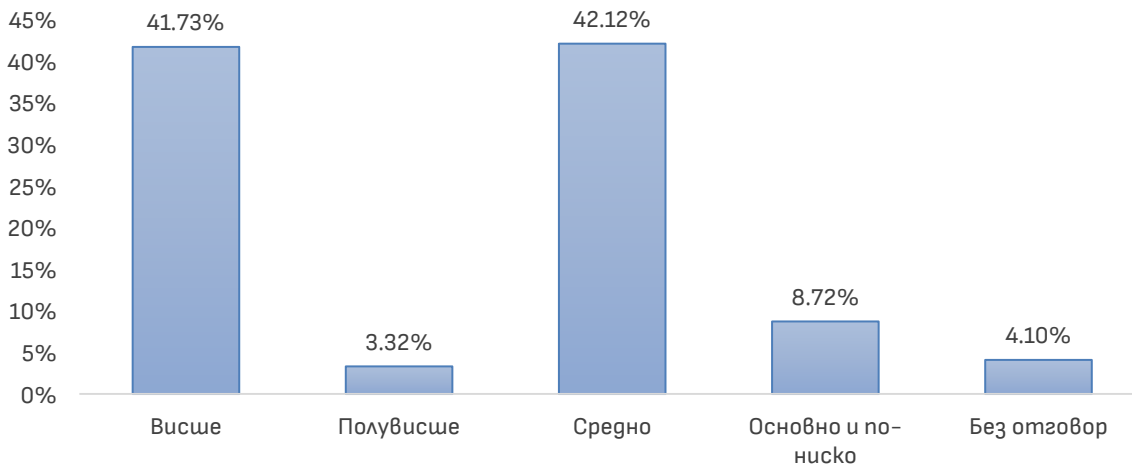
Разпределението по пол в настоящото изследване е относително равно, като лек превес вземат жените. В проучването на нагласи по отношение на бъдещото развитие на София и крайградските територии са участвали 44,6% мъже и 55,4% жени. Това коректно отразява структурата по пол на жителите на столицата.

Най-младите участници в проучването са на възраст между 15 и 19 години. Техният дял е 6%. Респондентите на възраст между 20 и 29 години са 19%, тези между 30 и 39 години – 21%, а лицата между 40 и 49-годишна възраст – 15%. Респондентите с

навършена възраст между 50 и 59 години са също 15%, а делът на анкетираните лица на възраст от 60 и повече години е най-голям – 21,3%. Възрастовата структура на изследваната извадка възпроизвежда структурата на населението на столицата на възраст 15 и повече години.

Образование

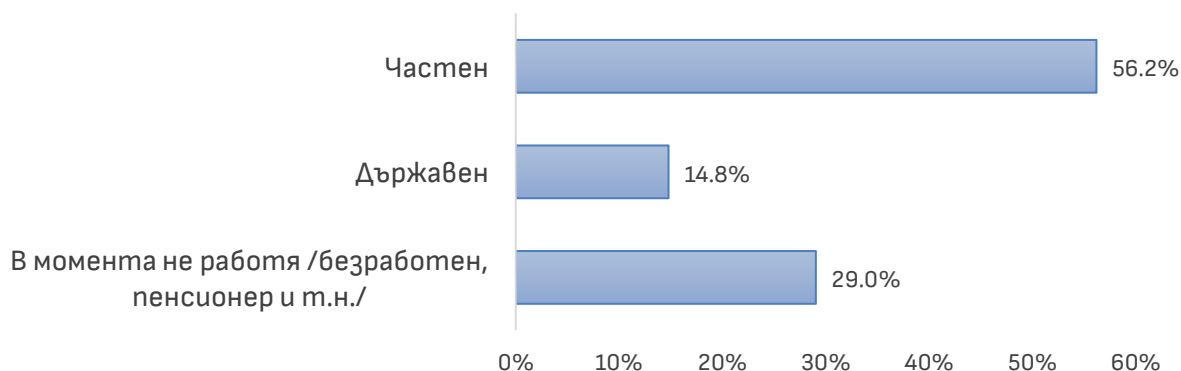
По степен на образование с почти равни дялове – 42,12% и 41,73%, се обособяват респондентите със завършено средно и тези с придобито висше образование. Анкетираните с основно и по-ниско образование са 8,72% от всички участници в проучването, а обхванатите респонденти с полувисше образование са 3,32%.

Вие сте /социално положение/:

Общият дял на работещите хора, участвали в проучването, е 67,2%. Тази група обхваща служителите, изпълняващи неръчен труд, работниците, упражняващи ръчен труд, представителите на свободните професии, частните собственици и самонаетите, както и земеделските стопани. Неработещите, станали част от изселването, са 22,2%, като този процент включва дела на пенсионерите, домакините и безработните лица. Делът на учащите е 8,8%.

В кой от следните сектори на икономиката работите:

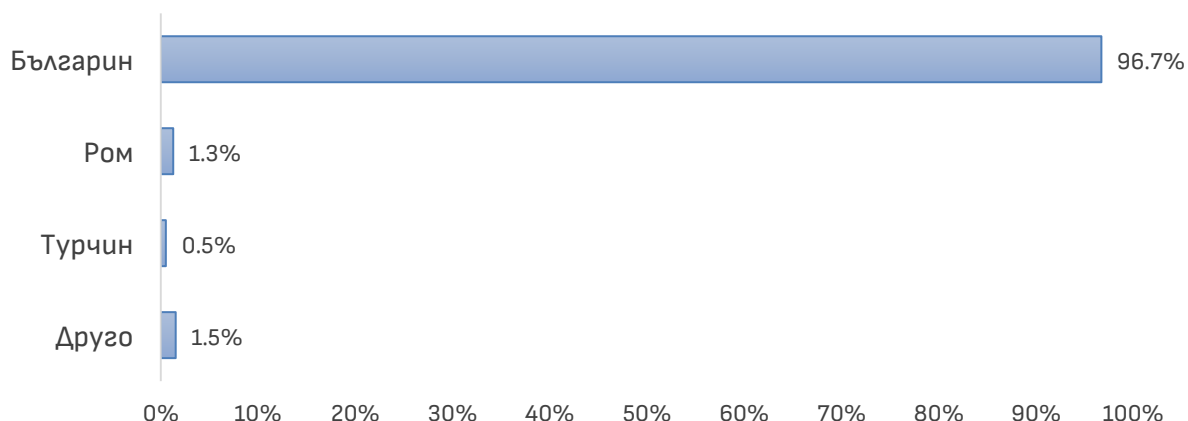
Повече от половината от анкетираните лица са заети в частния сектор, а 14,8% – в държавния. Към момента на анкетиране 29% са посочили, че не работят.

Заемана позиция:

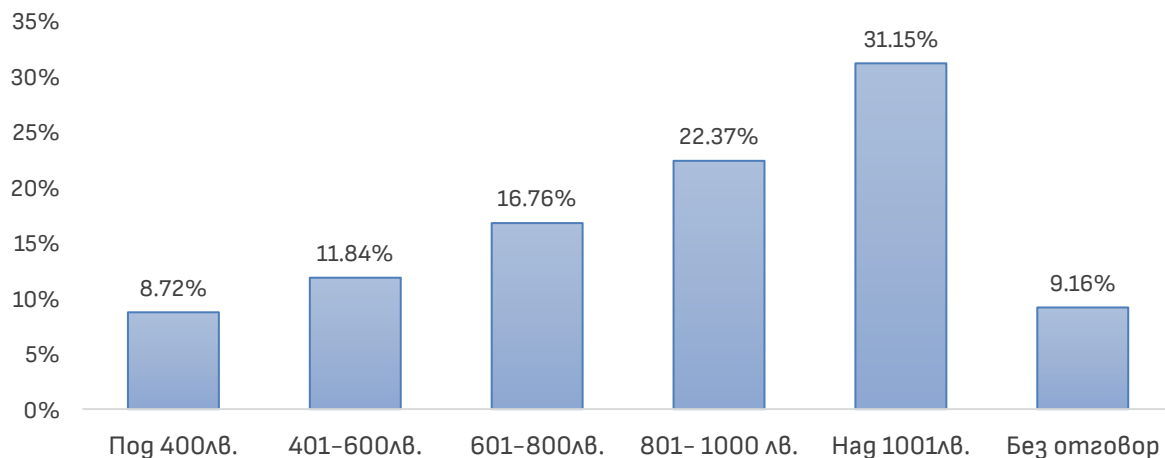
Сред жителите на столицата преобладават кадри, които заемат изпълнителски позиции – приблизително около половината анкетирани – 48,7%. Респондентите, заемащи средна ръководна длъжност са 15,5%, а участниците, заемащи висша ръководна длъжност – 6,7%.

Вашата етническа принадлежност:

Основен е делът на респондентите, които се самоопределят като българи – 96,7%. Изследването обхваща и общо 3,3% анкетирувани лица, които посочват различна етническа принадлежност – 1,3% се самоопределят като роми, 0,5% – като турци, а 1,5% посочват принадлежност към друга етническа група.

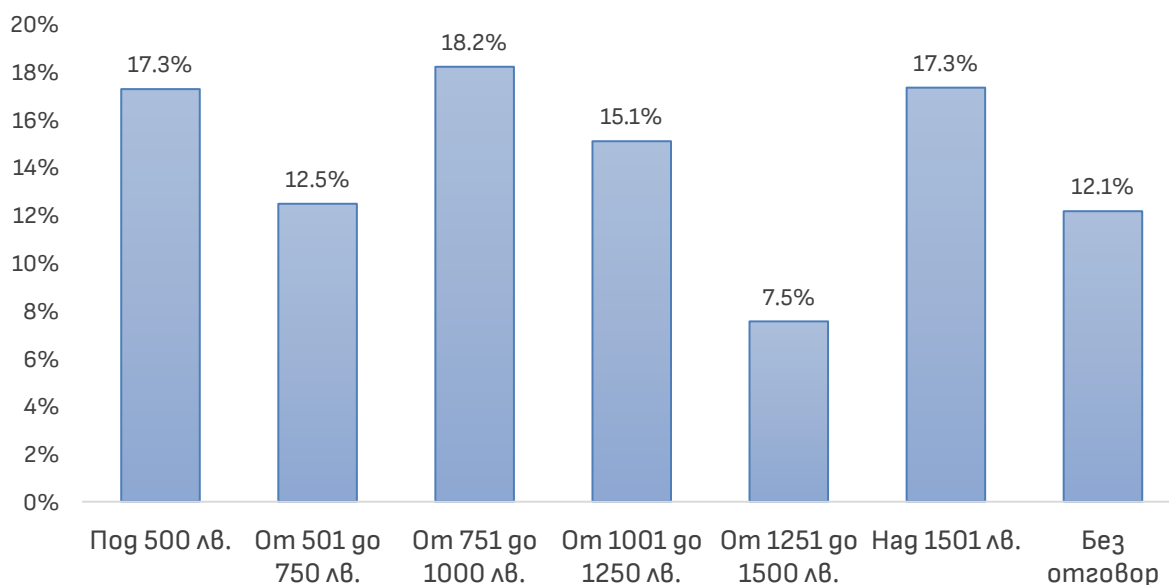
Приблизителен месечен доход разпределен между всеки член от семейството:

Столицата е градът с най-високи доходи в страната. Най-малко са анкетираните лица, които споделят, че живеят с по по-малко от 400 лева месечен доход, разпределен между всички членове на семейството – 8,72%. Около 1/3 от респондентите посочват, че разполагат с доход над 1000 лева за всеки член от семейството си, което показва, че значителна част от анкетираните граждани поддържат сравнително висок стандарт на живот.

Посочете приблизително какъв е личният Ви месечен доход:

Данните сочат, че дяловете на анкетираните граждани на София, които споделят, че личният им месечен доход не надхвърля 500 лева, и тези, чийто месечен доход е над 1500 лева, са с равни стойности – 17,3%. Около 1/5 от респондентите посочват, че получават месечен доход в диапазона 751 – 1000 лева.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Представително изследване сред жителите на столицата на 15 и повече години показва много висока подкрепа за всички посоки за развитие, изработени по време на дискусиите и консултациите със заинтересованите страни в рамките на инициативата Визия за София.

- Средната подкрепа за тестваните 210 действия и посоки за развитие е 7,98 (по скала от 1 до 10), а най-ниската 4,97, което показва, че дори и действия с по-малка популярност, които се приемат противоречиво от софиянци, също имат подкрепа сред определени групи жители на столицата.

- С най-висока степен на подкрепа се обособяват намеси, които засягат здравето или имат пряко отражение върху здравния статус на населението. Високата приоритетност на тези действия показва и очакването на гражданите за бързо подобряване на качеството на живот и създаване на благоприятна за здравето среда, в това число и публични здравни услуги, които отговарят на високи стандарти.

- Според проведеното анкетно проучване, гражданите на София смятат за особено важни здравето и поддържането на чиста и жива заобикаляща среда, която използва устойчиво всички ресурси, следвайки принципите на кръговата икономика. Важен за гражданите приоритет е здравословния начин на живот в качествена, жива и чиста среда, а когато това бъде постигнато, фокусът на приоритетите на столичани се насочват към иновациите и образованието.

- Висока подкрепа получават намесите, които поставят акцент върху цядящо ресурсите и средата икономическо развитие. Основни приоритети за развитие в тази област според гражданите са: използване на възобновяеми източници за производство на енергия (вятърна енергия, слънчева енергия, т.н.), създаване на нови горски масиви в околградските територии, внедряване на мерки за енергийна ефективност на всички съществуващи сгради, използване на дъждовните води (за санитарни нужди, за поливане, за индустриални дейности и др.). Високо оценени от анкетиранияте са и действия, в посока запазване на живата среда в града. – Във фокуса на внимание на софиянци попадат темите, отнасящи се до естетиката и качеството на градската среда, чистата среда, чийто обхват включва почти всички аспекти – води, въздух, улици, шум и др., както и публичния градски транспорт.

- Друга водеща голяма цел, на която жителите на столицата обръщат внимание, е образованието. Висока подкрепа е налице и за действия в областта на културата. Тя обаче отстъпва на част от останалите области по важност на изпълнение на заложените действия, тъй като до голяма степен жителите на столицата считат за добре обезпечено културното предлагане в града. Това, заедно с

факта, че интерес към тази област проявяват само част от жителите на столицата поставя направлението извън топ 5 областите.

- Докато средните оценки на гражданите отразяват тенденция полето на културата да се обособява като не толкова приоритетно за развитие, то същевременно интересът за включване именно в тази сфера е най-голям.

- Гражданите споделят визия за развитие на София като адаптивен град с качествена градска среда, която позволява активното придвижване, предлага образование, насочено към бъдещото и се е наложила като център за иновации.

- Основната част от стъпките за развитие с най-ниски средни оценки са свързани с въвеждането на ограничения, засягащи жителите, които често използват МПС. Стесняването на лентите за движение по главните улици получава най-ниска средна оценка от всички тестовани намеси в цялото анкетно проучване. Сред тези действия са разширяването на обхвата и повишаването на цената на платеното паркиране, въвеждането на синя зона през почивните дни, регулярното затваряне на избрани улици, които да се ползват за конкретни събития, за места за събиране, за изложби, за вечеря и въвеждането на входна такса за преминаване с МПС през централната част на града.

- Сред посоките на развитие, които не са с висока приоритетност, са тези, които не оказват пряко въздействие върху ежедневието на хората или обхващат сфери, които са важни за малка част от софиянци. Такива например са намесите, които все още трудно се вписват в градската среда и живота на хората, но може би ще станат част от градския живот в бъдеще – внедряване на гоставки с дронове и създаване на регулации/правила за използването на малки летателни апарати (дронове, хувърборди и подобни).

- Гледната точка на най-младите, (младежите (15-19 г.), които ще бъдат на средна възраст към периода на реално изпълнение на целите и мерките на „Визия за София“ поставя като много важни за развитието на града са редица действия, свързани с екология и екосъобразен начин на живот. Сред получените най-висока оценка от най-младите респонденти в изследването са действията, свързани с оползотворяването на дъждовните води, използването на възобновяеми източници за производство на енергия, внедряването на мерки за енергийна ефективност на всички съществуващи сгради и изграждането на система за предварително известяване за замърсяване на въздуха.

- За младите от изключителна важност е развиването и оптималното използване на зеления ресурс на града – те подкрепят създаването на нови горски масиви в околградските територии, развитието на туристическия потенциал на планините около София, както и изграждането на нови градски паркове.

- Визията на най-младите (15-19-годишните) за развитие на София и крайградските територии обхваща по-близките до тях действия като тези, свързани с образованието – популяризиране на инициативи, целящи обмен на студенти и млади професионалисти и предприемачи и въвеждането на обучения на учители в модерни практики за образование и гъвкаво учене.

- Сред най-младите жители на столицата действията, предвидени във „Визия за София“ в полето на културата, са със значително по-нисък приоритет. Развитието на столичната библиотека и нейните клонове е оценено по-ниско от учащите, за които би следвало то да е най-потребно. Те дават по-ниска оценка, в сравнение с останалите възрастови групи, и за създаването на центрове за съвременни изкуства.

- Внедряването на доставки с дронове и създаване на регулации/правила за използването на малки летателни апарати (дронове, хувърборди и подобни) се приемат много по-добре от най-младите респонденти (между 15 и 19 години) и получават по-висока подкрепа от тях. Също така делът на неподкрепящите внедряването на доставки с дронове сред най-младите участници в изследването е значително по-малък спрямо този при останалите възрастови групи.

- Мнозинството от анкетираните жители на столицата досега не са проявявали високи нива на активност по отношение на дейности, свързани с града. Въпреки това близо половината от респондентите споделят, че имат желание и биха се включили в различните форми на гражданска активност.

- Над 80% от живеещите в столицата използват за придвижване обществен транспорт поне два пъти месечно, което поставя услугата като особено важна за гражданите и градската среда.

- Значителна част от жителите на столицата, които не използват градски транспорт, биха се обърнали към услугите му, ако се гарантира възможност за бързо и лесно придвижване.

- Процентното разпределение показва, че значителна част жителите на столицата, които не използват градски транспорт, биха се обърнали към услугите му, ако се гарантира възможност за бързо и лесно придвижване. Това ясно индикира необходимостта от оптимизиране на обществените транспортни линии, така че да обхващат всички важни точки, както по квартали, така и в центъра, а също и от въвеждане на редица допълнителни улеснения за гражданите при ползването им.

- Факторът, който влияе най-силно върху решението за разделно събиране на битови отпадъци, е удобната локация на контейнерите спрямо жилището на анкетираните.

- Хората, които не са сигурни дали биха започнали да събират отпадъците си разделно, оценяват значително по-често мерките, свързани с третиране на битовите отпадъци, като много важни. Като най-важна за тях е откροена намесата, отнасяща се до поставянето на допълнителни съдове за отпадъци, включително за разделно събиране.

- Идеята за преминаването към различен тип отопление от използвания досега не се припознава от гражданите на столицата. 49% отговарят, че биха сменили метода си на отопление с цел намаляване на вредните емисии и фините прахови частици при условие, че имат финансов стимул за това. Хората, които към момента на анкетирание се отопляват на локално парно (на дърва и въглища), са най-склонни да променят начина, по който се отопляват.

- Закриването и преобразяването на всички сегрегирани училища е от силна обществена значимост, тъй като те се разглеждат като проводник на редица социални неравенства в контекста на получаване на образование и реализация. Близо половината от жителите на града застават зад идеята до 2050 година всички деца да учат заедно, без разделение основано на етнически произход.

- Анкетираните, които биха се съгласили техните деца да се обучават заедно с деца от ромски произход, в най-голяма степен смятат, че, за да се случи това, от първостепенна важност е преминаването през подготвителен клас, с цел овладяване на български език. Гражданите, които не са сигурни дали биха позволили децата им да учат заедно с деца от ромски произход, по-скоро са на мнение, че делът на ромски деца трябва да не е твърде голям, за да могат учителите да им отделят индивидуално внимание.

- Жителите на София в най-голяма степен са вземали участие в местни инициативни групи за решаване на определени проблеми в собствения си квартал. Дейностите, отнасящи се до решаване на различни проблеми и вземане на решения по отношение на града като цяло, остават на заден план.

- Според данните от изследването, най-голям дял от респондентите биха взели участие отново в местни инициативни групи за решаване на определени проблеми в собствения си квартал.

- Сферата от живота на София, в която най-много граждани изявяват желание за участие, е свързана с култура. Следват сферата на околната среда и екосъобразния начин на живот и тази, обхващаща спорта, здравето и здравословния начин на живот.

- Гражданите проявяват значително по-силно изразен интерес към вземането на участие в сфери, свързани със забавление и оползотворяване на свободното време, отколкото в дейности, отнасящи се към цялостното развитие на града. Причините за това са както свързани с възможностите за участие и интересите им, така и с капацитета, експертизата и очакванията за възможности за въздействие в по-трудни сфери като цялостното градско развитие.

- Над половината от анкетираните проявяват интерес към разработената програма от Визия за София за развитието на града през следващите 30 години. Те биха искали да получават информация за хода на проекта или пряко да участват в изпълнението му.

Въпреки разнородните ценности и интереси, жителите на столицата имат ясна визия в какъв град искат да живеят. Изследването ясно показва, че очакванията към комплексно подобряване на качеството на живот в града ще бъдат основната призма, през която столичани ще гледат на своя град и неговото управление.